

Virginia Alexe
Gabriela Bărbulescu
Violeta Dascălu
Daniela Ioniță

Földrajz

4

Tankönyv a IV. osztály számára

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației.
Acest proiect de manual școlar este realizat în conformitate cu Programa școlară aprobată prin Ordinul ministrului educației nr. 5003/02.12.2014.

116.111 – numărul de telefon de asistență pentru copii

Virginia Alexe
Gabriela Bărbulescu
Violeta Dascălu
Daniela Ioniță

Földrajz

4

Tankönyv a IV.
osztály számára

A tankönyv a Nevelési Minisztérium 4200/ 2021. 07. 07. számú miniszteri rendelettel lett jóváhagyva.

A tankönyvet ingyen kapják meg a tanulók, nyomtatott és digitális formátumban is, és négy tanéven keresztül adható tovább a 2021–2022-es tanévvel kezdődően.

Tanfelügyelőség

Iskola/Főgimnázium/Középiskola

AKIK EZT A TANKÖNYVET HASZNÁLTÁK:

Év	A tanuló neve	Osztály	Tanév	A tankönyv kinézete*	
				nyomtatott változat	
				átvételtkor	átadáskor
1					
2					
3					
4					

* A tankönyv kinézetére a következő megjelölések egyike használandó: új, jó, ápolat, ápolatlan, sérült.

- A pedagógusok ellenőrzik a fenti táblázatba foglalt információk helyességét.
- A tanulók semmilyen bejegyzést nem tehetnek a tankönyvbe.

Földrajz. Tankönyv a IV. osztály számára.

Virginia Alexe, Gabriela Bărbulescu, Violeta Dascălu, Daniela Ioniță

Tudományos referensek: prof. grad I Roxana-Mihaela Diaconu, Colegiul Național „Gheorghe Lazăr”, București
prof. grad I Alina Emilia Ionescu, Colegiul Național „Iulia Hasdeu”, București

Fordította: Zsuzsanna-Maria Opra, Albert Andreea, Deregan Sidonia

Korrektúra: Szócs Katalin

Copyright © 2021 Grup Media Litera

Minden jog fenntartva

Editura Litera

tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19

e-mail: contact@litera.ro

www.litera.ro

Editor: Vidrașcu și fiii

Redactor: Mihaela Spurcaci

Credite foto: Dreamstime, Shutterstock

Copertă: Vlad Panfilov

Tehnoredactare și prepress: Pontlab S.r.l.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Földrajz: Tankönyv a IV. osztály számára/Virginia Alexe, Gabriela Bărbulescu, Violeta Dascălu, Daniela Ioniță. –

București: Litera, 2021

ISBN 978-606-33-8271-0

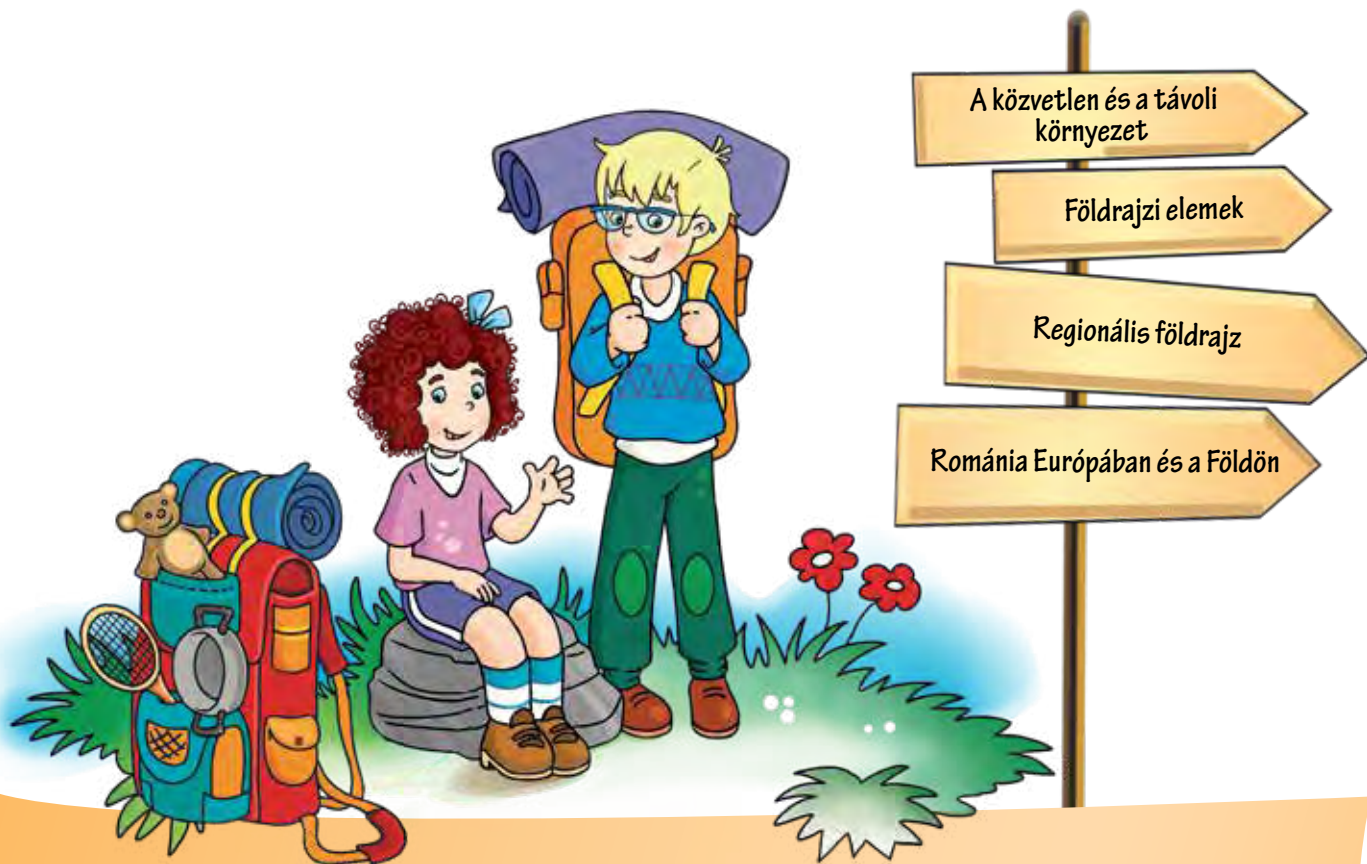
I. Alexe, Virginia

II. Bărbulescu, Gabriela

III. Dascălu, Violeta

IV. Ioniță, Daniela

91

Sziasztok!

A mi nevünk Mara és Vilmos. Egy utazásra hívunk a FÖLDRAJZ világába. A FÖLDRAJZ a Föld jellemzőit tanulmányozza és írja le. A térbeli tájékozódás és a természeti jelenségek megértésének igénye hozta létre.

Utazók leszünk hát, és innen, az osztályteremből indulunk.

Együtt fogjuk megtanulni, milyen fontos a földrajz az életünkben.

A negyedik osztályban megfejtjük a térképek talányait, megtanulunk tájékozódni, és többet fogunk tudni a szülővárosunkról és a környékéről.

Fontos és érdekes dolgokat fogunk megtudni Romániáról, és megismerjük elhelyezkedését Európában és a világban.

Segítenek a megértésben és a tanulásban a tankönyv címkéi:

 Figyeld meg!

 Tudd meg!

 Nézz körül!

 Alkalmazd!

Földrajz az én világomban!

Induljunk el a felfedezések útján!

TARTALOM

1. FEJEZET. KÖZVETLEN KÖRNYEZET.

HELYI KÖRNYEZET	7
Osztály, iskola	8
Lakónegyed, település	10
Az osztály alaprajza	12
A lakás alaprajza	14
Az iskola alaprajza	15
A lakónegyed és a település alaprajza	16
Észlelhető időegységek: nap, hónap, év	18
Egyezményes időegységek: a naptár	21
Tájékoztató eszközök és lehetőségek	22
A Nap, tájékoztató pont	24
A horizont vonala (látóhatár).....	25
A közvetlen környezet	27
Közvetlen környezet, régió, ország	31
Ismétlés	33
Értékelés.....	34

2. FEJEZET.

ÁLTALÁNOS FÖLDRAJZI ELEMELK	35
Határok és szomszédok	36
Domborzat: általános jellemzők és domborzati szintek	38
Az éghajlat	41
Növényzet, állatvilág, talaj	42
Folyóvizek	44
A Duna	46
Állóvizek	47
A Fekete-tenger	49
Románia lakossága	50
Emberi települések	52
Gazdasági tevékenységek	55

Erőforrások és ipari tevékenységek	55
Fontosabb mezőgazdasági termékek	57
Szállítási útvonalak	59
Ismétlés	63
Értékelés	64

3. FEJEZET.

REGIONÁLIS FÖLDRAJZI ELEMELK	65
Kárpátok	66
A Keleti-Kárpátok	68
A Déli-Kárpátok	69
A Nyugati-Kárpátok	70
Dombok és hátságok	72
Erdélyi-medence	74
Az alföldek	75
A Duna-delta	77
A régió földrajzi jellemzői	79
Máramaros	80
Románia közigazgatási szervezése	82
Bukarest – földrajzi jellemzés	84
A megye és a település földrajzi jellemzői	86
Ismétlés	89
Értékelés	90

4. FEJEZET. ROMÁNIA EURÓPÁBAN ÉS A FÖLDÖN.....

.....	91
Románia Európában	92
Európa – a bolygó egyik kontinense	93
A Föld – a mi bolygónk	95
A Föld – a Naprendszer egyik bolygója	96
Ismétlés	97
Értékelés	99
Év végi ismétlés	100
Év végi értékelés	103

A TANKÖNYV SZERKEZETE

NYOMTATOTT VÁLTOZAT

CÍMKÉK

FIGYELD MEG! – új tartalmak bevezetését elősegítő támpontok

NÉZZ KÖRÜL! – gyakorlati alkalmazások a diákokat körülvevő valóságból kiindulva

TUDD MEG! – a lecke elméleti tartalmai

ALKALMAZD! – egyéni és csoportos gyakorlatok

FÖLDRAJZ AZ ÉN VILÁGOMBAN – az elmélet és a gyakorlat közötti kapcsolat

Fejezet címe

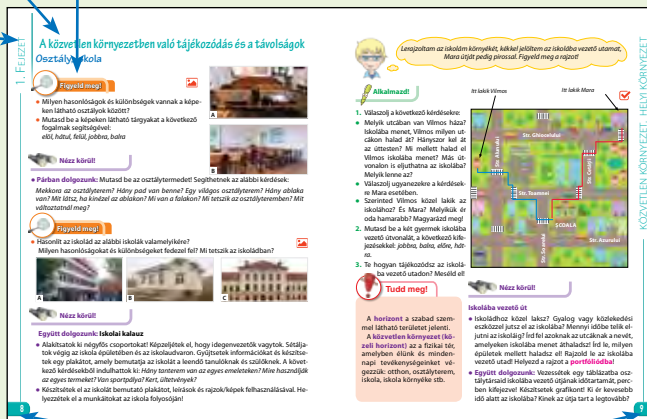
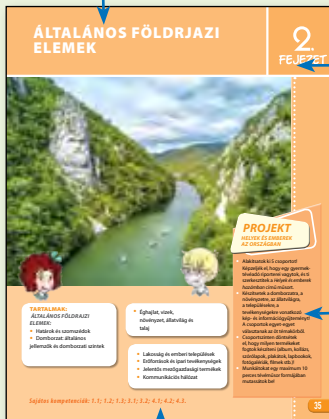
Lecke címe

Fejezetszám

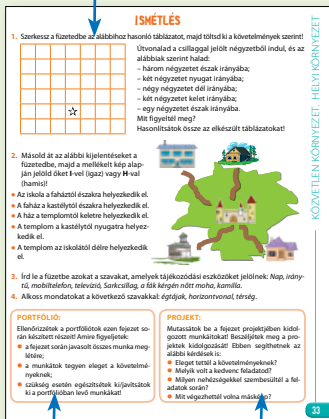
Projekt

Az iskolai program tartalmi Sajtós kompetenciák

Oldalszám

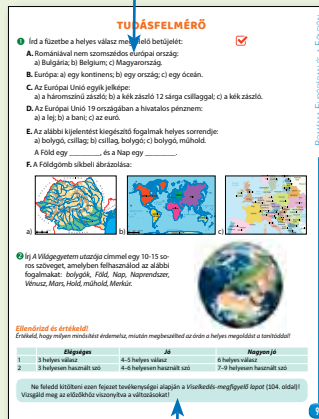
Gyakorlatok

A portfólió értékelési kritériumai

Projektértékelő kritériumok

Feladatok

Teljesítményleíró mutatók

Statikus AMII

A digitális változat tartalmazza a tankönyv nyomtatott változatának teljes tartalmát, kiegészítve ezt interaktív gyakorlatokkal, oktató játékokkal, animációkkal, filmekkel és szimulációkkal. Mindezek célja az ismeretek gazdagítása.

Animációs AMII

A tankönyv asztali számítógépen, laptopon, táblagépen, telefonon is megnyitható, és kiváló böngészési élményt nyújt. A digitális navigáció lehetővé teszi a felhasználók számára a tankönyv böngészését, az előző tanulási tevékenységekhez való visszatérést.

Interaktív AMII

A digitális tankönyv használati útmutatója

A **SEGÍTSÉG** gomb

kinyitja a digitális tankönyv használati útmutatóját.

A **TARTALOM** gomb

kinyitja a digitális tankönyv tartalomjegyzékét és lehetővé teszi az egyes fejezetek/leckék kinyitását.

A **navigációs gomb**

lehetővé teszi a tankönyv átlapozását és egy adott oldalra való kinyitását.

Statikus tevékenységek – a statikus tevékenységeket nyitja meg, amelyek a navigációs gombok segítségével futtathatók.

Animált tevékenységek – az oldal alján található elemeket jelzi. A megtekintéshez aktiválni kell a Lejátszás gombot (▶).

Interaktív tevékenységek - jelzi az oldal alján található következő elemeket, például: *Társítsd*, *Jelöld*, *Írj a billentyűzet segítségével*, *Válaszd ki*. Az érvényesítési gombok a következők: *Indítsd újra* (amely visszaállítja a gyakorlatot az eredeti állapotába) és *Ellenőrizd* (amely ellenőrzi a megoldást). A felhasználónak három próbálkozása van a helyes válaszadásra, ha nem sikerül, a helyes válasz automatikusan megjelenik.

A 2014. 12. 02-i 5003-as számú tanügyminisztériumi rendeletbe foglalt *IV. osztályosoknak* előírt **FÖLDRAJZ** tantárgy általános és sajátos kompetenciái

1. Az észlelhető környezet bemutatása általános és szaknyelv használatával

- 1.1. A földrajzi kifejezések azonosítása különböző szöveggörnyezetekben/tanulási helyzetekben
- 1.2. Az alapvető földrajzi fogalmak jelentésének kifejtése saját megfogalmazásban
- 1.3. Egyszerű földrajzi kifejezések alkalmazása ismerős összefüggésekben

2. Alapvető matematikai, természettudományos és társadalomtudomány-ágakhoz tartozó tudáselemek használata a valóság megértésének folyamatában

- 2.1. Egyszerű matematikai módszerek és műveletek alkalmazása a valóságban megfigyelt helyzetek megértésére
- 2.2. Más tudományágakban (természettudományok, történelem, társadalomtudományok) elsajátított módszerek és ismeretek alkalmazása a környező valóság leírására és magyarázatára
- 2.3. Földrajzi jelenségek és folyamatok azonosítása a közvetlen és a tágabb környezetben

3. A környező valóság megjelenítése térképeken

- 3.1. Az elemek helyzetének azonosítása a térképen
- 3.2. Egyezményes jelek és jelrendszerek alkalmazása
- 3.3. Egyes elemek helyzetének helyes feltüntetése a térképészeti ábrázolásokon
- 3.4. Egyszerű grafikus és térképészeti ábrázolások használata

4. A közvetlen környezet, az ország és világunk megismerése iránti érdeklődés felkeltése

- 4.1. A közvetlen környezet, az ország és a jelenlegi világ földrajzi jellegzetességeinek megismerésére irányuló kíváncsiság felkeltése
- 4.2. A társadalom környezeti meghatározottságára irányuló érdeklődés felkeltése
- 4.3. A természeti és emberi sokféleség ismerete és megértése iránti érdeklődés fejlesztése

KÖZVETLEN KÖRNYEZET HELYI KÖRNYEZET

1. FEJEZET

PROJEKT UTAZUNK EGYÜTT

TARTALMAK: A KÖZVETLEN KÖRNYEZETBEN VALÓ TÁJÉKOZÓDÁS ÉS TÁVOLSÁGOK

- Az osztály, az iskola
- A tanterem, a lakás, az iskola alaprajza
- A lakónegyed, a település

ALAPRAJZ

- A tanterem alaprajza
- A lakás alaprajza
- Az iskola alaprajza
- A lakónegyed és a település alaprajza

KÖRNYEZETÜNKBEN MEGFIGYELHETŐ VÁLTOZÁSOK

- Észlelhető időegységek: nap, hónap, év
- Egyezményes időegységek: a naptár

ÉGTÁJAK

- A Nap, tájékozdási pont

HORIZONT

- Horizontvonal (látóhatár)
- A közvetlen környezet leírása

TÉRKÉP

- Közvetlen környezet, régió, ország

- Dolgozzatok 4-5 fős csoportokban!
- Állítsatok össze egy olyan útvonaltervet, amely az osztályteremből indul, áthalad a településen, a régión, és végcélja az ország. Döntsétek el, hogy hol fogtok elhaladni, és megállni! Használjatok leírásokat és rajzokat! Hasznosítsátok a fejezet információkészletét! Válasszatok munkamódszert csoportonként!
- Egyeztetsetek: minden csoporttag legyen tisztába a felelősségével és a feladatával!
- Döntsétek el, hogy hogyan fogjátok bemutatni az útvonalterveteket osztálytársaitoknak!

A közvetlen környezetben való tájékozódás és a távolságok

Osztály, iskola

Figyeld meg!

- Milyen hasonlóságok és különbségek vannak a képeken látható osztályok között?
- Mutasd be a képeken látható tárgyakat a következő fogalmak segítségével:
elöl, hátul, felül, jobbra, balra

A

B

Nézz körül!

- **Párban dolgozunk:** Mutasd be az osztálytermedet! Segíthetnek az alábbi kérdések:
Mekkora az osztályterem? Hány pad van benne? Világos-e az osztályterem? Hány ablaka van? Mit látsz, ha kinézel az ablakon? Mi van a falakon? Mi tetszik az osztályteremben? Mit változtatnál meg?

Figyeld meg!

- Hasonlít az iskolád az alábbi iskolák valamelyikére?
Milyen hasonlóságokat és különbségeket fedezel fel? Mi tetszik az iskoládban?

A

B

C

Nézz körül!

Együtt dolgozunk: Iskolai kalauz

- Alkossatok négyfős csoportokat! Képzeljétek el, hogy idegenvezetők vagytok. Járjátok be az iskola épületét és udvarát! Gyűjtsetek információkat és készítsetek egy plakátot, amely bemutatja az iskolát a leendő tanulóknak és szülőknek. A következő kérdésekből indulhattok ki: *Hány emeletes az iskola? Hány tanterem van az egyes emeleteken? Mire használják az egyes termeket? Van-e sportpálya, kert, beültetett terület?*
- Készítsétek el az iskolát bemutató plakátot, leírások és rajzok/képek felhasználásával. Helyezzétek el a munkáitokat az iskola folyosóján!

Lerajzoltam az iskolám környékét, kékkel jelöltem az iskolába vezető utamat, Mara útját pedig pirossal. Figyeld meg a rajzot!

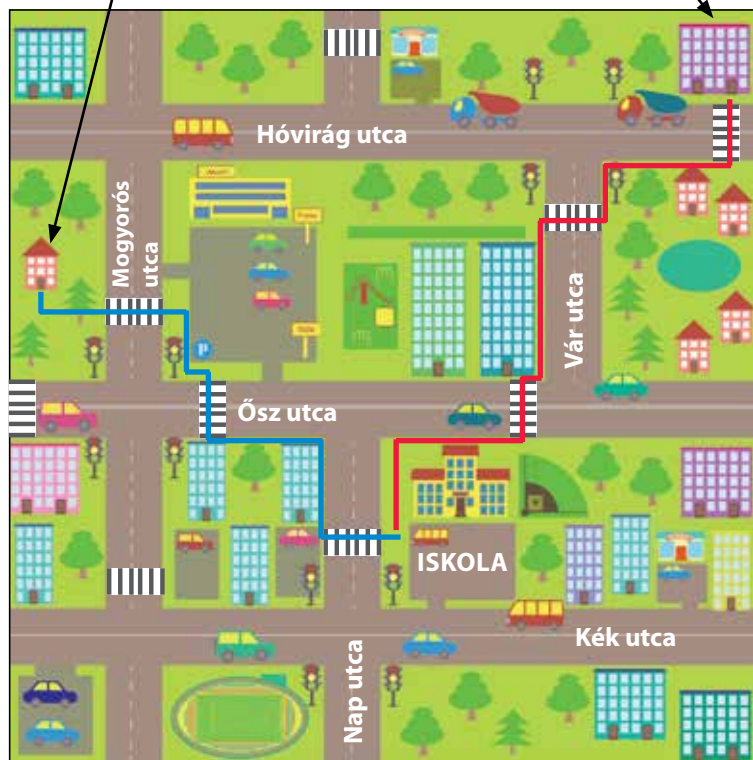

Alkalmazd!

- Válaszolj a következő kérdésekre:
 - Melyik utcában van Vilmos otthona? Milyen utcákon halad Vilmos iskolába menet? Hányszor kel át az úttesten? Mi mellett halad el Vilmos iskolába menet? Más útvonalon is eljuthatna az iskolába? Melyik lenne az?
 - Válaszolj ugyanezekre a kérdésekre Mara esetében.
 - Szerinted Vilmos közel lakik-e az iskolához? És Mara? Melyikük ér oda hamarabb? Magyarázd meg!
- Mutasd be a két gyermek iskolába vezető útvonalát, a következő kifejezésekkel: *jobbra, balra, előre, hátra*.
- Te hogyan tájékozódsz az iskolába vezető utadon? Meséld el!

Itt lakik Vilmos

Itt lakik Mara

Tudd meg!

A **látókör** a szabad szemmel látható területet jelenti.

A **közvetlen környezet** az a fizikai tér, amelyben élünk és mindennapi tevékenységeinket végezzük: otthon, osztályterem, iskola, iskola környéke stb.

Nézz körül!

Iskolába vezető út

- Iskoládhoz közel laksz? Gyalog vagy közlekedési eszközzel jutsz el az iskolába? Mennyi időbe telik eljutni az iskoláig? Írd fel azoknak az utcáknak a nevét, amelyeken eljutsz az iskolába! Írd le, milyen épületek mellett haladsz el! Rajzold le az iskolába vezető utad! Helyezd a rajzot a **portfóliódba**!
- Együtt dolgozunk:** Vezessétek egy táblázatba osztálytársaid iskolába vezető útjának időtartamát, percben kifejezve! Készítsetek grafikont! Ki ér kevesebb idő alatt az iskolába? Kinek az útja tart a legtávolabb?

Lakónegyed, település

Blanka barátnőmmel ugyanabban a tömbházban lakunk. Ő viszont egy másik iskolában tanul, és naponta több mint fél órát gyalogol.

Az iskolája távolabb van, a város egy másik részén, egy másik lakónegyedben.

Figyeld meg!

Craiova városa

Brassó egyik lakónegyede

Tudd meg!

Lakónegyed – egy városrész, amely olyan jellemzői által különbözik a többitől, mint: a városközponthoz viszonyított elhelyezkedése, régisége, az épületek kinézete, bizonyos intézmények jelenléte stb.

Ha a település egy falu, akkor beszélhetünk a falu részeiről, amelyeknek általában saját nevük van.

Nézz körül!

- Mi a neve annak a negyednek (városrésznek), ahol az iskolád található? És annak, amelyben laksz?
- **Együtt dolgozunk:** Egy iskola körüli séta alatt figyeljétek meg annak közvetlen környezetét! Jegyezzétek fel, hogy mit láttatok: intézményeket (kórházat, könyvtárat, városházát, rendőrséget, iskolákat, templomokat), parkokat, játszótereket, tereket, emlékműveket, lakóépületek típusait (házakat vagy tömbházakat), egyebeket. Rendezzétek ezeket listába az iskolától számított távolságuk szerint!
- Alkossatok négyfős csoportokat! Válasszatok ki egyet a megfigyelt épületek közül, és rajzoljátok le! A rajzokból *Iskolánk környezete* címmel szervezettek kiállítást!

Figyeld meg!

- Melyik kép hasonlít a te lakóhelyedre?

Tudd meg!

Település – emberek által lakott terület. A képen *vidéki települések* (falvak – C, E) és *városi települések* (városok – A, B, D) láthatók.

Nézz körül!

- Mi a neve annak a településnek, ahol élsz? Ez falu vagy város?
- **A település riportere:** Azért, hogy minél több információt gyűjthess, foglalmazz meg néhány településedre vonatkozó kérdést! A kérdéseket tedd fel minél több felnőttnek (tanároknak, szülőknek, nagyszülőknek)! Mutasd be az így szerzett információkat osztálytársaidnak! Az osztály szavazással döntse el, hogy mi volt a legérdekesebb tudnivaló!
Példák: *Mi volt az iskola neve, ahol tanultak? Létezik még az iskola? Mi volt más a településen 20-30 évvel ezelőtt? Hogyan játszottak a gyerekek? Hogyan töltötték az emberek a szabadidejüket? Milyen foglalkozásaik voltak? stb.* Helyezd munkádat a **portfóliódba!**
- **Együtt dolgozunk:** Írjátok fel egy lapra a településetek nevét! Egy színes papírlapon minden tanuló kiegészíti a következő állítást: Szeretem a településemet, mert... Ragaszátok a színes lapokat a település neve köré!

Az alaprajz

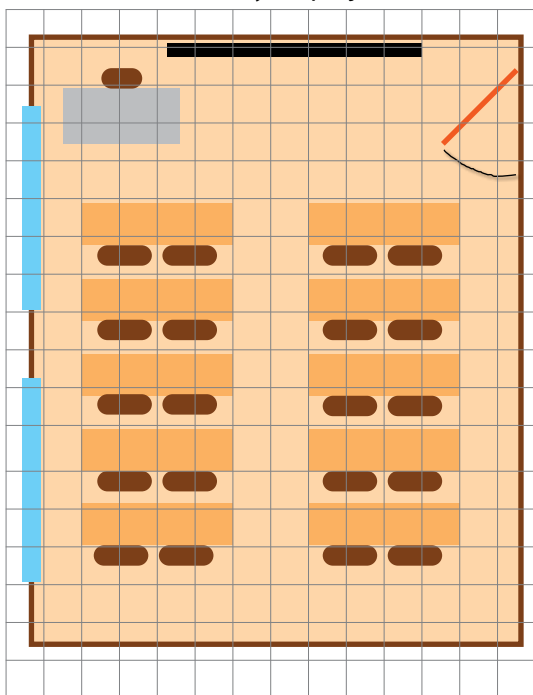
Az osztály alaprajza

Neked rajzoltam. Mit gondolsz, mit ábrázol?

Az osztály alaprajza

Több mértani formát látok. Arra gondolok, hogy az osztályteremben lévő padokat, székeket és tanári asztalt ábrázolja. Úgy gondolom, hogy a képen látható osztály alaprajzát ábrázolja!

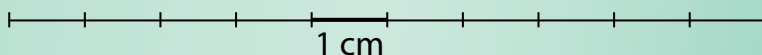

Tudd meg!

Az alaprajz – egy terület (osztályterem, otthon, iskola, környék, város) kicsinyített, rajzos ábrázolása. Az alaprajz készítésekor a méretarányos kicsinyítést alkalmazzák: a valóság területeit annyiszor kicsinyítik, ahányszor szükséges.

Az alaprajz **léptéke** mutatja, hogy a valós méreteket hányszorosán kicsinyítették.

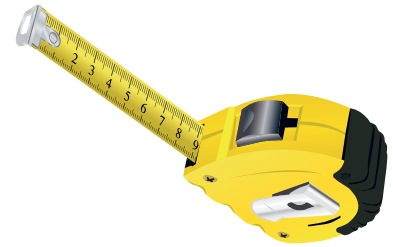
Az alábbi példában egy 10 méter hosszú osztálytermet ábráztunk, ahol egy centiméter egy méternek felel meg. Mivel 1 méter = 100 centiméter, a tényleges méreteket 100-szorosára **kicsinyítettük**. Azt mondjuk, hogy 1 aránylik a 100-hoz, azaz a **rajz léptéke 1:100** vagy $1/100$.

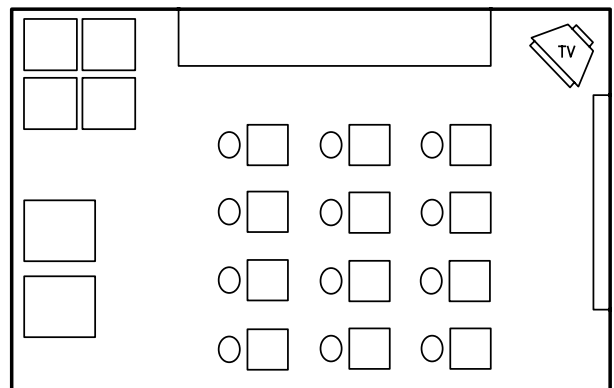
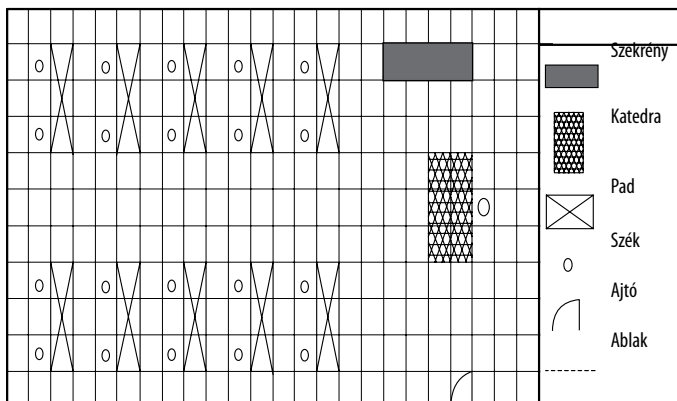
Alkalmazd!

- **Együtt dolgozunk:** Alkossatok négyfős csoportokat, és rajzoljátok le az osztályotok alaprajzát!

Az osztályterem alaprajzának kivitelezési lépései:

1. Mérőszalaggal mérjétek meg a tantermet és a benne lévő tárgyakat: tábla, ajtó, ablakok, íróasztal, asztalok. Fejezzétek ki a méreteket centiméterben, és kerekítsétek az így kapott értékeket! Ha például az osztályterem hossza 863 cm, kerekítsd fel 900 cm-re.
2. Dolgozzatok 100-as kicsinyítési méretarányval (1:100 méretarány), és jegyezzétek fel az eredményeket!
3. Keressetek egyezményes jeleket (szimbólumokat) az osztályban lévő tárgyak ábrázolására! Például:
 - pad:
 - katedra:
 - (a valós kinézetükhöz hasonló)
 - tábla:
 - szék:
 - ablak:
 - ajtó:
4. Használjatok négyzethálós lapot! Az osztályterem méreteinek megfelelően rajzoljatok egy téglalapot vagy egy négyzetet! Tartsátok be a méretarányt! Például a 900 cm hosszúságot 9 cm-es vonallal tüntessétek fel!
5. Állapítsátok meg, hogy melyik falon található a tábla, majd rajzoljátok be a neki megfelelő szimbólummal!
6. Tüntessétek fel az ajtót és az ablakokat a táblához viszonyítva: bal/jobbi oldali fal, elől/hátul stb.
7. Rajzoljátok le a többi tárgyat az osztályteremben a táblához, ajtóhoz, ablakokhoz viszonyított helyzetük szerint! Több osztálytermi alaprajzot is figyelj meg!

- Melyik terv hasonlít az általatok készített tervhez?

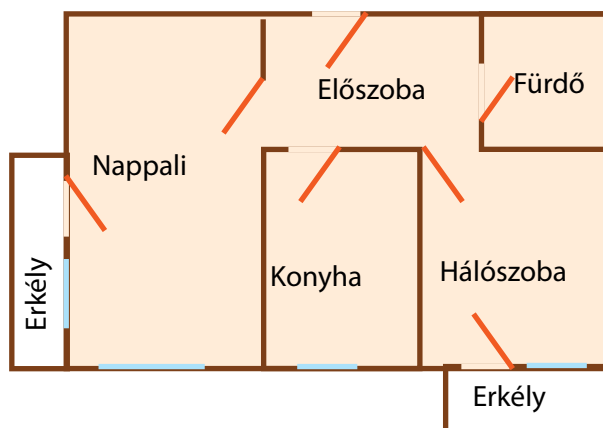
A lakás alaprajza

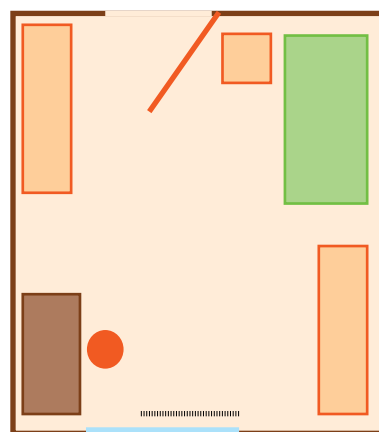
Emlékezz arra, hogy mit tanultál az alaprajzról! Elkészítheted az otthonod vagy a szobád alaprajzát is. Íme két példa!

A lakás alaprajza

A szoba alaprajza

- Hány szobás a lakás? Melyik a legnagyobb szoba? Melyik a legkisebb? Hol van a bejárat? Hány ablak van?

- Mit gondolsz, milyen tárgyak vannak a szobában? Több válaszlehetőség van? Magyarázd meg!

Alkalmazd!

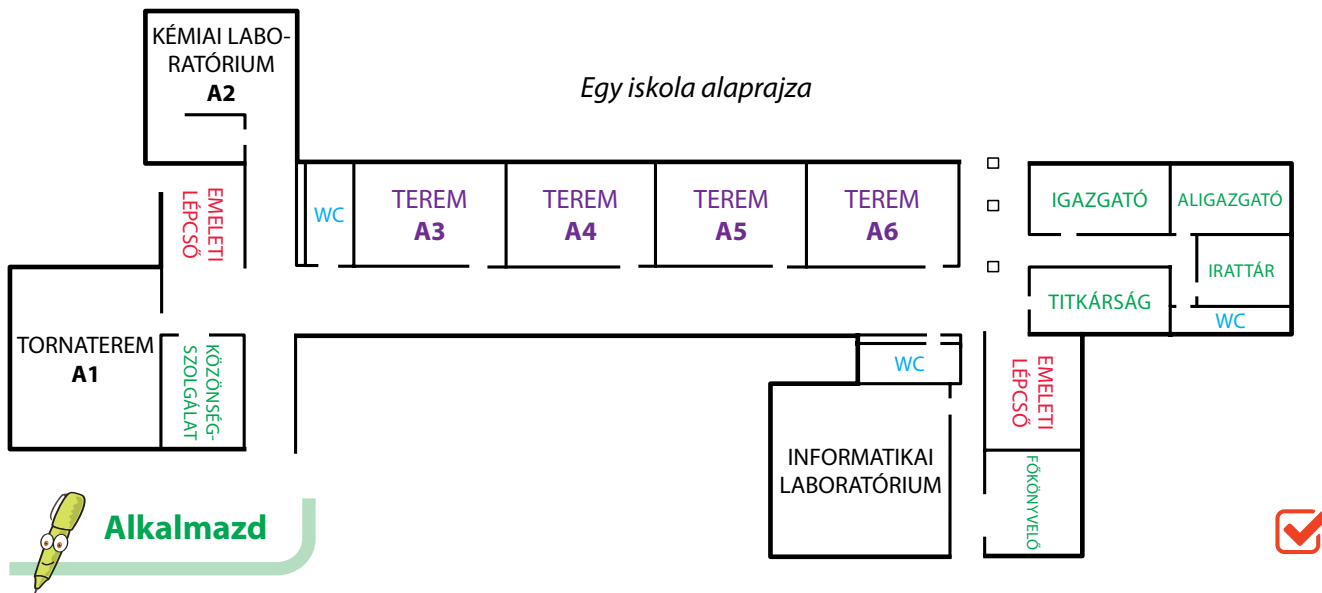
1. Fogalmazzatok meg a két alaprajzra vonatkozó kérdéseket! Kérd fel egyik osztálytársadat, hogy válaszoljon!
2. **Párban dolgozunk:** Állítsátok össze egy házban található tárgyak listáját, és alkossatok ezek ábrázolására egyezményes jeleket!
3. Rajzold le a szobád alaprajzát! Emlékezz az órán tanult lépésekre! Tedd a munkádat a **portfóliódba!**

Földrajz az én világomban

Minden lakásnak van egy olyan rajza, amely az épület részeit **méretarányosan** ábrázolja. Kérd meg szüleidet, mutassák meg a lakásotokét!

Az iskola alaprajza

Nézd meg az alábbi képen az iskola alaprajzát! Milyen helyiségeket azonosítottál?

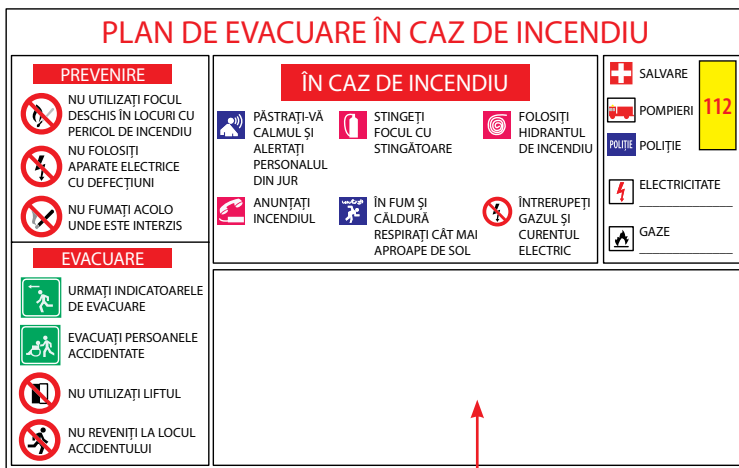
1. Mely termek vannak közel a kémiai laboratóriumhoz? Hát az igazgatói irodához? Az A3, A4, A5, A6 termek közül melyik van a legtávolabb a tornateremtől? Tegyé fel saját kérdéseket az alaprajz alapján!
2. Jegyezd fel, hogy iskolád egyik emeletén milyen helyiségek vannak, és ezek hogyan helyezkednek el, rajzold meg az emelet alaprajzát! Munkádat helyezd a **portfóliódba!**

Földrajz az én világomban

- Minden intézmény rendelkezik vészhelyzeti kimenekítési tervvel, amely tartalmazza az egyes emeletekre vonatkozó tervet.

Azonosítsd az iskolád kimenekítési tervén az egyezményes jeleket!

- Vettél részt vészhelyzeti kimenekítési szimuláción? Ha igen, mesélj róla! Ha nem, tájékozódj az ilyen helyzetekben javasolt viselkedésről és követendő lépésekről!

Az emelet alaprajza

A lakónegyed és a település alaprajza

A környék vagy a város térképét könnyebb elkészíteni, ha rendelkezésünkre áll egy légifelvétel.

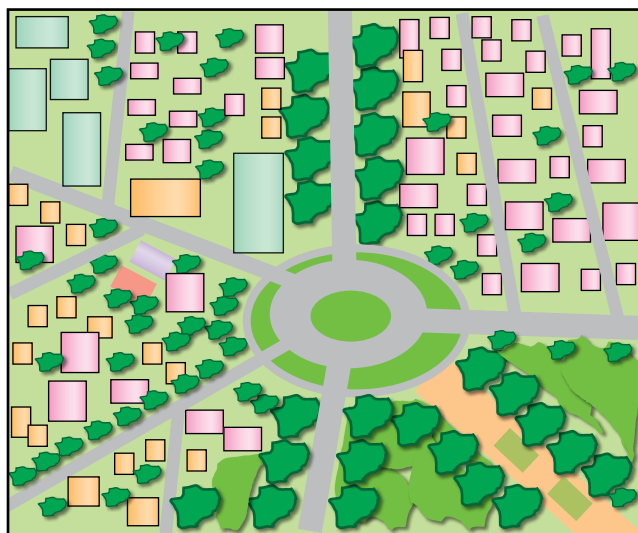

A rajz csak a fontos részeket mutatja: utak, épületek, parkok, vizek.

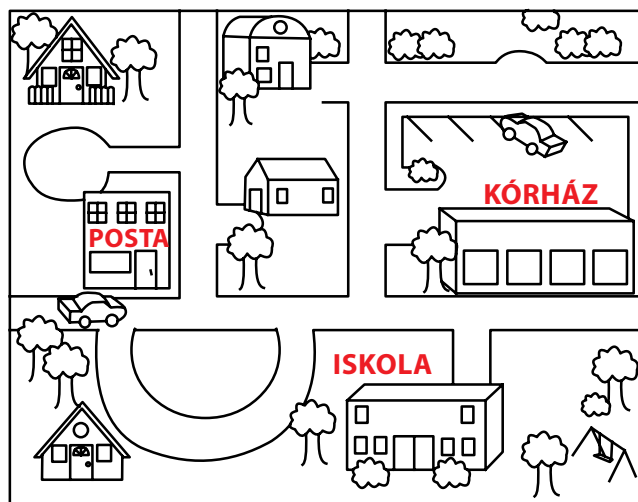
Figyeld meg!

- Hasonlítsd össze a fényképet a rajzzal, és azonosítsd a használt jeleket!

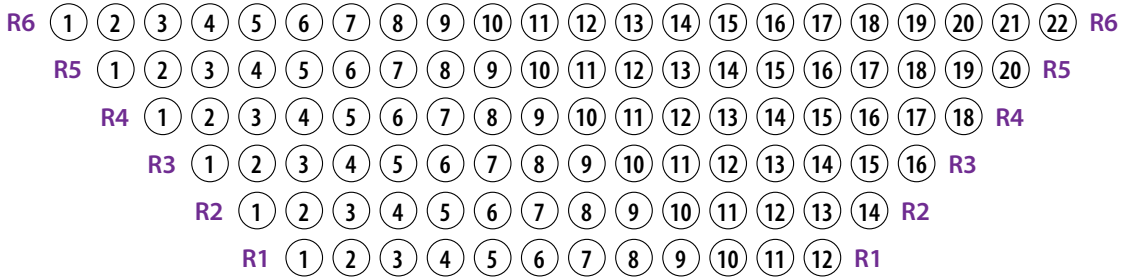
Alkalmazd!

1. Rajzolj egyezményes jeleket az iskolád és az iskolád körüli egyéb tárgyak ábrázolására!
2. **Együtt dolgozunk:** Készítsétek el az iskola környezetének rajzát! Használjátok a 10. oldalon található információkat is! Segítségetekre lesz a mellékelt ábra.

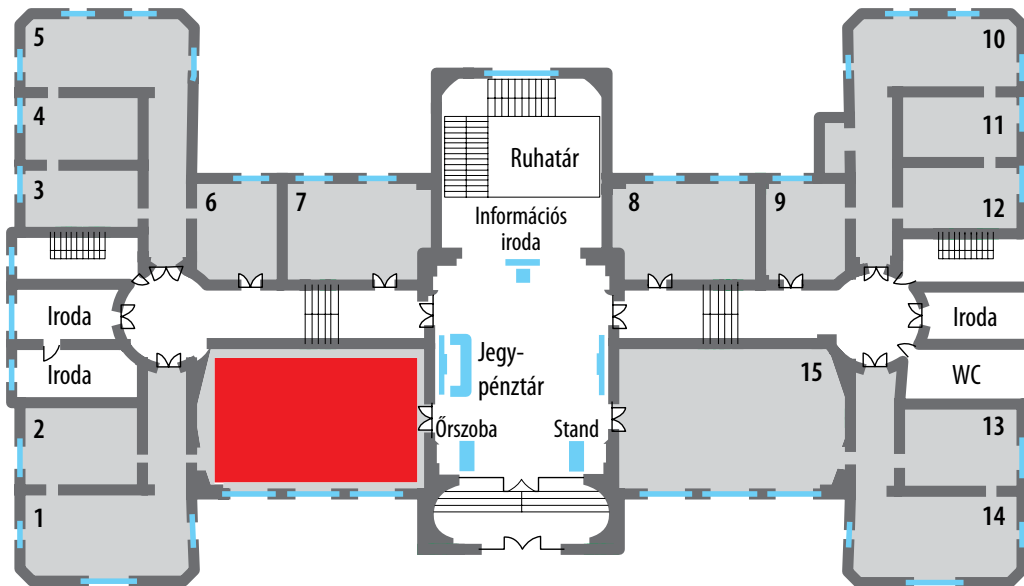
Földrajz az én világomban

- A **kataszteri térkép*** egy fontos dokumentum, amely a településen található földterületekről és épületekről nyújt részletes információt. Ez a dokumentum a települések polgármesteri hivatalában található.
- Ha egy előadásra helyet szeretnél foglalni, akkor a **helyszínrajz** segítségével választhatsz számodra megfelelő helyet a nézőtéren.

Egy előadóterem alaprajza

- Egy **múzeum alaprajza** segít eligazodni a múzeum termeiben, és egyéb hasznos információkkal szolgál.

A múzeum alaprajza

- Vannak más tervek is, amelyek a tájékozódásban segítenek. Például egy repülőgép, egy üzlet vagy egy vidámpark alaprajza.

Alkalmazd!

- Írjatok le minél több olyan információt, amit a fenti két tervrajzról olvastok le!

***kataszter** – hivatalos nyilvántartás, amelyben egy bizonyos terület földterületeinek azonosító adatait rögzítik.

A környező valóságban megfigyelhető változások

Észlelhető időegységek: nap, hónap, év

Alig várom, hogy elmenjek a ma esti koncertre. Olyan meleg van, miért vetted fel a kabátodat?

Elfelejtetted, hogy este hidegebb van? Tényleg, miért is van este hűvösebb?

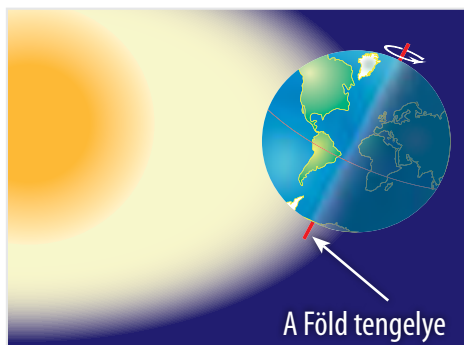

- Te mit válaszolnál Mara kérdésére?

Tudd meg!

A Nap a bolygónk fény- és hőforrása. A nap folyamán a Napból érkező fény és hő mennyisége változó. Délben, vagyis amikor a Nap a fejünk fölött van, a hely a maximális fény- és hőmennyiséget kapja.

A tengely körüli forgás

Földünk egy olyan képzeletbeli, dőlt egyenes körül forog, amely a középpontján át az Északi-, és a Déli-sarkot köti össze. Ez a Föld **tengely körüli forgása**. Ezért a bolygó egyik oldalát napfény világítja meg, másik oldala pedig sötétben van. A Föld forgása magyarázza a napszakok változását. A tengelye körüli teljes fordulat időtartama 24 óra. Ezalatt fokozatosan váltja egymást a nappal és az éjszaka. Amikor pályájának legmagasabb pontján áll a Nap (amikor fejünk fölött van), akkor dél van.

Az éjfél a Nap alsó delelésének időpontja. Dél van, amikor a Nap a fejünk fölött van. Éjfélkor a Nap a déli tizenkét órai helyzetével ellentétes irányban van. Ezért, ugyanabban a pillanatban más-más időpontokat mutat az óra a Föld különböző pontjain. Éjfél után egy új nap kezdődik.

Nézz körül!

- Válassz egy közeli helyet (iskolaudvar, park, kert, háztömb eleje stb.), és figyeld meg a nap két különböző időpontjában! Jegyezz fel legalább két hasonlóságot és két különbséget!

Tudd meg!

Napnyugta után, ha tiszta az ég, látható a Hold.

A Hold a Föld körül kering, és a Földdel együtt a Nap körül. A Földről a Holdnak a Nap által megvilágított része látható. A Hold **fázisokat** mutat, azaz éjről éjre növekszik, illetve fogy.

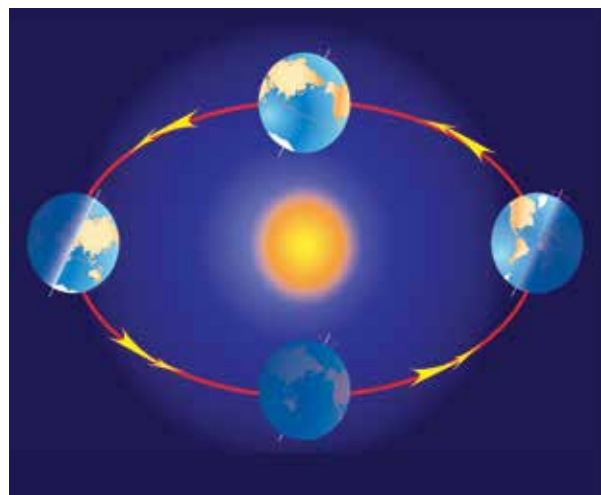
Ez a változás időről időre ismétlődik, körülbelül 28 nap alatt zajlik le egy ciklus. Az időegység, amely nagyon közel áll ehhez az időtartamhoz, az a **naptári hónap**.

A Föld nemcsak tengelye körül forog, hanem a Nap körül is.

A Föld a Napot 365 nap és 6 óra alatt kerüli meg. Ezt nevezik **Nap körüli keringésnek**. A 6 órák 4 év alatt összegyűlve egy szökőnapot eredményeznek, amit a február hónapjához adnak hozzá.

A 366 napos évet **szökőévn**ek nevezzük. A naptári év 12 hónapra osztott, 365 vagy 366 napból áll.

A Föld Nap körüli keringése

Az **évszakok** kialakulása a Föld Nap körüli mozgásának és tengelyferdeségének következménye.

Hazánkban négy évszak van: *tavas*, *nyár*, *ősz* és *tél*.

A Földnek a Naptól való távolsága változik, ezért az évszakok során a nappalok és éjszakák hossza, valamint a hőmérséklet is ennek függvényében módosul. A téli hónapokban a napok rövidebbek és a hőmérséklet is alacsony, nyáron pedig hosszabbak a napok és magasabb a hőmérséklet.

Alkalmazd!

1. Írd le az év hónapjait és az egyes hónapok napjainak számát!
2. Az év hónapjainak is vannak hagyományos nevei: május – *Pünkösdi hava*, április – *Szent György hava*, augusztus – *Kisasszony hava*, október – *Mindszent hava*. Keresd meg a többi hónap hagyományos nevét! Mit gondolsz, miért választották ezeket a neveket?
3. Rajzolj egy táblázatot egy papírlapra vagy a füzetbe, és írd fel a hét minden napjára a kedvenc tevékenységedet! Mi a közös és mi a különböző a napi tevékenységeid között?
4. Gyűjts információkat a napóráról, homokóráról és más időmérő eszközökről! Készíts egy **portfóliólapot**, leírások és rajzok/képek felhasználásával.
5. Hány éves vagy ma? Számold ki életkorodat évre, hónapra, napra pontosan!
6. Hány nap van az év végéig? Hát a tanév végéig?
7. A négy kép ugyanazt a helyet ábrázolja. Milyen hasonlóságokat veszel észre? Milyen különbségeket? Mit gondolsz, mi a különbségek oka?

8. Keresz nyomtatott vagy digitális formátumú családi fényképeket, és készíts a fotókból évszakok szerint rendezett gyűjteményt! Milyen szempontok alapján rendszerezted a fotókat? Határozd el, hogy hogyan mutatod be, ugyanakkor magyarázd meg osztálytársaidnak választásaidat! Ha nem áll rendelkezésedre elegendő személyes fénykép, folyóiratokból vagy az internetről választott képekkel is kiegészítheted a gyűjteményed!

Egyezményes időegységek: a naptár

Figyeld meg!

- Hányadikára esik az első péntek?
- Hány vasárnap van?
- Ha ma van a bekarikázott nap, milyen nap lesz holnapután? Milyen nap lesz 5 nap múlva? Milyen nap volt tegnapelőtt?
- A hét melyik napjára esik Románia nemzeti ünnepe? Szilveszter milyen napra esik?

DECEMBER						
Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek	Szombat	Vasárnap
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

Tudd meg!

Naptár – az idő évekre, hónapokra és napokra való felosztásának rendszere. A naptár szerint az év január 1-jén kezdődik, és december 31-én ér véget.

Január							Február							Március							Április							
Hé	Ke	Sze	Csüt	Pé	Szo	Vas	Hé	Ke	Sze	Csüt	Pé	Szo	Vas	Hé	Ke	Sze	Csüt	Pé	Szo	Vas	Luni	Mar	Mie	Joi	Vin	Sám	Dum	
			1	2	3	4							1							1			1	2	3	4	5	
5	6	7	8	9	10	11	2	3	4	5	6	7	8	2	3	4	5	6	7	8	6	7	8	9	10	11	12	
12	13	14	15	16	17	18	9	10	11	12	13	14	15	9	10	11	12	13	14	15	13	14	15	16	17	18	19	
19	20	21	22	23	24	25	16	17	18	19	20	21	22	16	17	18	19	20	21	22	20	21	22	23	24	25	26	
26	27	28	29	30	31	23	24	25	26	27	28	23	24	25	26	27	28	29	27	28	29	30						
													30	31														
Május							Június							Július							Augusztus							
Hé	Ke	Sze	Csüt	Pé	Szo	Vas	Hé	Ke	Sze	Csüt	Pé	Szo	Vas	Hé	Ke	Sze	Csüt	Pé	Szo	Vas	Hé	Ke	Sze	Csüt	Pé	Szo	Vas	
				1	2	3	1	2	3	4	5	6	7				1	2	3	4	5						1	2
4	5	6	7	8	9	10	8	9	10	11	12	13	14	6	7	8	9	10	11	12	3	4	5	6	7	8	9	
11	12	13	14	15	16	17	15	16	17	18	19	20	21	13	14	15	16	17	18	19	10	11	12	13	14	15	16	
18	19	20	21	22	23	24	22	23	24	25	26	27	28	20	21	22	23	24	25	26	17	18	19	20	21	22	23	
25	26	27	28	29	30	31	29	30	27	28	29	30	31	24	25	26	27	28	29	30	27	28	29	30				
																				31								
Szeptember							Október							November							December							
Hé	Ke	Sze	Csüt	Pé	Szo	Vas	Hé	Ke	Sze	Csüt	Pé	Szo	Vas	Hé	Ke	Sze	Csüt	Pé	Szo	Vas	Hé	Ke	Sze	Csüt	Pé	Szo	Vas	
					1	2				1	2	3	4							1						1	2	
7	8	9	10	11	12	13	5	6	7	8	9	10	11	2	3	4	5	6	7	8	7	8	9	10	11	12	13	
14	15	16	17	18	19	20	12	13	14	15	16	17	18	9	10	11	12	13	14	15	14	15	16	17	18	19	20	
21	22	23	24	25	26	27	19	20	21	22	23	24	25	16	17	18	19	20	21	22	21	22	23	24	25	26	27	
28	29	30	26	27	28	29	30	31	23	24	25	26	27	28	29	28	29	30	31									
													30															

Alkalmazd!

- Együtt dolgozunk: Válaszstaféta.** Egy diák feltesz egy naptárral kapcsolatos kérdést, és felszólítja az egyik osztálytársát, hogy válaszoljon. Aki a kérdésre válaszolt, feltesz egy újabb kérdést, és a staféta folytatódik.
Példák: A hét melyik napján van február 16-a? Hány kedd van augusztusban? Hány nap múlva lesz Románia nemzeti ünnepe? stb.
- Együtt dolgozunk: Osztálynaptár.** Készítsétek el a tanév osztálynaptárát! Ebben a naptárban feljegyezhetitek: az összes tanuló és tanár születésnapját; tanórán kívüli tevékenységeket; az osztály, az iskola, a település életében történt eseményeket; ünnepeket és iskolai szüneteket; egyéb, számotokra fontos dátumokat.

Égtájak

Ne feledd! Tudod, hogy mit jelent a két piros pont az alábbi rajzon?

Tudd meg!

A tájékozódás érdekében az emberek négy irányt, úgynevezett **égtájat** határoztak meg. A négy égtáj a következő:

- **kelet (K)** – a Nap keltének az iránya.
- **dél (D)** – a delelő Nap iránya.
- **nyugat (NY)** – a lemenő Nap iránya.
- **észak (É)** – a Sarkcsillag iránya.

A pontosabb tájékozódás érdekében **mellékvilág-tájakat** is bevezettek.

Példa: **Észak-Nyugat (ÉNY)** – Észak és Nyugat között

Alkalmazd!

- Nevezd meg a többi mellékégtájat, és írd le, hol helyezkednek el a fő égtájakhoz viszonyítva!

Szélrózsa – a fő és a mellékégtájak grafikus ábrázolása

Tájékozódási eszközök és lehetőségek

- Hogyan találjuk meg a fő égtájakat?

A. A mágnesen iránytű segítségével

Az iránytű egy tájékozódási műszer, amely a fő égtájak kijelölésére szolgál. Az iránytű mozgó mágnesűje északot jelez.

Iránytű

B. Mobiltelefonos alkalmazások vagy GPS (globális helymeghatározó rendszer) segítségével.

C. Északi irány meghatározása természeti jelek segítségével

A fák kérgén lévő moha északi irányra utal.

A vakondturások és hangyabolyok azon része, ahol a talaj nedvesebb, az északi irányt jelzi.

A Sarkcsillag észak felé mutat. Tiszta éjszakákon látható.

Alkalmazd!

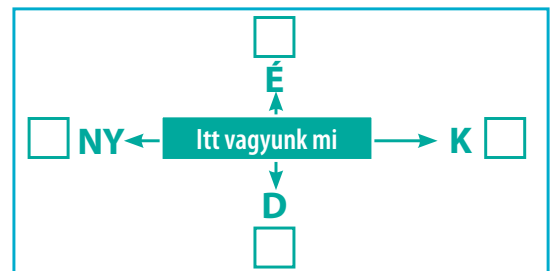
1. Használd a szélrózsát, és egészítsd ki a kijelentéseket a fő égtájakkal:

Ha északra megyek és jobbra fordulok, akkor ... felé tartok.

Ha balra fordulva észak felé tartok, akkor ... felől jövök.

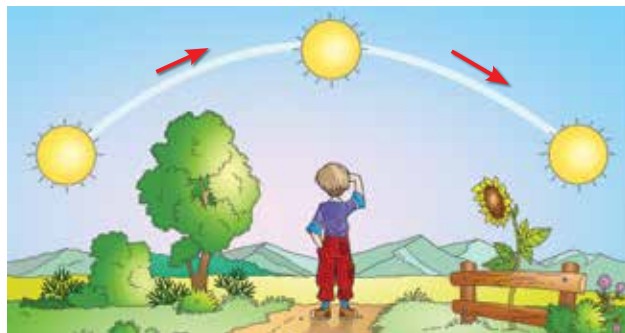
Fogalmazz meg ehhez hasonló kijelentéseket osztálytársaid számára!

2. Együtt dolgozunk: Alkossatok négyfős csoportokat! Szükségetek lesz egy iránytűre. Menjetek ki az iskola udvarára! Jelöljétek ki egy helyet, keressétek meg a fő égtájakat, és töltsétek ki a jobb oldali ábrát, feltüntetve rajta, hogy mit láttok a különböző irányokban.

A Nap, tájékozódási pont

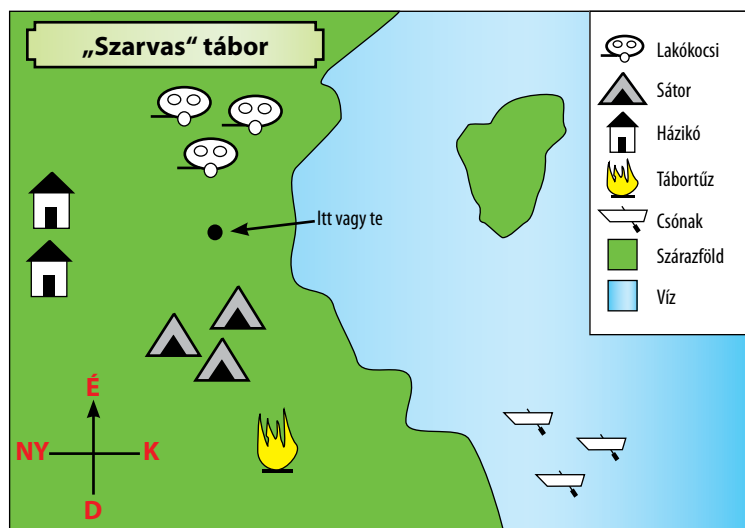
- Az egyik legegyszerűbb módja a fő tájékozódási pontok betájolásának, ha követjük a Napot napfelkeltekor, délben és napnyugtakor.
- A Nap **Keleten** kel fel.
- A Nap **Nyugaton** nyugszik le.
- A Nap égi pályájának legmagasabb pontja mutat **Dél** irányába.
- A Déllal ellentétes irány **Észak**.

Alkalmazd!

- Nézd meg figyelmesen a tábor rajzát, és válaszolj a kérdésekre!
 - Milyen irányba néznek a lakókocsik?
 - Hát a csónakok?
 - Mit tüntettek fel a tábor rajzának nyugati részén?
 - Hát a keleti részén?
 - Ha háttal állsz a lakókocsiknak, melyik égtáj van előtted?
- Együtt dolgozunk:** Fogalmazz meg kérdéseket a rajz alapján, és kérd fel egyik osztálytársadat, hogy válaszoljon! CseréljeteK szerepet!

Nézz körül!

- Egy napsütéses napon figyeld meg, hogy hol kel fel a Nap, és határozd meg a fő égtájakat! Mutasd be a megfigyeléseidet az osztálytársaidnak! Vannak hasonlóságok a megfigyeléseitek között?
- Válassz ki egy fát az otthonod közelében, és figyeld meg az árnyékát reggel, délben és este, napnyugtakor. Melyik égtáj felé nyúlik a fa árnyéka napkeltekor? Hát délben és napnyugtakor? Változik-e a fa árnyéka a nap folyamán? A nap melyik szakaszában a legrövidebb az árnyék? Írd le megfigyeléseidet egy papírlapra, és egészítsd ki rajzokkal! Helyezd munkád a **portfóliódba**!
- Egy iránytű segítségével állapítsd meg, hogy az osztályteremben lévő tárgyak hogyan helyezkednek el az égtájakhoz viszonyítva!

Látókör

A horizont vonala (látóhatár)

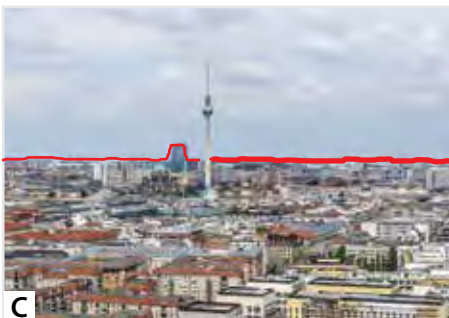

Emlékszel? A látókör az a terület, amelyet egy helyben állva beláthatunk, ha körbenézünk.

Figyeld meg!

- Az egyes képeken mi látható a távolban?
- Látható, hogy mi van az erdő mögött? Hát a piramisok mögött? Miért?
- Szerinted a képeken feltüntetett piros vonal mit jelöl?

Tudd meg!!

Szabad szemmel egy vonalig, a **látóhatárig** látunk el. Ez az a vonal, amely mentén az ég és a föld összeérni látszik. **Horizontnak** is nevezzük. A horizont és a horizont vonala (látóhatár) annak függvényében változik, hogy hol helyezkedünk el. A látóhatárt nem tudjuk elérni, ez egy képzeletbeli vonal.

Nézz körül!

- Figyeld meg, mit látsz a távolban: iskolád ablakából, otthonod ablakából, az iskolaudvarról, az utcáról? Meg tudod figyelni a horizont vonalát? Miért?
- Észrevételeidet egészítsd ki rajzokkal, és hasonlítsd össze jegyzeteidet osztálytársaidéval! Mit figyeltél meg?

Alkalmazd!

1. A képen látható fiú a hegyek felé tart. A két kép útjának egy-egy szakaszát ábrázolja.
 - a) Mit lát a fiú a távolban az egyes útszakaszokon? Miért különböznek a képek?
 - b) A két kép horizontvonalára megegyezik? Miért?
 - c) Ha a fiú felér a hegy csúcsára, eléri a horizont vonalát? Magyarázd meg!

2. Képzeld el, hogy az alábbi képen látható úton haladsz. Készíts rajzokat arról, ahogy szerinted a horizont előtted megjelenik a képen megjelölt két pontból! Hasonlítsd össze rajzaidat osztálytársaidéval! Helyezd rajzaidat a **portfóliódba!**

A közvetlen környezet

Tudd meg!

A **közvetlen környezet** azt a térséget jelöli, amely lakóhelyedet körülveszi. A helynek, ahol élsz, saját **földrajzi adottságai** vannak: domborzati formák (a földfelszín kinézete), vizek, természetes növényzet (növények) és vadállatok. Ezek térségenként különböznek, és meghatározzák az ott élő emberek életét és foglalkozásait.

Felszíni formák

síkság

domb

hegy

Vizek

folyóvíz

tó

tenger

Növények és állatok

fenyők

őszi kikerics

makk

málna

gólyák

zergék

vadrécék

nyulak

Emberi települések

falu

város

város

Emberi tevékenységek

méhészet

zöldségtermesztés

fafeldolgozás

Alkalmazd!

Dolgozzunk együtt: Lakóhelyem bemutatása. Alkossatok négyfős csoportokat, és keressetek a közvetlen környezetetek földrajzi adottságaira vonatkozó információkat! Az alábbi terv segítségetekre lesz:

Általános adatok

- a település neve
- a település típusa (falu vagy város)
- szomszédos települések
- Hogyan lehet eljutni a szomszédos településekre (aszfaltozott vagy földutakon, vasúton vagy víziúton)?

A közvetlen környezet domborzata

- jellegzetes domborzati forma

A közvetlen környezet vizei

- a településen vagy a közelben található folyók, tavak

- a településen vagy a közelben levő tavak
- a települést honnan látják el **ivóvízzel**? (kutak, vízhálózat stb.)

Közvetlen környezetetek növény- és állatvilága

- vad- és termesztett növények
- vadállatok

Közvetlen környezetetek lakossága

- lakosok száma
- emberi tevékenységek (mesterségek és munkahelyek)

* *ivóvíz* – fogyasztásra alkalmas víz

Földrajz az én világomban

- Tudd meg, mikor van a településed napja! Milyen tevékenységeket szerveznek ezen a napon? Állíts össze egy, minimum öt, olyan tevékenységjavaslatot tartalmazó listát, amelyet szeretnél, ha ezen a napon megszerveznének! Ki javasolta a legérdekesebb tevékenységet?
- **Dolgozzunk együtt!** Készítsetek egy listát azokról a problémákról, amelyeken javítani kellene a településeteken! Hívjátok meg az önkormányzat egy képviselőjét, és beszéljétek meg javaslataitokat!

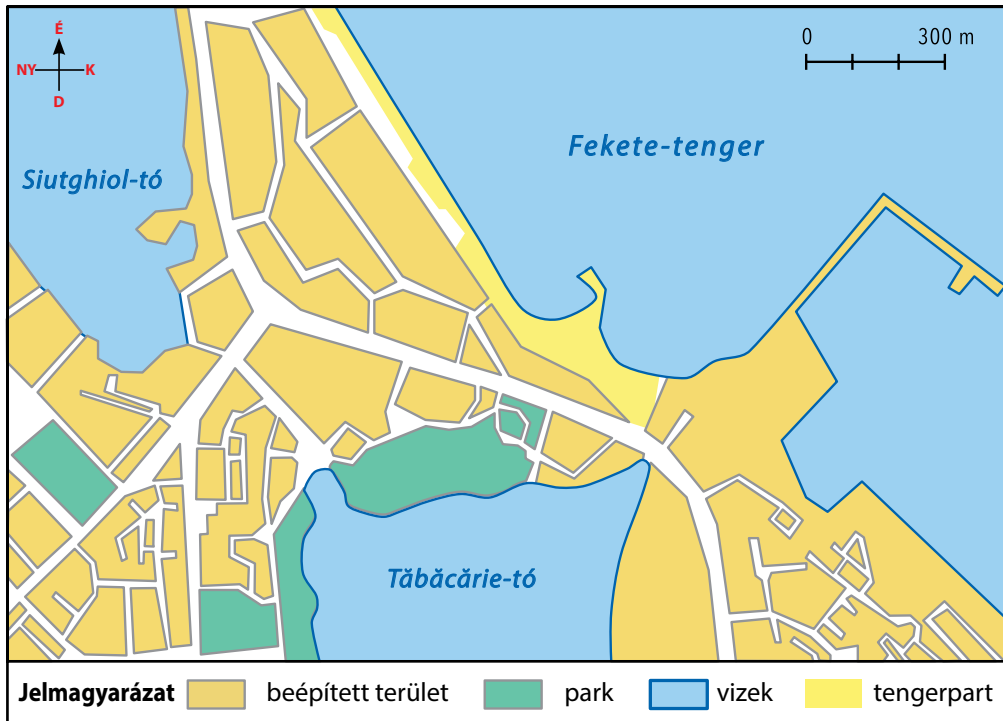
A térkép

Emlékszel, mi az alaprajz? Ha nem, lapozz a 12. oldalra! Hogyan tudtál nagy méretű dolgokat és távolságokat ábrázolni egy papírlapon?

Figyeld meg!

Konstanca városa

Tudd meg!

A **térkép** a földfelszín egyezményesen és arányosan kicsinyített felülnézeti képe. Egyes térképek csak egy kisebb térséget ábrázolnak. Mások országokat vagy a világot. Mindenik térképen fel van tüntetve a szélrózsa vagy egy északi irányt mutató nyíl. Ezek segítenek a tájékozódásban. A térképeket úgy rajzolják, hogy észak a felső felén van (északfejes térkép).

Térképelemek:

- **Cím** – megmondja, hogy mit ábrázol a térkép.
- **Jelmagyarázat** – a felhasznált egyezményes jeleket és színeket tartalmazza.
- **Lépték (méretarány)** – az a viszonyszám, ami megmutatja, hogy a térképen ábrázolt területet (mint síkot) a valósághoz képest milyen arányban kicsinyítették le.

Minél kisebb a lépték (méretarány), a térkép annál több részletet tartalmaz, és annál kisebb területet ábrázol.

Alkalmazd!

Románia térképe

Világtérkép

1. Mit ábrázolnak a fent látható térképek? Milyen léptékű térképek? Melyek a Romániát ábrázoló térképen használt egyezményes jelek és színek? Mit figyelhetsz meg? Keresd meg Romániát a világtérképen!
2. **Dolgozzunk együtt!** Osztálytársaddal válasszatok ki egy térképet a világtárlásból! Jegyezzétek le, hogy mit ábrázol, milyen léptékű, milyen egyezményes jeleket tartalmaz! Hasonlítsátok össze jegyzeteiteket! Mit figyelhettetek meg?

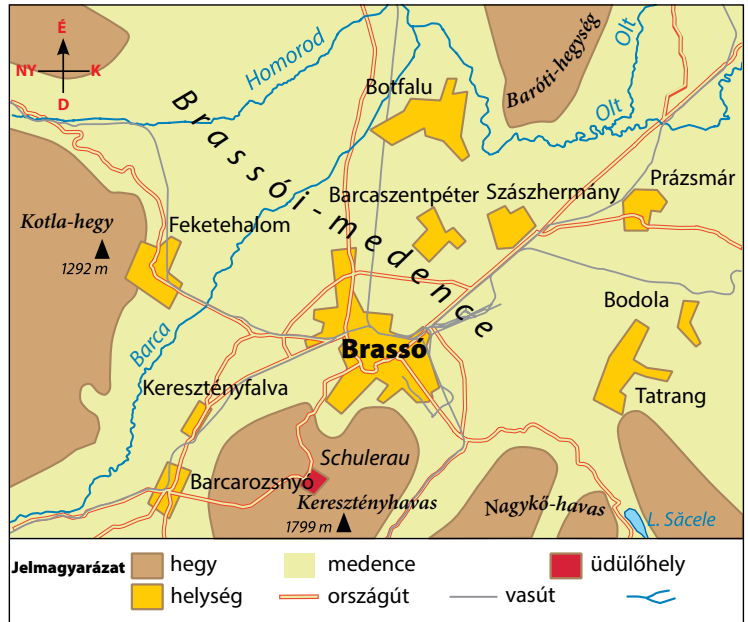
Közvetlen környezet, régió, ország

Figyeld meg!

- Milyen domborzati forma jellemző Brassóra?
- Melyek a szomszédos települések?
- Mi található a várostól keletre? Hát délre?
- Még milyen információkat tartalmaz a térkép?

Brassói-medence

Tudd meg!

A **közvetlen környezet** térképe segít a település környékén való tájékozódásban. Olyan információkat tartalmaz, mint: a település fekvése, domborzati formák, vizek, erdők, turisztikai látványosságok, utak és közlekedési eszközök.

Minden település egy **régió** (társég) része, egy olyan terület, amely magában foglalja a helyi horizontot, és amely jól körülhatárolt.

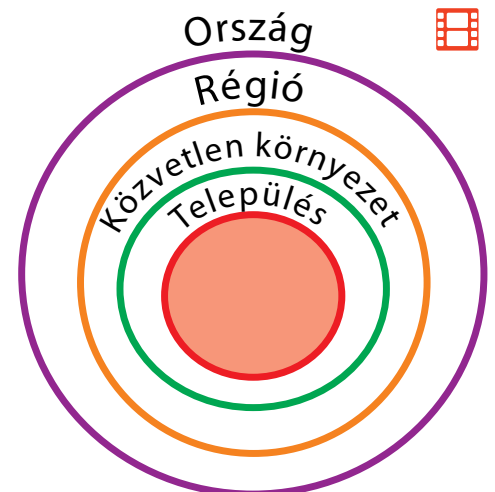
Minden régió (társég) egy másikkal határos, és együtt alkotják az **ország** területét.

Minden település, helyi horizont vagy régió (társég) egy nagyobb kiterjedésű terület része.

Alkalmazd!

1. Keresz településed környékét ábrázoló térképet! Jegyezd fel legalább öt olyan információt, amit a térképről olvastál le! Tudtál meg valami újat? Magyarázd meg!
2. Figyeld meg annak a társégnek a térképét, amelyben településed található! Nevez meg ebből a társégből legalább három másik települést, és jegyezd fel, hogy ezek településedhez viszonyítva milyen égtájak irányában helyezkednek el! A térképről milyen más információkat tudsz leolvasni?

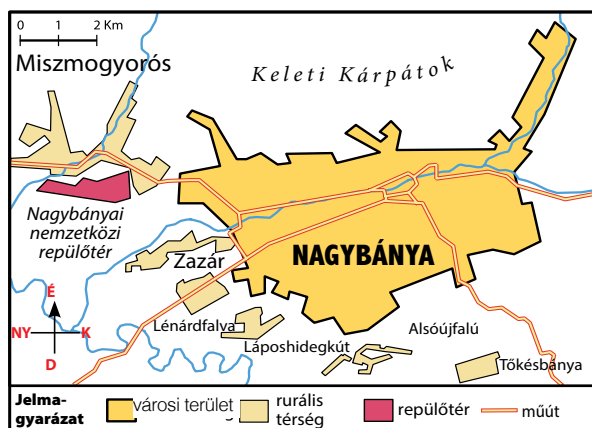

Írént a kiránduláson ismertem meg. Ő egy nagybányai iskolában tanul.

Iskoláját, lakóhelyét és ennek környékét be tudjuk jelölni a térképen. Figyeld meg a térképeket!

Az iskola és környéke

Nagybánya városa

Nagybánya városa és környéke

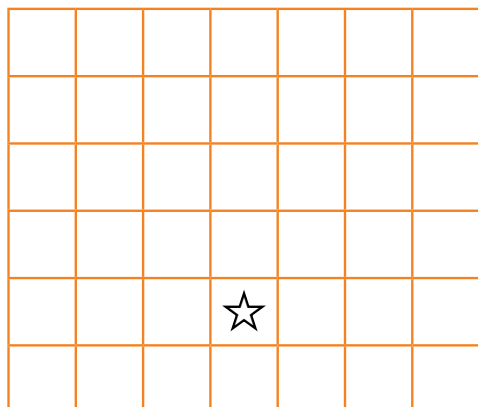
Nagybánya Románia térképén

Földrajz az én világomban

- Kövesd figyelmesen az időjárásjelentést a tévében! Ha tudod, hogy hol található a településed Románia térképén, akkor az időjárásról pontosabban tájékozódhatsz? Mivel magyarázod ezt?

ISMÉTLÉS

1. Szerkessz a füzetedbe az alábbihoz hasonló táblázatot, majd töltsd ki a követelmények szerint!

Útvonalad a csillaggal jelölt négyzetből indul, és az alábbiak szerint halad:

- három négyzetet észak irányába;
- két négyzetet nyugat irányába;
- négy négyzetet dél irányába;
- két négyzetet kelet irányába;
- egy négyzetet észak irányába.

Mit figyeltél meg?

Hasonlítsátok össze az elkészült táblázatokat!

2. Másold át az alábbi kijelentéseket a füzetedbe, majd a mellékelt kép alapján jelöld őket **I**-vel (igaz) vagy **H**-val (hamis)!

- Az iskola a faháztól északra helyezkedik el.
- A faház a kastélytól északra helyezkedik el.
- A ház a templomtól keletre helyezkedik el.
- A templom a kastélytól nyugatra helyezkedik el.
- A templom az iskolától délre helyezkedik el.

3. Írd le a füzetbe azokat a szavakat, amelyek tájékozási eszközöket jelölnek: *Nap, iránytű, mobiltelefon, televízió, Sarkcsillag, a fák kérgén nőtt moha, kamilla.*
4. Alkoss mondatokat a következő szavakkal: *égtájak, látóhatár, térség.*

PORTFÓLIÓ:

Nézzétek át a portfóliótokban az 1. fejezethez készített munkáitokat! Amire figyeljetek:

- a fejezet során javasolt összes munka megletére;
- a munkátok feleljen meg a követelményeknek;
- szükség esetén egészítsétek ki/javítsátok ki a portfólióban levő munkákat!

PROJEKT:

Mutassátok be a fejezet projektjében kidolgozott munkáitokat! Beszéljétek meg a projektek kidolgozását! Ebben segíthetnek az alábbi kérdések is:

- Eleget tettél a követelményeknek?
- Melyik volt a kedvenc feladatod?
- Milyen nehézségekkel szembesültél a feladatok során?
- Mit végezhetnél volna másképp?

ÉRTÉKELÉS

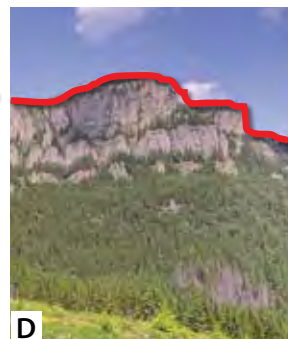
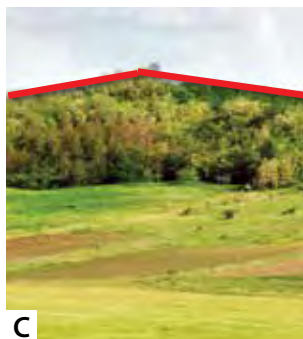
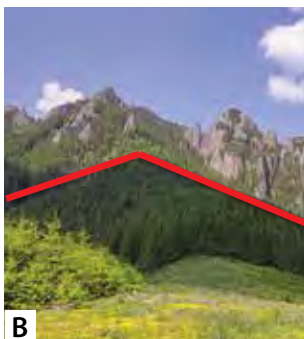
- 1 Figyeld meg a térképet, és határozd meg, hogy a hajó melyik égtáj felé mozdul el a megadott helyzetekben:

- a) A-ból B-be;
b) D-ből A-ba;
c) B-ből C-be.

Példa: C-ből B-be mozdulva nyugat felé halad.

- 2 Írd le azoknak a képeknek a betűit, amelyeken a látóhatár szerepel:

- 3 Írd le a településednek és környékének (a lakókörnyezetednek) legalább hat földrajzi jellemzőjét! Példa: *a jellegzetes domborzati forma.*
- 4 Figyeld meg a 30. oldalon Románia térképének jelmagyarázatát. Írj le három információt, amit a térkép tanulmányozása során kaptál. Például: *Galac az ország keleti részén elhelyezkedő város neve. Nyugaton egy síkság terül el.*

Ellenőrizd és értékeld!

Miután megbeszélte az órán a tanítóval a helyes megoldást, értékeld, hogy milyen minősítést érdemelsz!

	Elégséges	Jó	Nagyon jó
1.	1 helyesen megnevezett égtáj	2 helyesen megnevezett égtáj	3 helyesen megnevezett égtáj
2.	1 helyes választás	2 helyes választás	3 helyes választás
3.	2 jellemző	3–4 jellemző	5–6 jellemző
4.	1 helyes információ	2 helyes információ	3 helyes információ

Készítsd el egy papírlapra a 104. oldalon található táblázathoz hasonlóan a *Viselkedés-megfigyelő* lapot. A megfigyelőlap kitöltésével értékeld a fejezet során végzett munkádat! Gyűjtsd össze a portfóliód megfigyelőlapjait, hogy láthasd a változásokat!

TARTALMAK: ÁLTALÁNOS FÖLDRAJZI ELEMÉK:

- Határok és szomszédok
- Domborzat: általános jellemzők és domborzati szintek

- Éghajlat, vizek, növényzet, állatvilág és talaj

- Lakosság és emberi települések
- Erőforrások és ipari tevékenységek
- Fontos mezőgazdasági termékek
- Kommunikációs hálózat

PROJEKT

HELYEK ÉS EMBEREK AZ ORSZÁGBAN

- Alakítsatok ki 5 csoportot! Képzeljék el, hogy egy gyermek-tévéadó riporterei vagytok, és ti szerkesztitek a *Helyek és emberek hazámban* című műsort.
- Készítsetek a domborzatra, a növényzetre, az állatvilágra, a településekre, a tevékenységekre vonatkozó kép- és információgyűjteményt! A csoportok egyet-egyet választanak az öt témakörből.
- Csoportszinten döntsétek el, hogy milyen termékeket fogtok készíteni (album, kollázs, szórólapok, plakátok, lapbookok, fotógalériák, filmek stb.)!
- Munkáitokat egy maximum 10 perces tévéműsor formájában mutassátok be!

Határok és szomszédok

Tud meg!

A két országot elválasztó vonalat **országhatárnak** vagy **államhatárnak** nevezik. Ez lehet *természetes* (folyóvizek, hegyvonulatok, tengerek) vagy *mesterséges* (emberek által kijelölt).

Románia határvonala több mint 3150 km hosszú.

Szomszédok és határok

- Északon:
Ukrajna – egy rövid szakaszon a Tisza folyó képez természetes határt.
- Északkelet:
Moldva Köztársaság – természetes határ a Prut folyó.
- Délen:
Bulgária – a határ nagy része természetes, a Duna folyama által alkotott határ; Ostrov és Vama Veche között egyezményes határ van.
- Délnyugat:
Szerbia, egyezményes határ és a Duna mint természetes határ (Baziaş – Timoc völgye) húzódik.
- Északnyugaton:
Magyarország – egyezményes határvonal.
- Románia délkeleti részén található a **Fekete-tenger**. Romániának keleten Ukrajnával is van határa, amelyet a Duna képez.

Románia térképe

Alkalmazd!

1. A 36. oldalon található térképen keressétek meg a Romániával szomszédos államokat!
2. Egy papírlapra rajzolj egy szélrózsát! Ezen, az égtájak szerint, tüntesd fel Románia szomszédjait! Karikázd be azokat az országokat, amelyekkel Romániának természetes határai vannak!
3. Keresd meg a 36. oldalon található térképen Románia szélső pontjait! Keresz információt az egyikről, és készíts egy A4-es lapon egy bemutatót! Használj leírásokat, rajzokat, kivágott képeket stb.! Az elkészült munkáitokat helyezétek a **portfólióba**!
4. Az alábbi kijelentéseket egészítsd ki a megfelelő információkkal:

A vonalat, amely Romániát a szomszédos országoktól elválasztja ...-nak nevezik. Ez kétféle lehet: és Romániától északra ... található, délre pedig ...

*A Romániát Bulgáriával összekötő
Calafat–Vidin Duna-híd*

*Szulina-i világítótorony
(Románia legkeletibb városa)*

Földrajz az én világomban

- Az egyik országból a másikba való átutazást törvény szabályozza: erre kijelölt helyeken, úgynevezett határátkelőhelyeken keresztül, bizonyos iratok felmutatásával történik.

Az ország határait határrendőrség őrzi.

Kiskorúak (18 év alattiak) csak felnőtt kíséretében léphetik át a határt.

Határátkelő hely

Domborzat: általános jellemzők és domborzati szintek

Emlékezz, mit tanultál a domborzati formákról! Használd az alábbi képeket is!

Figyeljük meg minden képen a földfelszín és a látóhatár alakját!

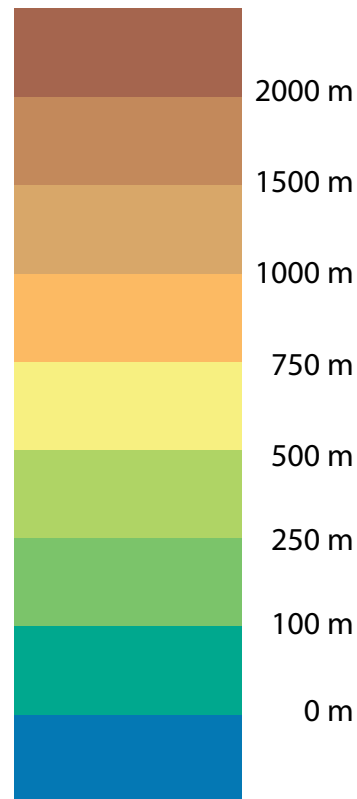
Tudd meg!

Földünk felszínét domborzatnak nevezzük. A földfelszín formáit ábrázoló térképeket **domborzati térképnek** nevezzük.

Románia fő domborzati lépcsői a következők:

- **alföldek/síkságok** – ezek sima felülethez hasonlóak, magasságuk 0 m (tengerszint) és 200-300 m között mozog; a térképen zöld színnel jelölik;
- **dombok és hátságok** – hullámos felszínnel rendelkeznek, 300 m és 1000 m közötti magassággal; a térképen sárga színnel jelölik;
- **hegyek** – éles gerincek, meredek lejtők és 1000 m feletti magasság jellemzi; a térképen barna színnel jelölik.

Az egyezményes színek árnyalatai különböző magasságokat jelölnek ugyanazon a domborzati lépcsőn belül. Románia domborzata egy amfiteátrumhoz hasonló lépcsőzetes elrendeződésű. Magassága a közepétől a szélek felé haladva csökken. A felszínformák közel hasonló nagyságú területeket foglalnak el.

Magassági színezés

Alkalmazd!

- Rajzolj egy kört, és ábrázold rajta a Románia domborzati térképén lévő három domborzati formát, tudva, hogy ezek közel hasonló nagyságú területet foglalnak el! Használd az egyezményes színjelölést!

Figyeld meg!

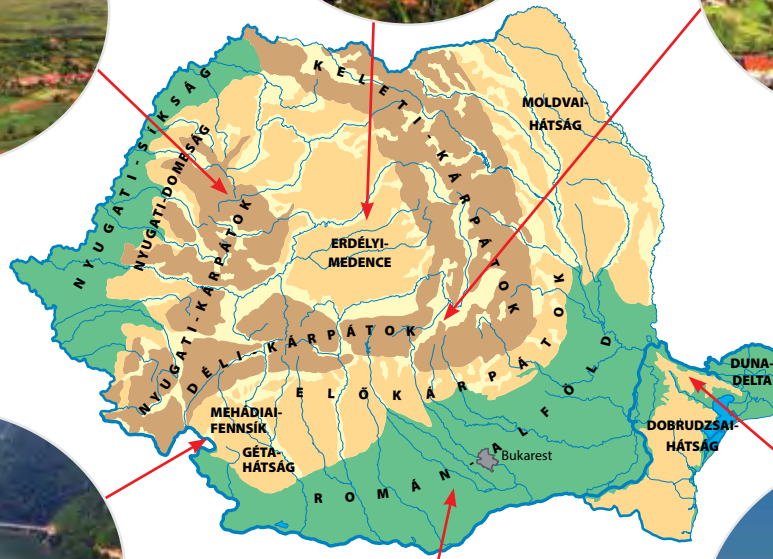
Székelykő (Torockói-hegység)

Kisdisznód

Felsőméc

A Duna a Kazán-szorosban

Román-alföld

Dobrudzsai-hegyek

Tudd meg!

Románia nagy domborzati egységei a következők:

- Kárpátok • Nyugati-dombság • Géta-hátság • Előkárpátok • Erdélyi-medence • Moldvai-hátság • Dobrudzsai-fennsík • Mehádiai-fennsík • Román-alföld • Nyugati-alföld • Duna-delta.

Alkalmazd!

1. Keresd meg a térképen a domborzati egységeket! Írd le őket a füzetbe, a következő csoportokba sorolva: síkságok, dombok és fennsíkok, hegyek.
2. Keresd meg településedet egy domborzati térképen! Melyik az uralkodó domborzati forma?
3. **Együtt dolgozunk:** Alkossatok három munkacsoportot, és válasszatok egy-egy domborzati lépcsőt! Gyűjtsetek minden domborzati formáról jellegzetes fényképeket és ábrákat! A választott domborzati formáról állítsatok össze egy kollázst, majd mutassátok be az osztálytársaitoknak!
4. **Szerepjáték:** Háromfős csoportok keretében alkossátok meg a síkság, a domb és a hegy párbeszédét! Mutassátok be egymásnak párbeszédeiteket!
5. Az alábbi részletek Dimitrie Cantemir *Moldva leírása* című művéből származnak. Azonosítsd a felszíni formákat, amelyekre az egyes szövegrészek utalnak, majd jegyezd le a füzetedbe azokat az elemeket, amelyek segítettek!

Dimitrie Cantemir

A

„Itt ízletes gyümölcsű fák egész erdejét találni, ám ezeket nem múlják felül a nemesszőlőültvények, amelyek annyira termékenyek, hogy bortermésük szinte határtalan.”

B

„A magok, amelyek a hegyekben a hideg miatt nem hajtanak ki, itt olyan szépen teremnek, hogy ezt a bő termést csak az hiszi, aki saját szemével látta.”

C

„Közepén örök hótakaró, de a csúcsát nem borítja hó, mert úgy tűnik, hogy a hófelhők fölé emelkedik. Toronyként emelkedő csúcsáról egy kristálytiszt patak nagy robajjal zúdul le a meredek sziklákon, és a Tázlóba ömlik.”

Az éghajlat

Tudd meg!

A légkör hőmérsékleti, csapadékkal és légmozgásokkal kapcsolatos pillanatnyi állapotát, ami egy adott helyre jellemző **időjárásnak** nevezzük.

Az **éghajlat** egy adott hely jellemző időjárásainak az összessége, a hőmérséklet, a csapadék és a szelek tulajdonságainak hosszabb idejű ismétlődése. Ezt befolyásolja a földrajzi elhelyezkedés és a domborzat. Romániában az **éghajlat enyhe hőmérsékletű**, közepesen csapadékos, **mérsékelt**.

A domborzat magasságának növekedésével csökken a hőmérséklet, a csapadék mennyisége a magassággal arányosan növekszik.

A legismertebb romániai szelek: a *crivăţ* (É-K felől) – erős, hideg szél; az *austru* (É-NY felől) – nyári száraz, forró szél; a *nyugati szél* (Ny felől) – nagy mennyiségű csapadékot hoz.

Alkalmazd!

1. A *hőmérséklet*, a *csapadék* és a *szél* jellegzetességeit figyelembe véve hasonlítsd össze az alábbi képeket! Milyen évszakokat ábrázolnak a képek?

2. Fontos-e tudni, hogy milyen időjárás várható a következő napokban? Magyarázd meg, hogy miért?
3. Egy héten keresztül minden nap jegyezd fel a hőmérsékletet! Készíts grafikonot! Hasonlítsd össze a grafikonodat az osztálytársaidéval!
4. Nézd meg az alábbi képeken látható egyezményes időjárásjeleket, és értelmezd, hogy az egyes jelek mit jelentenek! Két héten keresztül figyelj meg az időjárást, és az észlelt jelenségeket jelekkel ábrázolva vezesd rá egy **portfóliólapra!**

Növényzet, állatvilág, talaj

Amikor tavaly az állatkertbe látogattam, a barnamedve egy árnyékos sarokba húzódott.

Azt hiszem, nem szereti a meleget. Élettere hűvösebb helyeken van.

Tudd meg!

A **természetes környezet** magában foglalja a domborzati formákat, a levegőt, a vizet, a növényzetet, az állatvilágot és a talajt. Ezen elemek mindegyike szorosan kapcsolódik a többihez.

A természetes növényzetet (flórát) a Föld felszínén természetes úton elterjedt összes növény alkotja, az állatvilág pedig magában foglalja az összes vadon élő állatot.

Figyeld meg!

Magasság	Növényzeti övezet	Növényzet	Állatvilág	Talaj
1800–2500 m	<ul style="list-style-type: none"> alpesi és szubalpin 	<ul style="list-style-type: none"> havasi törpefenyő, boróka, áfonya, alacsony fűfélék, virágok 	<ul style="list-style-type: none"> keselyű, sas, zerge 	<ul style="list-style-type: none"> vékony, tápanyagszegény, alacsony termékenységű
1000–1800 m	<ul style="list-style-type: none"> túlevelű erdők 	<ul style="list-style-type: none"> jegenyefenyő, lucfenyő, vörösfenyő, tűnyalábos fenyő 	<ul style="list-style-type: none"> medve, farkas, hiúz, őz, mókus, sas, fajdkakas, hal (pisztráng) 	<ul style="list-style-type: none"> sötét, alacsony termékenységű
600–1000 m	<ul style="list-style-type: none"> bükkerdők 	<ul style="list-style-type: none"> szil, hegyi juhar, kőris, tölgy, nyír, bükk 	<ul style="list-style-type: none"> róka, farkas, vaddisznó, őz, hal (márna) 	<ul style="list-style-type: none"> közepes termékenységű, barna
300–600 m	<ul style="list-style-type: none"> tölgyerdők 	<ul style="list-style-type: none"> tölgy, cserfa, mogyoró, éger, hárs 	<ul style="list-style-type: none"> vaddisznó, róka, mókus, borz, búbos banka, feketetergő, kakukk, harkály 	<ul style="list-style-type: none"> vöröses
150–300 m	<ul style="list-style-type: none"> erdős sztyeppe 	<ul style="list-style-type: none"> kocsányos tölgy, hárs, mogyoró, magyar tölgy, nyárfa, vadrózsa, fűfélék 	<ul style="list-style-type: none"> vaddisznó, róka, fűrj, fogoly, fácán, rágcsálók, hal (ponty, kárász, keszeg) 	<ul style="list-style-type: none"> termékeny fekete és vöröses
0–150 m	<ul style="list-style-type: none"> sztyeppe 	<ul style="list-style-type: none"> fűfélék (tarackbúza, árvalányhaj), cserjék (vadrózsa) 	<ul style="list-style-type: none"> rágcsálók (nyúl, hörcsög, ürge, egér), madarak (karvaly) 	<ul style="list-style-type: none"> magas termékenységű, fekete
0–50 m	<ul style="list-style-type: none"> árterek és a Duna-delta 	<ul style="list-style-type: none"> fűz, nyárfa, nád, gyékény, tavirózsa 	<ul style="list-style-type: none"> hattyú, pelikán, gólya, halak (csuka, harcsa, sügér) 	<ul style="list-style-type: none"> sötét, termékeny

Alkalmazd!

1. Melyek a főbb növényzeti övezetek Romániában?
2. Milyen állatok élnek ezen övezetek mindenikében?
3. Melyik növényzeti övezetben található a települések?
4. Láttál már vadállatot a környezetemben? Mesélg róla!
5. A 42. oldalon található információk alapján írjatok hazánk növény- és állatvilágáról egy bemutatót, rajzokkal kiegészítve! Helyezd a munkád a portfólióba!
6. **Együtt dolgozunk:** Alakítsatok ki 3-4 fős csoportokat! Olvassátok el figyelmesen az alábbi szöveget, majd oldjátok meg a feladatokat!

Zergék

Romániában több, mint 3000 veszélyeztetett növényfajt azonosítottak, amelyek közül eddig 23-at nyilvánítottak természeti emlékké. Ezek közé tartozik: a *havasigyopár*, a *királykői szegfű*, *hegyi bazsarózsa*, *piros sötétkosbor*.

A növényfajok pusztulásához hozzájáruló tényezők: az életterük rombolása, a kereskedelmi hasznosításuk (növénygyűjtés) és a környezetszennyezés.

Számos állatfaj törvény által védett, köztük a *gímszarvas*, a *barna medve*, a *siketfajd*, a *hiúz* és a *bölény*.

A környezet védelme érdekében az ember rezervátumokat hozott létre, amelyekben a növény- és állatfajok védettek, ilyenek: Retyezát Nemzeti Park, a Hátszegi Bölényrezervátum stb.

- a) Írd le az öt legérdekesebb információt a szövegből! Választásaitokat hasonlítsátok össze!
- b) Készítsetek listát azokról a tevékenységekről, amelyeket a gyerekek a környezet védelme érdekében tehetnek!

Havasigyopár

Hegyi bazsarózsa

Földrajz az én világomban

- Minden évben, április 22-én tartják a Föld napját. Ezt először 1970-ben tartották meg az Amerikai Egyesült Államokban, hogy felkeltsék az emberek környezetvédelem iránti érdeklődését.
- A **környezetvédelmi világnap** június 5-én van.

Folyóvizek

Tegnap voltam a nagyszüleimnél. A falu határában egy patak folyik. Tudod, honnan ered a vize?

Emlékszel a víz körforgására a természetben? Az esővíz beszivárog a talajba, és forrásként tör a felszínre.

Figyeld meg!

forrás

patak

folyó

Tudd meg!

A Föld felszínét számos folyóvíz szeli át:

- *források*: a felszínre törő felszín alatti vizek;
- *patakok*: források és csapadék által táplált kis folyóvizek;
- *folyók és folyamok*: nagyobb folyóvizek, amelyek kiterjedt területekről gyűjtik össze más folyók vizeit.

Románia legtöbb folyóvize a hegyekből ered, és kerékküllőkhöz hasonlóan, a központi térségekből az országhatárok irányába tart. A legtöbb folyó a Dunába ömlik.

A legnagyobb folyók: Tisza, Szamos, Zsil, Maros, Argyas, Olt, Dâmbovița, Jalomica, Prahova, Prut és Szeret. A térképen a vizek kék színnel vannak jelölve.

A víz folyását a forrástól a torkolat irányába kell követni.

A Maros

Alkalmazd!

1. Olvasd le az alábbi térképen feltüntetett folyók neveit! Írd le őket a füzetbe, és csoportosítsd a folyásirányuk szerint: dél, nyugat és kelet. Például: A Szeret például déli, majd keleti irányba folyik, ahol a Dunába ömlik.
2. Melyik folyó szeli át Románia fővárosát? Kövesd a folyót a térképen!
3. **Együtt dolgozunk:** Alkossatok 5 fős csoportokat! Minden csoport válasszon ki egy folyót, és keresse meg a térképen: a domborzati formát, amelyből ered; folyásirányát; a domborzati formákat, amelyeket átszel. A kiválasztott folyóról keressetek más információkat is, és mutassátok be osztálytársaitoknak!

A Maros

Románia térképe – folyóvizek

Nézz körül!

- Derítsétek ki, hogy melyik a településekhez legközelebbi folyó! Keressétek meg a térképen! Honnan ered és hova torkollik?

Ahol a folyók átszelik a hegyeket, ott **szurdokvölgyek** vagy **szorosok** alakultak ki.

Békási-szoros

Olt völgye

A Duna

Duna

Tudd meg!

A **Duna** Románia legnagyobb folyóvize. Németországból ered, 10 országon és 4 európai fővároson halad át, majd Básiás közelében belép az országba, és a Fekete-tengerbe ömlik. Torkolatánál alakult ki a Duna-delta, amely Európában egyedülálló természetvédelmi terület (bioszféra-rezervátum). Itt található Európa legfiatalabb földterülete.

Alkalmazd!

1. Milyen domborzati formákon halad át a Duna Romániában? Használd a 45. oldalon található térképet!
2. Azonosítsd a térképen a Duna menti kikötővárosokat! Keress információt egy általad választott kikötőről, és mutasd be osztálytársaidnak! Ki talált rá a legérdekesebb információkra?
3. Írd le azokat a szavakat, amelyek a Duna fontosságát mutatják a hazánkban élő emberek számára: *személyszállítás, természetes tüzelőanyagok kitermelése, halászat, villamosenergia-ellátás, sókitermelés, természetes határ, áruszállítás, nyersanyagok, öntözés**. Magyarázd meg a válaszodat!
4. Készíts egy **portfóliólapot**, amelyre felvezeted azokat az országokat és fővárosokat, amelyeken a Duna áthalad! Egészítsd ki képekkel és rajzokkal!

***öntözés** – az aszályos térségekben a szántóföldek öntözése, vízellátása (általában csatornarendszeren keresztül).

Állóvizek

Figyeld meg!

Tó tavirózsákkal

Tudd meg!

Románia területén a folyóvizek mellett **állóvizek** is vannak: különféle eredetű *tavak* és *mocsarak*.

- Azonosítsd az alábbi térképen a tavakat!
- A településedhez melyik tó van a legközelebb?

Románia térképe – tavak

Tudd meg!

A **természetes tavak** a földfelszín mélyedéseiben való vízfelgyülemelés révén alakulnak ki.

Vannak **mesterséges tavak**, amelyeket az ember a folyóvizek eltorlaszolásával hozott létre. Az állóvizek Románia egyik legnagyobb kincsét képezik. Különböző célokra használják: vízierőművekben való villamosenergia-termelésre, öntözésre, haltenyésztésre, települések vízellátására, szabadidő eltöltésére vagy betegségek kezelésére.

A tavak típusai

hegyi tavak (Bucura-tó)

hegyi tavak (Bâlea-tó)

alföldi tavak (Snagov-tó)

hegyi tavak (Szent Anna-tó)

hegyi tavak (Gyilkos-tó)

alföldi tavak (Căldărușani-tó)

sós tavak (Vizakna)

mesterséges tavak (Vidraru-tó)

mesterséges tavak (Békási-víztározó)

Alkalmazd!

- Készíts **portfóliólapot** egy olyan tóról, amelynek vize gyógyhatású (betegségek megelőzésére és kezelésére alkalmas)!

A Fekete-tenger

Figyeld meg!

- Mit ábrázol az ábrán látható térkép?
- Mely országok határolják a Fekete-tengert?
- Melyik romániai kikötők vannak feltüntetve a térképen?

Tudd meg!

A **Fekete-tenger** egy nagy kiterjedésű állóvíz, amely az európai és az ázsiai kontinens között helyezkedik el. Majdnem kétszer akkora, mint Románia.

A Fekete-tengerben számos tengeri állatfaj él, ezek között 198 halfajta, közöttük: vágótok, kecsege, sőregtok, viza, szardellafélék, fattyúmakréla, sprottni, közönséges makréla. A Fekete-tengerben, a partokhoz közeli, közepes mélységű, 10-20°C-os hőmérsékletű vizekben delfinek is élnek, és egész évben megfigyelhetők a román felségvizekben.

A Fekete-tenger fontos az áru- és személyszállítás, az olaj- és gázmezők kiaknázása, a halászat és a turizmus szempontjából. A tengerpartja, hangulatos üdülőhelyeinek és partszakaszainak köszönhetően, népszerű turisztikai célpont.

A Fekete-tenger térképe

Román tengerpart

Olajfúrótorny

Konstancai kaszinó

Alkalmazd!

1. Készíts egy portfóliólapot a Fekete-tenger nevének eredetére vonatkozó, általad összegyűjtött információkkal!
2. **Együtt dolgozunk:** Ismételjétek át a Fekete-tenger élővilágára vonatkozó leckerészeket! Készítsetek egy kollázst, *A Fekete-tenger képekben* címmel! Használjatok rajzokat és fényképeket!

Románia lakossága

Amikor Bukarestben jártam, úgy tűnt, hogy nagy a zsúfoltság, rengeteg ember volt az utcán.

Azért tűnt ilyennek, mert Bukarestnek több lakosa van, mint a mi városunknak, de ha elmennétek a nagyszüleim falujába, akkor a mi városunk tűnne zsúfoltnak!

Tudd meg!

Egy ország területének lakói alkotják az adott ország **lakosságát**. Az évek során a lakosok száma növekedhet vagy csökkenhet. Időszakosan minden ország **népszámlálást*** végez. Ennek segítségével állapítja meg a lakosok számát egy adott időpontban.

A 2011-es romániai népszámlálás során mintegy 20 millió embert regisztráltak. Románia fővárosának, Bukarestnek mintegy kétmillió lakosa van. A lakosság többségét az ország egész területén élő románok alkotják. Mellettük magyarok, romák, németek és más nemzeti kisebbségek élnek. Románia minden lakosát ugyanazok a jogok illetik meg.

A **népsűrűség**, az egy négyzetkilométerre jutó lakosok száma, ami az éghajlat és a domborzat függvényében változik.

A románok egy része az ország határain kívül él.

Roma és magyar nemzeti kisebbségi hagyományok

- Tájékozódjatok a településeken élő nemzeti kisebbségeket képviselő személyekről!

***népszámlálás** – egy ország vagy régió lakosságának megszámlálásából álló közigazgatási tevékenység.

Románia földrajza – népsűrűség

Alkalmazd!

- 1. Párban dolgozunk:** Figyeld meg a jelmagyarázatot, és beszélj meg a pártársaddal a különböző területek népsűrűségét! Hasonlítsd össze a 45. oldal domborzati térképével! Mit vettél észre?
- 2. Együtt dolgozunk:** Az osztályban beszéljétek meg a mellékelt szövegrészt!
- 3. Készíts egy portfóliólapot** a románok és egy általuk választott nemzeti kisebbség hagyományairól és szokásairól!

„Románia minden polgárának közös hazája (...), fajra, nemzetiségre, etnikai származásra, nyelvre, vallásra (...), vagyoni vagy társadalmi származásra való tekintet nélkül.”
Románia alkotmányának 4. cikkelyének (2) bekezdése.

Földrajz az én világomban

1987-ben, amikor a világ népessége elérte az 5 milliárd főt, az ENSZ július 11-ét **Népese-
dési világnapnak** nyilvánította..

Emberi települések

Szeretek a barátnőmhöz, Annához menni.
Sok gyermek él a szomszédos házakban.

Egy hegyi faluban élő barátomat fogom
meglátogatni. A legközelebbi ház 10 percre van.

Figyeld meg!

A

B

C

D

E

F

- Milyen hasonlóságokat és különbségeket figyelhetsz meg a képeken látható települések között?

Tudd meg!

A terület, a népességszám, a foglalkozások részaránya, az épülettípusok, a közművesítés (folyóvíz-, gáz-, szennyvízcsatornázás) függvényében az **emberi települések** két csoportját különböztetjük meg, a vidéki településeket (falvak) és a városi településeket (városok).

A **falvak** kis lakosszámú települések. Lakosaik főként a mezőgazdaságban dolgoznak, növénytermesztéssel és állattenyésztéssel foglalkoznak.

A **város** olyan település, amelyet a nagy lakosság- és épületszám, a közművesítés, a közintézmények jelenléte, és változatos foglalkozások jellemeznek.

A falvak és városok elszórtan helyezkednek el az összes domborzati szinten.

Nézz körül!

- Az 52. oldalon található képek közül melyik hasonlít településedre? Ez falu vagy város?
- Keressetek a településetek nevére vonatkozó információkat! Honnan ered? Volt a településnek más neve is? Mikor vette fel jelenlegi nevét?
- Családod felnőtt tagjai mivel foglalkoztak vagy foglalkoznak? A településen belül vagy azon kívül gyakorolták a szakmájukat?
- Milyen hagyományok őrződtek meg családotokban? Hát a településeden?
- Rajzban mutasd be településednek azt a részét, amelyik a legjobban tetszik neked!

Autószerelő

Ács

Alkalmazd!

1. A domborzati térképen keresd meg Románia legnagyobb városait! Útmutatóként használd a térkép jelmagyarázatát!
2. Érdeklődd meg, hogy a településeken élő embereknek milyen mesterségeik voltak, és melyek azok, amelyeket ma már nem gyakorolnak. Ezek miért tűntek el? Készíts **portfóliólapot!**
3. Hívjatok meg egy 60 év fölötti felnőttet, hogy meséljen gyermekkorának hagyományairól! Milyen hasonlóságokat és különbségeket vettetek észre?

Földrajz az én világomban

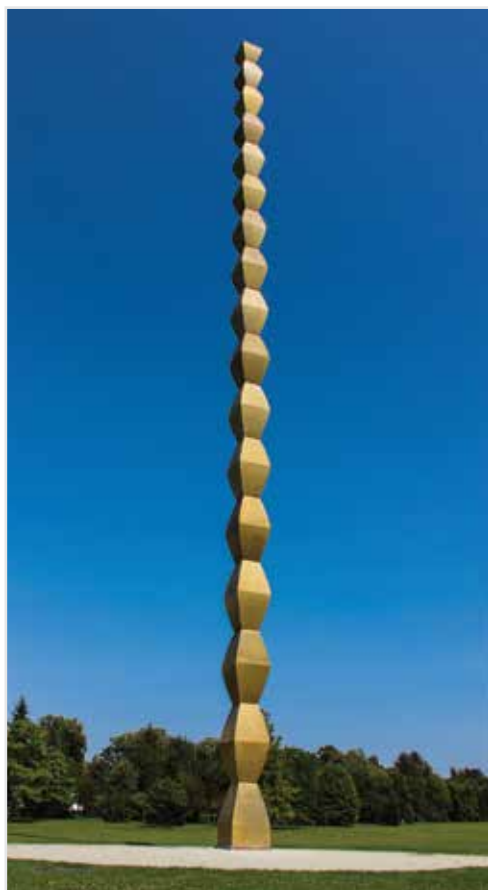
- Számos romániai falu híres a hagyományőrző tevékenységeiről és mesterségeiről: fazekasság, szövés, juhtenyésztés, fafaragás.
- Szaplonca falu híres a Vidám temetőjéről.
- Néhány régi város ma már más nevet visel. Például: Konstanca (Tomis), Mangalia (Callatis), Gyulafehérvár (Apulum), Kolozsvár (Napoca).
- Zsilvásárhelyen a híres román szobrász, Constantin Brâncuși alkotásai láthatók.

Máramarosi kapuk

Horezui kerámia

Végtelen oszlop – Zsilvásárhely

Olténiai szőnyeg

Vidám temető – Szaplonca

Gazdasági tevékenységek

Erőforrások és ipari tevékenységek

Nézd meg a képeket, és emlékezz arra, hogy mit tanultál a természeti erőforrásokról!

érc

fa

mésző

sókristály

víz

- A te vidéken milyen erőforrások találhatók?

Tudd meg!

A **természeti erőforrások** a földkéregben vagy a Föld felszínén találhatók. A nyersanyagoknak is nevezett erőforrásokat kitermelik és feldolgozzák, majd ipari tevékenységek révén átalakítják.

A felhasznált nyersanyagoktól és az előállított terméktől függően az iparágak különböző csoportokra oszthatók:

- kitermelőipar (erőforrások bányászata);
- energiaipar (villamosenergia-termelés);
- kohászati ipar (fémfeldolgozás);
- gépgyártó ipar;
- vegyipar (műanyag-, gyógyszer- és festékgyártás);
- építőanyag-ipar;
- faipar;
- textilipar (szövetek, kötöttáru, ruházat stb. gyártása);
- élelmiszeripar.

Vannak olyan ipari tevékenységek is, amelyek más iparágak számára nyersanyagokat állítanak elő. A vasércet például acél előállítására használják (kohászati ipar), amely a gépipar, az építőanyagipar stb. nyersanyaga.

olajkutak

autógyár

ruhagyár

Figyeld meg!

- Hogyan alakul át a nyersanyag késztermékké?

farönkök

deszka

fából készült termékek

napraforgó

magvak

olaj

Alkalmazd!

1. **Együtt dolgozunk:** Válassz egyet a képen látható termékek közül, és tudj meg többet ennek nyersanyagától a késztermékig bejárt „útjáról”! Készíts **portfóliólapot!**

2. Milyen ipari tevékenységet folytatnak a településeden vagy a környéken? Van-e valamilyen kapcsolat a térségben található természeti erőforrások és az ipari tevékenységek között? Magyarázd meg!

Földrajz az én világomban

- Az ipari tevékenységekből származó termékek közül sokat használat után eldobnak. Ezek közül néhány újrahasznosítható: papír, műanyag, üveg, fémek, elemek, textíliák. Az anyagok újrahasznosítása érdekében a hulladékot külön gyűjtik, különböző színű hulladékgyűjtőkben.

Fontosabb mezőgazdasági termékek

Milyen növényeket termesztenek a te vidéken? Van-e összefüggés a domborzati szintek és a termesztett növények között? Magyarázzátok meg a válaszotokat!

Tudd meg!

A **mezőgazdaság** gazdasági tevékenység, amely növénytermesztéssel és az állattenyésztéssel foglalkozik. A földművelést ősidők óta gyakorolják.

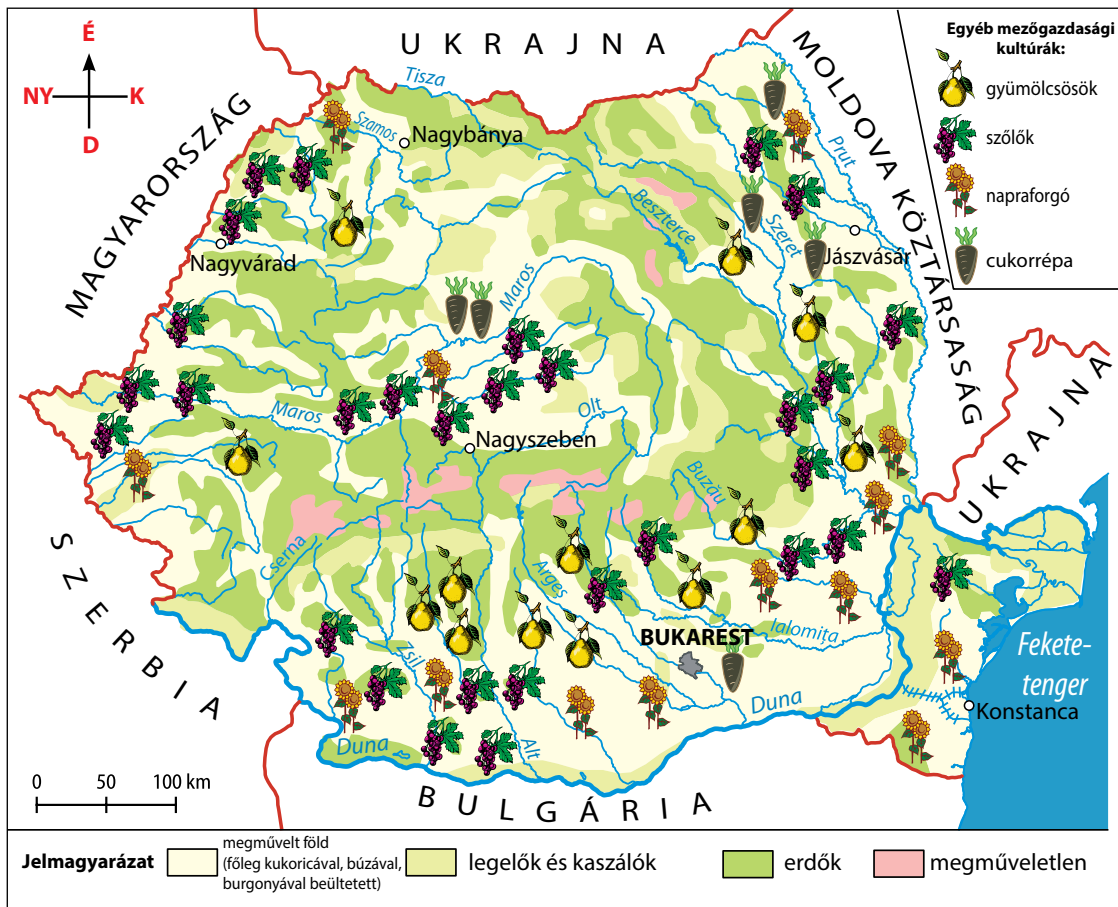
A mezőgazdasági földterületek nagyon értékes erőforrásai Romániának.

Az alföldön és a hátságokon elterülő szántóföldeken gabonaféléket, napraforgót, cukorrépát, burgonyát stb. termesztnek, a dombvidéken főként gyümölcs- és szőlőültetvények vannak.

A domb- és hegyvidéki legelőket állattartásra használják.

A mezőgazdasági termékek lehetnek élelmiszerek (emberek és állatok számára), de ipari tevékenységekhez szükséges nyersanyagok is.

Egyes növényeket csak nyersanyagként, az iparban lehet hasznosítani. Ezeket *ipari növényeknek* nevezik.

Földhasználati térkép

Figyeld meg!

MEZŐGAZDASÁG

Növénytermesztés	Állattenyésztés
<ul style="list-style-type: none"> • Gabonafélék (búza, kukorica, rozs, rizs, árpa, zab stb.) • Ipari növények (napraforgó, cukorrépa, len, kender, repce, dohány, komló, szója) • Zöldségek (paprika, sárgarépa, káposzta, uborka, hagyma, burgonya) • Gyümölcsfák (alma, körte, szilva, cseresznye stb.) • Szőlőfélék 	<ul style="list-style-type: none"> • Szarvasmarha • Juh • Sertés • Baromfi • Méhészet

gyümölcsös

szőlőültetvény

tehénfarm

gabonamező

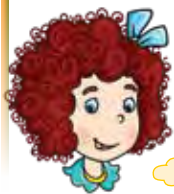
Alkalmazd!

1. A fenti táblázat segítségével állítsd össze a kétféle mezőgazdasági tevékenységet ábrázoló sémát! Munkádat egészítsd ki rajzokkal és kivágott képekkel!
2. **Párban dolgozunk:** Beszélj meg osztálytársaddal, hogy milyen növényeket termesztenek az ország különböző részein! Használjátok az 57. oldalon található jelmagyarázatot!
3. **Együtt dolgozunk:** Az alább megadott példákhoz hasonlóan, írtátok le a növények vagy állatok gazdasági hasznosításának minél több lehetőségét! *Példa:* tehén – tej – tejszín; búza – liszt – kenyér.
4. Keress a dákok által gyakorolt mezőgazdasági tevékenységekre vonatkozó információkat! Készíts **portfóliólapot!**

Földrajz az én világomban

- Hazánkban vannak olyan területek, amelyek bizonyos növények termesztéséről híresek: Voinești az almafajtáiról, a Frumosul de Voinești körtefajtáiról, Dăbuleni a dinnyéről, Lungulețu a burgonyáról stb.
- A mangalica sertés, a Bălțata românească (pirostarka, román tarka) tehén, a Țurcana (szálasgyapjas juh) román állatfajok.
- A romániai Cotnari, Odobești, Murfatlar, Târnave (Küküllők) stb. szőlőültetvények borai világszerte híresek.
- A Szeben-Hegyalja a juhtenyésztésről és sajátos termékeiről híres térség: túró- és sajtfélék stb.

Szállítási útvonalak

Olvastam, hogy a XIX. században az első utcát Temesváron aszfaltozták le.

Nagyon érdekes! Megtudtam, hogy hazánkban az első vasutat 1854-ben avatták, rendeltetése pedig az Oravicabánya és Báziás városok közötti szénészállítás volt.

Nézz körül!

- Hogyan jutsz el a szomszédos városokba vagy az ország más részeire?
- Hogyan jutnak el az áruk a településeden található üzletekbe?
- Hogyan kommunikálsz Románia más településein vagy külföldön élő ismerőseiddel?

Tudd meg!

A **szállítási útvonalak** az emberek, áruk és információk mozgását teszik lehetővé, amelyhez utazási és adatátviteli eszközöket használnak.

A legfontosabb kommunikációs útvonalak a következők:

- a személy- és áruszállítási útvonalak: szárazföldi, tengeri, légi;
- vezetékek (olaj, földgáz, víz szállítása);
- nagyfeszültségű (villamos energiát szállító) vezetékek;
- posta és távközlés (telefon, rádió, televízió, fax, internet, műholdak);
- drótkötélpálya, libegő, kabinos felvonó.

távközlési relé

autópálya

kabinos felvonó

folyami hajó

Tudd meg!

A **szárazföldi szállítás** utakon (**közúti szállítás**) vagy síneken (**vasúti szállítás**) valósul meg. Az utak a legrégebbi szállítási csatornák. Bukarestből indulnak az ország minden részébe vezető főutak.

A **vízi közlekedés** a Dunán, a Duna-Fekete-tenger-csatornán (**follyami közlekedés**) és a Fekete-tengeren (**tengeri közlekedés**) történik.

Az ország legnagyobb repülőtere a bukaresti *Henri Coandă* repülőtér.

A kommunikációs útvonalak lehetővé teszik, hogy az ország vagy távolabbi helyek természeti vagy ember alkotta szépségeit vagy látnivalóit megismerjük. Romániában számos olyan látnivaló van, amely a belföldi és külföldi turistákat vonzza.

Alkalmazd!

1. Keresd meg a térképen a dunai és a fekete-tengeri kikötőket, valamint a repülőtereket!

Szállítási útvonalak térképe

2. Írd le a füzetedbe az alább ábrázolt közlekedési eszközöknek megfelelő szállítási útvonalat!

3. **Párban dolgozunk:** Egy tanuló kiválaszt két várost a térképen, és megkéri egyik osztálytársát, hogy keresse meg, hogyan lehet eljutni az egyik városból a másikba (útvonalak és közlekedési eszközök). A feladat elvégeztével cseréljétek szerepet! Használjátok a földrajzi atlaszt!

4. Olvasd el figyelmesen az alábbi szöveget, és magyarázd el az internet használatának előnyeit!

- a) Mire használod az internetet?
b) Az internet a tanulás egyik eszköze? Magyarázd meg!

5. Készíts egy **portfóliólapot** a távközlés (telefon, televízió, rádió) szerepéről az emberek életében!

6. **Együtt dolgozunk:** Alakítsatok csoportokat, gyűjtsetek adatokat, és írjatok egy összefüggő szöveget *A telefon kalandjai* címmel, amelyben röviden bemutatjátok ennek a kommunikációs eszköznek az fejlődését! Munkátokat egészítsétek ki rajzokkal!

7. Egy rövid terjedelmű szövegben mutass be egy olyan kirándulást, amelyen részt vettél! Vedd figyelembe a következő kérdéseket:

- *Hová mentél?*
 - *Kivel?*
 - *Milyen közlekedési eszközzel utaztál?*
 - *Milyen városokon haladtatok keresztül?*
 - *Mit látogattatok meg?*
 - *Mi tetszett? Miért tetszett?*
 - *Melyik helyekre térnél szívesen vissza? Miért?*
8. Állíts össze egy listát azokról a romániai helyekről, amelyeket felkeresnél! Magyarázd meg a választásaidat! Mutasd be választásaidat az osztálytársaidnak!

Az internet egy világméretű számítógépes hálózat, amely különböző helyi hálózatokhoz csatlakozó számítógépek között működik, és a felhasználók számára szolgáltatások és termékek széles skáláját kínálja. Napjainkban az internetet számos célra használják: tájékoztatásra, távkommunikációra, dokumentum-továbbításra, szálloda- és repülőjegy- vagy színházjegyek foglalására, vásárlásra. Online tájékozódhatunk a legfrissebb hírekről, letölthetünk játékokat, és zenét hallgathatunk, újságokat, magazinokat, könyveket és enciklopédiákat olvashatunk.

Olimp, a Fekete-tenger partja

9. Csoportban dolgozunk: Alakítsatok ki 4 fős csoportokat! Ismerkedjete meg az országunkban található látványos helyekkel vagy épületekkel! Válasszatok ki egy helyet, egy épületet, egy érdekességet stb.! Használhatjátok az alábbi képeket is. Készítsetek plakátot, amelyben feltüntetitek a kiválasztott helyre vonatkozó információkat, és azt is, hogy településedről milyen közlekedési eszközökkel juthatsz el. Mutasd be a plakátodat osztálytársaidnak! Állítsátok ki a munkáitokat!

Transalpina

Oravița–Anina kisvasút

Transzfogaras

Caraiman-csúcsi kereszt

Peleş-kastély

Tordai sóbánya

Sucevițai kolostor

Földrajz az én világomban

A biztonságod érdekében az internet-használat során jó, ha szem előtt tartod a következőket:

- ne közöld senkivel a címedet, telefonszámodat, iskoládat vagy magadra és a családodra vonatkozó személyes adatokat;
- légy udvarias; ne lépj kapcsolatba olyan emberekkel, akiket nem ismersz; beszélj egy olyan felnőttel, akiben megbízol, azokról a helyzetekről, amelyek megijesztenek, vagy amelyeket nem értesz;
- nem minden, amit láatsz vagy olvasol, igaz vagy a korodnak megfelelő.

ÉRTÉKELÉS

- Egészítsd ki a füzetben az állításokat:
 Az ipari tevékenységek során a ... átalakítják ...!
 A mezőgazdasági tevékenység a ... és csoportosítható!
 A kommunikációs csatornák a ..., a ... és a ... mozgását teszik lehetővé!
- Írd le a füzetbe:
 - három olyan növény nevét, amelyet hazánkban az alföldeken természetnek;
 - a hazánkban tenyésztett állatok három kategóriájának nevét;
 - három személy- és áruszállítási útvonal nevét.
- Írj le legalább hat olyan információt, amelyet az alábbi térképen találsz!
 Például: *Konstanca Fekete-tengerparti város.*

Ellenőrizd és értékeld!

Értékelj, hogy milyen minősítést érdemelsz, miután megbeszélted az órán a helyes megoldást a tanítóval!

	Elégséges	Jó	Nagyon jó
1.	2 helyes szó	3–4 helyes szó	5–7 helyes szó
2.	3 helyes megnevezés	4–7 helyes megnevezés	8–9 helyes megnevezés
3.	2 helyes információ	3–4 helyes információ	5–6 helyes információ

Ne feledd kitölteni ezen fejezet tevékenységei alapján a *Viselkedés-megfigyelő lapot* (104. oldal)!
 Vizsgáld meg az előzőkhöz viszonyítva a változásokat!

PROJEKT A HEGYEKTŐL A DUNA-DELTAIG

TARTALMAK:

ROMÁNIA NAGY FÖLDRAJZI TÁJEGYSÉGEI

- A Kárpátok
- A dombságok és fennsíkok
- Az alföldek
- A Duna-delta

KÖRNYEZETÜNK FÖLDRAJZI ADOTTSÁGAI

ROMÁNIA KÖZIGAZGATÁSI FELOSZTÁSA

- Dolgozzatok 4-5 fős csoportokban!
- Készítsétek el egy *utazás* albumát, amely a Kárpátokból indul, áthalad egy dombvidéken vagy fennsíkon, majd a Román-alföldön, és a Duna-deltában ér véget. Minden domborzati forma térségében jelöljétek ki egy-egy helyet, amelyet bemutattok! Használjatok leírásokat, rajzokat és újságokból/folyóiratokból kivágott képeket!
- Használjátok fel úgy a fejezet térképeit, információit, mint a földrajzi atlaszt és egyéb információforrásokat/dokumentumokat!
- Nézzétek meg egymás munkáit, és válaszoljatok az esetleges kérdésekre!

KÁRPÁTOK

A hegyekben voltam kirándulni, felmáztunk a Caraiman-csúcson lévő kereszthez.

Tudjunk meg többet Románia hegyeiről!

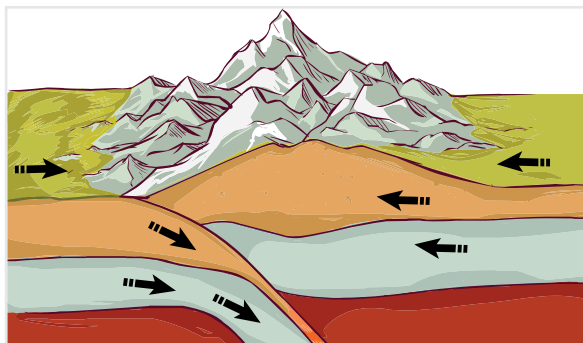

Tudd meg!

A **Kárpátok** egy nagyobb, több európai állam területén áthaladó heglánc része. Fia-
tal, Európa más hegyeihez viszonyítva átlagos magasságú heglánc, melynek legmaga-
sabb csúcsai alig haladják meg a 2500 m magasságot.

Hazánk hegységeinek egy része a földkéreg gyűrődésével és kiemelkedésével alakult ki, mások vulkánkitörések nyomán. Az utóbbiakat vulkanikus hegyeknek nevezzük.

A Kárpátok hazánk legmagasabb domborzati formái. Közrezárják az Erdélyi-meden-
cét, és három nagy csoportra tagolódnak: **Keleti-Kárpátokra**, **Déli-Kárpátokra** és a **Nyugati-Kárpátokra**.

A gyűrődéses hegyek kialakulása

A vulkanikus hegyek kialakulása

A Déli-Kárpátokban található, alsórákosi bazaltoszlopok

Kárpátok

Alkalmazd!

1. Figyeld meg a térképet! Állapítsd meg az Erdélyi-medencéhez viszonyítva a Kárpátok egységeinek elhelyezkedését!
2. Mit gondolsz, honnan származik a Kárpátok három egységének az elnevezése? Magyarázd meg!
3. Nézd meg a térképet, és nevezd meg a Kárpátokból eredő folyókat!
4. **Együtt dolgozunk:**
 - a) Keresd meg Románia domborzati térképén azt a települést, ahol élsz! Melyek a legközelebbi hegyek?
 - b) Határozzátok meg települések elhelyezkedését a Kárpátok vonulataihoz viszonyítva! Például: Nagyvárad a Nyugati-Kárpátoktól északnyugatra helyezkedik el.

Földrajz az én világomban

Szeptember 26-án ünneplik a **Kárpátok nemzetközi napját**. Az ünnepnap célja, hogy a felelős erőforrás-felhasználás és a biológiai sokféleség védelmének fontosságát tudatosítsa.

A Keleti-Kárpátok

Tudd meg!

A **Keleti-Kárpátok** az Erdélyi-medence keleti oldalán húzódik. Az ország északi határától a Prahova folyó völgyéig terjed.

A Keleti-Kárpátokban található hazánk és Európa leghosszabb vulkanikus hegylánca. Ez a hegyvonulat nyugati részén, az Erdélyi-medencével határos térségben található. A hegyeken az átkelés a völgyek menti átjárókon vagy a hegyen átvezető hágókon lehetséges.

Alkalmazd!

1. Jelöld a térképen a Keleti-Kárpátok hegységeit és medencéit!
2. Keresd meg és tájold be, a többi hegységhez viszonyítva, az egyes hegycsúcsokat és hegységeket!

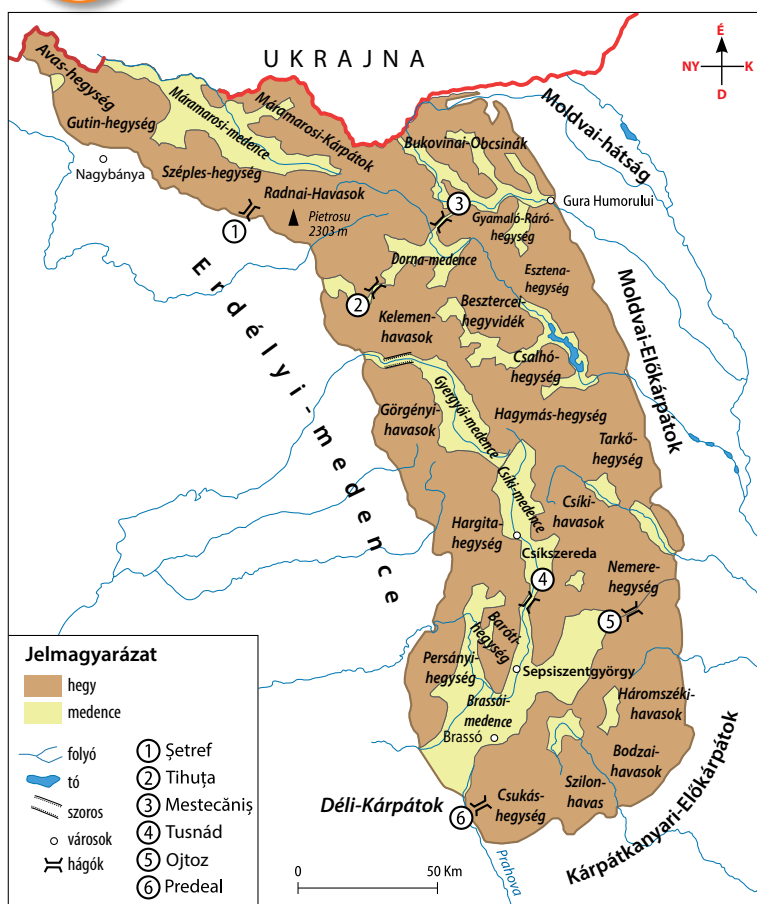
Például: a *Máramarosi-havasok* a *Kelemen-havasoktól* északra helyezkednek el!

3. A fenti térkép felhasználásával írd egy összefüggő szöveget a következő címmel: *Utazás a térképen!* Ebben foglalj a Keleti-Kárpátokhoz kötődő, legkevesebb hat földrajzi nevet!

- A Nagy-Hagymásból ered az Olt és a Maros folyó.
- A Csalhó „Moldva ékköve” (Dimitrie Cantemir), alakjával, kopár, toronyszerű csúcaival nyűgöz le.

Figyeld meg!

Keleti-Kárpátok

Nagy-Hagymás-hegység

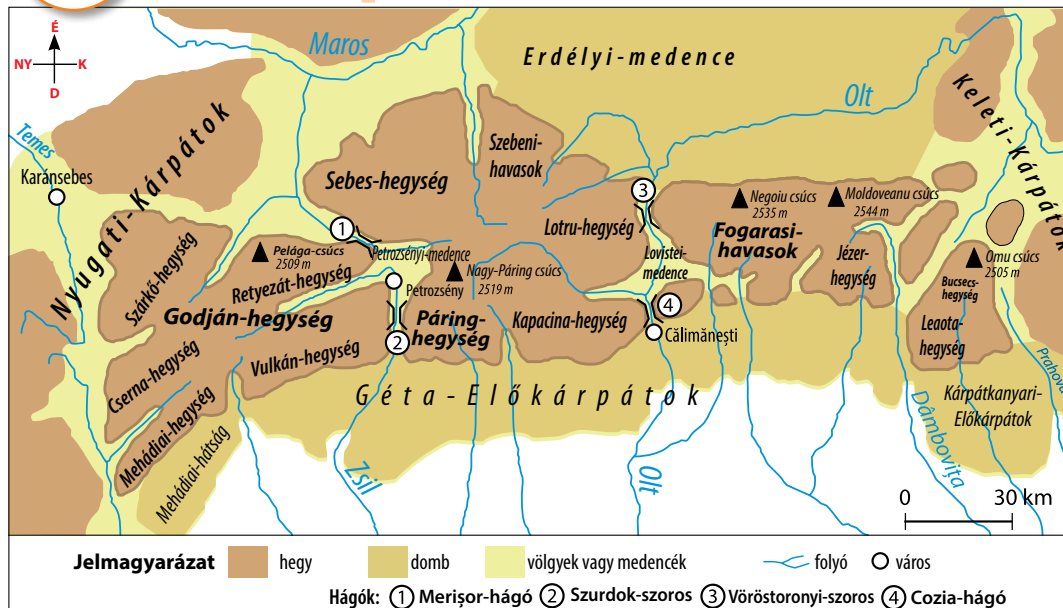

Csalhó

A Déli-Kárpátok

Figyeld meg!

Déli-Kárpátok

Tudd meg!

A **Déli-Kárpátok** az Erdélyi-medencétől délre helyezkednek el, és a Prahova-folyó völgye, a Temes és a Cserna folyók völgye között terjed.

A Kárpátok ezen ága négy hegycsoportra tagolódik: **Bucsecs-hegycsoport, Fogarasi-hegycsoport, Páring-hegycsoport, Retezát-Godján-hegycsoport**. A Déli-Kárpátok talaj- és altalajkincsben gazdag: erdők, legelők, ásványvizek, szén és építkezésre alkalmas kőzetek.

A 2500 métert meghaladó csúcsaival ez Románia legmagasabb hegyvonulata. A legmagasabb a Moldoveanu-csúcs a Fogarasi-havasokban, 2544 m magas.

Alkalmazd!

1. Keresd meg a térképen a folyókat, amelyek négy részre tagolják a Déli-Kárpátokat!
2. Nevezd meg a Déli-Kárpátok hegységeit és medencéit!
3. Azonosíts be a térképen két hágót, amelyek összekötik a Fogarasi-havasokat és a Páring-hegységet!
4. Készíts a Déli-Kárpátok egyik hegycsoportjára vonatkozó információkat tartalmazó **portfóliólapot!**

Bucsecs-hegység

Retezát-hegység

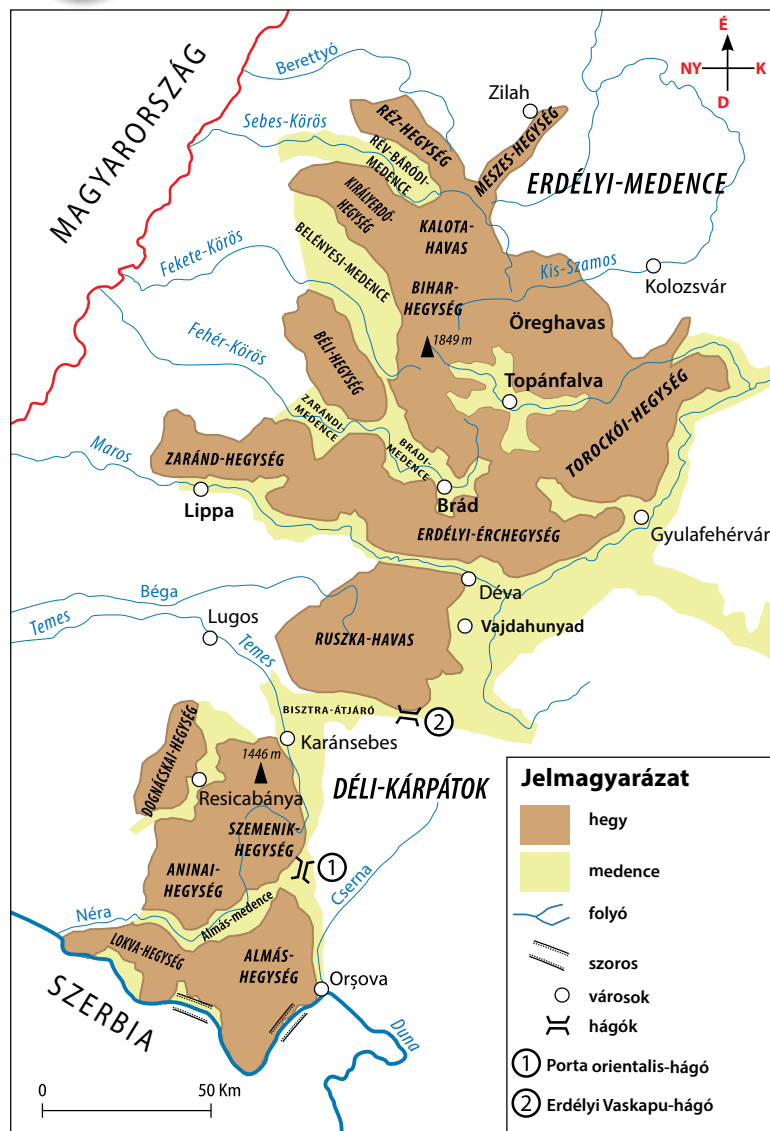
A Nyugati-Kárpátok

Figyeld meg!

Tudd meg!

A **Nyugati-Kárpátok** az Erdélyi-medencétől nyugatra helyezkednek el, és ez a Kárpátok legalacsonyabb vonulata.

Délen a Dunával, északon pedig a Berettyó (Barcău) folyóval határos. A **Nyugati-Kárpátok** három hegycsoportja: a Bánsági-hegyvidék, a Ruzsika-havas és az Erdélyi-szigethegység.

A Nyugati-Kárpátokban jelentős szén, vas- és színesfémérc tartalékok (réz, ólom, cink, bauxit, arany és ezüst) vannak.

Aranyat már a dákok idejében is bányásztak.

Alkalmazd!

1. Azonosítsd a térképen a Nyugati-Kárpátokat alkotó hegycsoportokat! Figyeld meg elhelyezkedésüket: a **Bánsági-hegyvidék** a Duna és a Temes folyó között; a **Ruzsika-havas** a Temes és a Maros folyók között; az **Erdélyi-szigethegység** a Maros és a Berettyó folyók között terül el.

Nevezd meg az egyes hegycsoportokat alkotó hegyeket!

2. Azonosítsd a térképen a Nyugati-Kárpátok legfontosabb hágóit!

3. **Együtt dolgozunk: Kérdések stafétája.** Egy tanuló megfogalmaz egy követelményt, majd felszólít egy másik tanulót, hogy válaszoljon és mutassa meg a térképen. Aki válaszolt, újabb kérdést fogalmaz meg, és a játék köre így folytatódik.

Példa: Melyik medence található a Zarándi-hegység északi részén? Melyik folyó található az Óreghavas északi részén?

4. Figyeld meg a 68., 69. és a 70. oldalon található térképeket, keresd meg a Kárpátok három nagy hegyvonulata közötti hasonlóságokat és a különbségeket! Figyelj a következőkre: az elhelyezkedés, magasság, kialakulásának módja, fellelhető erőforrások stb. Írd le a füzetbe őket a következő táblázat formájában!

Hasonlóságok	Különbségek

5. Készíts egy **portfóliólapot**! Oldd meg az alábbi követelmények egyikét:
- a) Készíts jellegzetes képeket és információkat tartalmazó, a Keleti-, Déli- és Nyugati-Kárpátok turisztikai látványosságait bemutató albumot!
- b) Keresz információkat a Kárpátokban található nemzeti parkokról, a vízesésekről, a törvény által védett növény- és állatvilágról, földrajzi érdekességekről és a Kárpátokkal kapcsolatos legendákról! Ezeket mutasd be osztálytársaidnak!

Csodavár sziklkapuja

Tordai-hasadék

Aranyosfői-jégbarlang

Vaskapu-szoros

Sfinx – Bucsecs-hegység

Vénasszonyok sziklaalakzat

A Kárpátokból ered Románia szinte összes folyóvize. A mészkőben a víz mély és keskeny völgyeket, úgynevezett szurdokokat vájt, föld alatti barlangokat alakítva ki.

A Bihar-hegységben található Aranyosfői-barlangban található Románia legnagyobb, több ezer éves föld alatti jégtömege.

Dombok és hátságok

Jöjj, induljunk a hegyekből
alacsonyabban fekvő
domborzati formák felé!

A sárga színt követjük a térképen?
Már emlékszem, ezek dombok és
hátságok!

Tudd meg!

Együttesen, a **dombságok és a hátságok** alacsonyabb fekvésű domborzati formák, melyek 300-1000 m tengerszint feletti magasságban helyezkednek el, hullámszerű vagy enyhén lejtős felszínnel.

A dombságok és hátságok közetei puhábbak a hegyekénél, de keményebbek a síkságokénál.

Figyeld meg!

● Előkárpátok –

a Kárpátok külső felén húzódnak a Moldva folyó völgyétől a Motru folyó völgyéig. Akárcsak a hegyek, ezek is gyűrődéssel képződtek, de ezeknél alacsonyabbak. Három csoportra oszthatók: Moldvai-Előkárpátok, Kárpátkanyari-Előkárpátok és Géta-Előkárpátok.

● A Nyugati-dombság a

Nyugati-Kárpátok nyugati felén terül el, lankás dombjainak átlagmagassága 200-400 m között mozog.

● A **Moldvai-hátság** az ország hátságai közül a legnagyobb kiterjedésű, közetrétegét agyag, homok, kavics alkotja, talaja mezőgazdálkodásra alkalmas.

● A **Dobrudzsai-hátság** az ország legöregebb hátsága, az északi és a központi részét régi, erodált hegyek maradványai alkotják, délen alföld jellegű.

● A **Géta-hátság** a Géta-Előkárpátoktól délre helyezkedik el, a Kárpátok folyói által hordalékolt homok, kavics és agyag alkotja.

Alkalmazd!

1. Olvasd el a táblázatban található információkat, és készítsd el a felsorolt domborzati formák erőforrásainak és természeti kincseinek bemutatóját!

Domborzati forma	Előkárpátok	Nyugati-dombság	Géta-hátság	Moldvai-hátság	Dobrudzsai-hátság
Erőforrás	erdők, legelők, gyümölcsösök, szőlőültetvények, szén, kőolaj, földgáz, ásványvizek, só	gyümölcsösök, szőlőültetvények, termálvizek, szén	mezőgazdasági területek, szén, olaj, gáz	erdők, mezőgazdasági területek	gyümölcsösök, szőlőültetvények, mezőgazdasági területek, gránit

2. Elevenítsd fel a gazdasági tevékenységekkel kapcsolatos ismereteidet! Szerinted milyen tevékenységeket folytatnak a dombságok és hátságok térségeiben? Magyarázd meg!

Küküllő menti szőlőültetvények

Mezőség

- Az iszapvulkánok a Kárpátkanyari-Előkárpátokban találhatóak, és Európában egyedi jelenségnek számítanak.
- A Mehádiai-hátságban található a Ponoare-híd, amely a világ három természetes hídjának egyike, és egyetlen, amelyen autóval is lehet közlekedni. Masszív kő alkotja, amely egy barlang mennyezetének beszakadása nyomán keletkezett.
- A Măcin-hegység a Dobrudzsai-hátság északi részén található, a legrégebbi hegyvonulat, és nem kapcsolódik a Kárpátokhoz.
- Slănic Prahova település a Kárpátkanyari-Előkárpátokban helyezkedik el, itt 300 éve sókitermeléssel foglalkoznak.

Slănic-prahovai-sóbánya

Măcin-hegység

Ponoare természetes híd

Izapvulkán

Erdélyi-medence

Tudd meg!

Az **Erdélyi-medence** az ország középső részén, a Kárpátok ívén belül helyezkedik el, két, eltérő sajátosságokkal rendelkező térségre tagolódik: egy magasabb dombokból és hegyalji medencékből álló peremterületre, valamint egy központi, fennsík jellegű térségre.

Az Erdélyi-medence természeti erőforrásokban gazdag: mezőgazdasági területek, erdők, legelők, ásványvíz, só, metángáz, építkezésben használt kőzetek stb.

Erdélyi-medence

Alkalmazd!

Erdélyi-medence

1. Keresd meg a térképen az Erdélyi-medencén átfolyó folyókat és fontosabb városokat!
2. Azonosítsd be a városok elhelyezkedését a domborzati formák függvényében! Például: Kolozsvár az Erdélyi-medence nyugati részén, a Szamos-hátságtól délre helyezkedik el.
3. Írj az Erdélyi-medencéről egy 5-7 mondatból álló összefüggő szöveget, amelyben felhasználod a következő szavakat: *domborzat, határolt, átszeli, erőforrások, belterület.*

Földrajz az én világomban

- A földgáz véges energiaforrás. Amivel az emberek az év hűvösebb szakaszaiban a földgáz-fogyasztás csökkentéséhez hozzájárulhatnak: a hővesztés megelőzése érdekében az ablakok hőszigetelésével, a helyiségek szellőztetésekor a hőforrás kikapcsolásával vagy ezek függönyökkel, sötétítőkkal és egyéb tárgyakkal való eltakarásának elkerülésével.

Az alföld

A térkép zöld színéhez értünk.
Ez a kedvenc szíнем!

Az alföldek egyezményes szíне ez. Ismerjük meg Románia alföldjeinek érdekességeit!

Tudd meg!

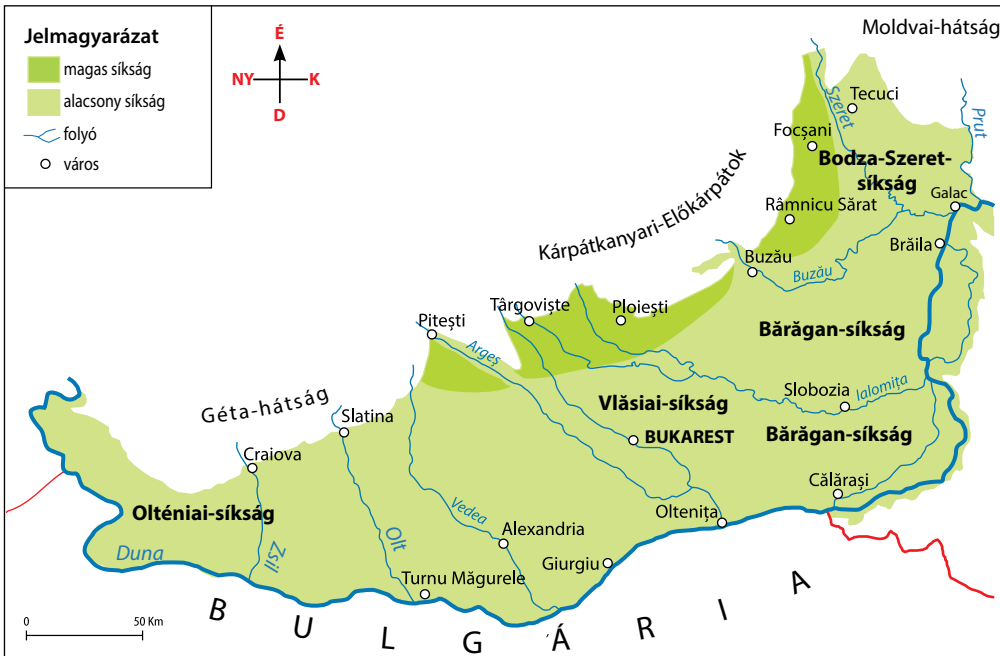

Alföld/síkság: közel vízszintes és legalacsonyabb domborzati forma, melynek magassága 0-300 méter között van. A síkságok termékeny talajjal rendelkeznek, ezért itt a különféle növények termesztése kiterjedt területeken lehetséges. A síkságok egyben a legnépesebb szárazföldi formák is. Hazánk síkságai/alföldjei a Román-alföld és a Nyugati-alföld.

A **Román-alföld** az ország déli részén található, a Duna mentén terül el. A Dunába torkolló folyók szelik át. A Román-alföld keleti részén található a Bărăgan-síkság, amely híres a gazdag gabonatermesztéséről. A Román-alföld altalaja kőolajban és földgázban gazdag.

Búzamező

Bărăgani túzok

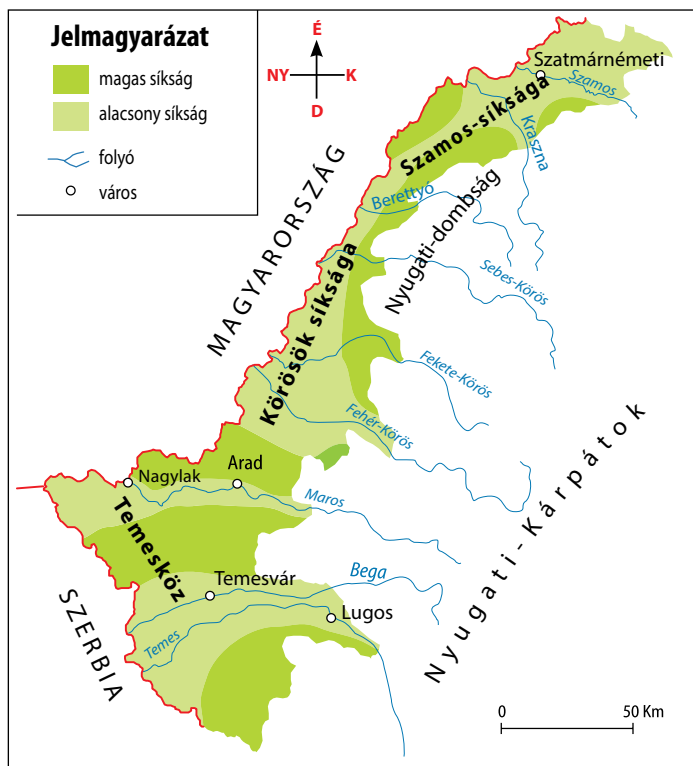
Tudd meg!

A **Nyugati-alföld** az ország nyugati részén, a Nyugati-dombság peremén terül el. Az ország egyik legfontosabb mezőgazdasági területe. Keletről nyugatra számos folyó szeli át.

A Nyugati-alföld altalaja kőolaj-, földgáz- és termásvíz-lelőhelyekben gazdag.

Figyeld meg!

Alkalmazd!

1. Keresd meg a 75-76. oldalon található térképeken a Román- és a Nyugati-alföldet alkotó tájegységeket!
2. Írd le a füzetbe a két alföldet átszelő folyók neveit és ezek folyásirányát!
3. Olvasd el a következő szöveget! Írd le a füzetbe a szövegben található gabona-félék neveit és a termés hozamát negatív befolyásoló tényezőket!

A napraforgó- és kukoricatermés hozama már most jobban érintett, mint az árpa- és a búzatermése, és ha az esőzés továbbra is elmarad, a termés a felére csökken.

4. **Párban dolgozunk:** Azonosítsatok két hasonlóságot és két különbséget a Román- és a Nyugati-alföld között.
5. Készíts egy **portfóliólapot** a Román- vagy a Nyugati-alföld mezőgazdaságával kapcsolatos információkkal!

Félix-fürdő

- A Nyugati-alföldön található Félix-fürdő, melynek termásvizei 40 fok felettek!
- A Pecei-termáltó egyedi tavirózsafajtájáról híres, amelyet 1931-ben nyilvánítottak természetvédelmi emlékké.

A Duna-delta

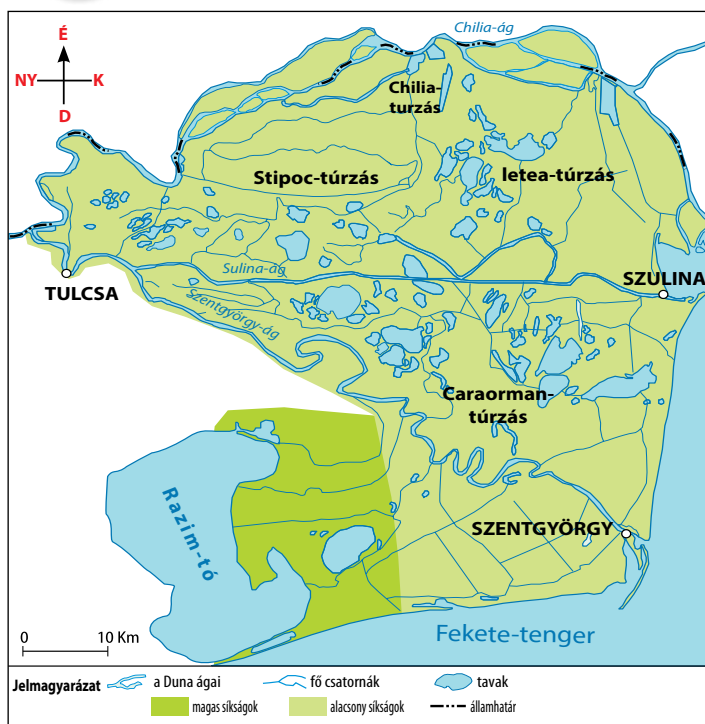
Tudod, melyik a legfiatalabb domborzati forma az országban?

Igen, tudom, ott voltam kirándulni az osztálytársaimmal. Nagyon tetszett nekem a Duna-delta.

Figyeld meg!

Duna-delta

Alkalmazd!

1. Keresd meg a térképen és írd le a füzetbe a Duna három ágának a nevét, amelyek a Duna-deltát kialakították!
2. A térkép segítségével határozd meg Tulcsa földrajzi helyzetét Szulinához és Szent Györgyhöz viszonyítva, ahol a Duna a tengerbe ömlik.
3. A Duna melyik ága képez természetes határt Ukrajnával?
4. Azonosítsd a térképen, és írd le a füzetbe a Duna-deltában található túrzásokat!

Tudd meg!

A **Duna-delta** az ország legfiatalabb domborzati formája. A Duna fekete-tengeri torkolatánál alakult ki. A Duna három ágra szakadva torkollik a Fekete-tengerbe.

A Duna ágai nagy mennyiségű homokot és iszapot, úgynevezett hordalékot szállítanak, amely leülepedik, és létrehozza hazánk legalacsonyabb domborzati formáját.

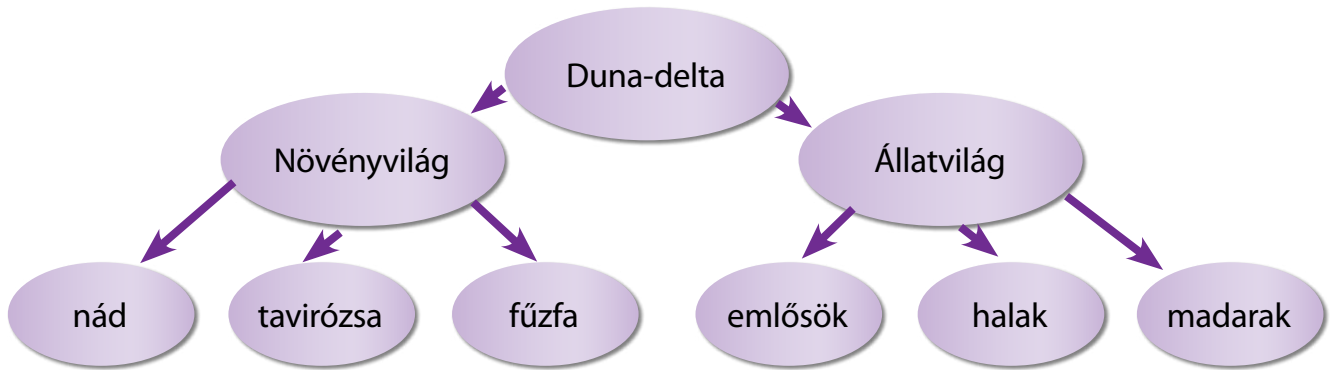
A Duna-delta felszínének nagy része víz. Ahol a hordalék a vízszint fölé emelkedik, ott **túrzásoknak** (homokpadoknak) nevezett töltéseket találunk.

A Duna-delta számos növény- és állatfajnak ad otthont.

Duna-delta

5. Párban dolgozunk: Gyűjts információkat, és töltsd ki az alábbi ábrát a Duna-delta állat- és növényvilágának más példáival! Dolgozz a füzetben!!

6. Keresz egy Duna-deltai településre vonatkozó információt, és erről készíts **port-fóliólapot**! Használj leírásokat, rajzokat/képeket!

Földrajz az én világomban

- A Duna-delta 1993 óta az UNESCO világörökség része, és bioszféra-rezervátummá nyilvánították.
- 2008 óta szeptember 1-jét a **Duna-delta Bioszféra Rezervátum napjává** nyilvánították.
- A Duna-delta a második legnagyobb és a legjobb állapotban fennmaradt európai delta.
- Európa legnagyobb deltája a Volga folyóé (Oroszország), míg a világ legnagyobb deltája pedig a Gangesz folyóé (India).

A régió földrajzi jellemzői

Megtudtuk, hogy Románia legmagasabb vízesése a máramarosi Lóhavasi-vízesés.

Hallottam már erről, a gyönyörű tájakban és megőrzött hagyományokban gazdag térségről. Ezen mesebeli táj vonatkozásában, fedezzük fel, hogyan készül egy térség bemutatója!

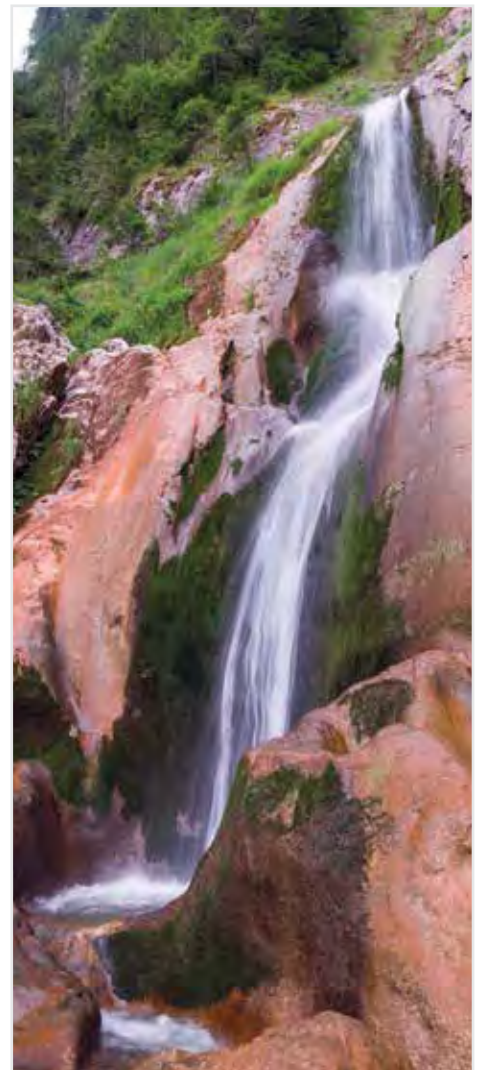
Figyeld meg!

Máramarossziget

Hagyományos máramarosi ház

Lóhavasi-vízesés

Máramaros

1. Földrajzi elhelyezkedése és határai:

Máramaros egy földrajzi és néprajzi-kulturális tájegység Románia északi részén. Északon az ukrán határ, nyugaton, délen és keleten a Keleti-Kárpátok hegyei határolják.

2. Jellemzői:

Domborzata: A tájegységet a Tisza felső folyásánál elterülő Máramarosi-medence és az öt övező hegyek (nyugaton és délen az Avas-, Gutin-, Széples- és Radnai-havasok, északon és keleten a Máramarosi-havasok) alkotják. A térség több mint felét, a helyenként 2000 m-nél is magasabb hegyek borítják. Ezekben a hegyekben barlangok, szurdokok, tavak és geológiai képződmények találhatóak, ezek közül néhány védett, például a Gutin-hegységben található Kakastaréj.

Éghajlata: Mérsékelt hőmérséklet és magas csapadékmennyiség jellemzi (Romániában a legmagasabbak egyike).

Vizei: A Tisza folyó és mellékvizei (Iza, Visó). A Máramarosi-medencében sós vizű tavak is találhatóak, mint például az Aknasugatagi-tavak.

Növényzete: A hegyeket tölgy-, bükk- és lucfenyőerdők borítják. A 2000 méter feletti magasságban alpesi legelők találhatóak. Ritka növényfajok is élnek itt: tiszafa, vörösfenyő, havasi cirbolyafenyő, havasigyopár és mocsári kockás liliom.

Állatvilága: Szarvasok, őzek, medvék, farkasok, rókák, vaddisznók és olyan veszélyeztetett vagy kihalás szélén álló fajok élnek itt, mint a hiúz, a fekete kecske, a siketfajd, a szirti sas. A máramarosi folyók otthont adnak a dunai galócának, egy ritka lazacfajnak.

Talaja: A talaj közepes termékenységű, barna és savanyú barna föld.

Kakastaréj a Gutin-hegységben

A Vasér-völgyi kisvasút

Dunai galóca

3. Erőforrások és gazdasági tevékenységek

A hegyekben, különösen a vulkanikus eredetűekben, színesfémek (arany-ezüst, réz, ólom, cink), sókészletek és ásványvizek (Szaplonca) vagy ásványokban gazdag és sós vizek (Akna-sugatag) találhatóak. Számos bányát bezártak, ami a lakosság külföldre költözéséhez vezetett. Azonban említésre méltó a fakitermelés és fafeldolgozás, valamint a nemzedékről nemzedékre átörökített népi mesterségek (a híres faragott máramarosi kapuk, amelyek egyedülállók az országban, a népviselet készítése és a csergeszövés). Ezek mellett élelmiszer- és textilipari egységek is jelen vannak. A szántóföldek kis kiterjedésűek, és a megyét átszelő folyók mentén húzódnak. A főbb mezőgazdasági termények a gabonafélék (búza, árpa, rozs, kukorica), hüvelyesek (bab, borsó), zöldségek (hagyma, paradicsom, káposzta), burgonya, ipari növények (cukorrépa), takarmányok (lucerna, lóhere stb.). Máramarost évente igen sok belföldi és külföldi turista keresi fel sajátos népi hagyományaiért és különleges látnivalóiért, mint például a barcánfalvi kolostor, az Iza-völgyi fatemplom, a szaploncai vidám temető, az akna-sugatagi gyógyfürdő vagy Máramarossziget.

Barcánfalvi kolostor

Máramarossziget

Tudd meg!

Egy régiónak a **földrajzi jellemzői** magukban foglalják:

- földrajzi fekvését és határait;
- természeti jellemzőit: domborzat, éghajlat, vizek, növényzet, állatvilág és talaj
- erőforrásait és a gazdasági tevékenységeit.

Alkalmazd!

Együtt dolgozunk: Alakítsatok négy csoportot!

Készítsétek el annak a régiónak a bemutatóját, amelyben a települések találhatóak! Kövessétek az alábbi lépéseket:

1. szervezés (a feladatok leosztása a csoporton belül);
2. dokumentáció (információk keresése és kiválasztása);
3. kidolgozás (szövegekkel és rajzokkal/képekkel ellátott bemutató készítése);
4. bemutatás (a prezentációk osztály előtti bemutatása, az ezekben foglalt információk összehasonlítása).

A **megye** a legnagyobb közigazgatási egység; városokból és községekből áll.

A **városok** urbanizált tereket magukba foglaló közigazgatási egységek. A megyei jogú városok nagyobb jelentőséggel rendelkeznek a megyében.

A **községek** a legkisebb közigazgatási egységek, amelyek egy vagy több vidéki települést (falut) foglalnak magukban.

Alkalmazd!

1. Írd le a füzetbe Románia megyéit és az egyes megyék székhelyét!
2. Társítsd az egyes megyék nevét a járművek rendszámabláin használt rövidítéseivel! Például: Alba (Fehér megye) – AB, Bukarest – B! Használd az internetet, kérdezd meg a felnőtteket vagy osztálytársaidat!
3. A földrajzi atlaszban keresd meg azt a megyét, ahol a lakóhelyed található! Írd be a füzetbe, hogy melyik megyékkel határos! Írd le a szomszédos megyék fekvését a megyédhez viszonyítva!
4. Azonosítsd a térképen és írd le: *a Kolozs megye északi részén található megyét; a Bákó megye keleti részén található megyét.* Fogalmazz meg egy hasonló követelményt az osztálytársaid számára is!
5. **Párban dolgozzunk:** Hasonlítsátok össze Románia közigazgatási és domborzati térképét! Azonosítsátok az alföldi, a hátsági/dombsági és a hegyvidéki térségekben található megyéket!
6. Olvasd el figyelmesen az alábbi szöveget és beszélj meg osztálytársaiddal, hogy ki irányítja a megyék, városok vagy községek tevékenységét!

A megyében az államigazgatást képviselő intézmény a prefektúra, melynek élén a prefektus áll. A prefektúrák a megyeszékhelyeken találhatóak. A városok és a községek élén a polgármester és tanácsosokból álló helyi tanács áll. Úgy a polgármestert, mint a tanácsosokat a település polgárai választják meg.

Keress meg a megyéd prefektusának és lakóhelyed polgármesterének a nevét!

7. Látogassatok el a települések polgármesteri hivatalába!
8. Keress és gyűjts lakóhelyed helyi közösségének szervezésére és történelmére vonatkozó érdekes információkat! Készíts erre vonatkozó **portfóliólapot**! Mutasd be osztálytársaidnak, amit megtudtál!

- A legnagyobb népsűrűség Ilfov megyében (245 lakos/km^2), a legalacsonyabb pedig Tulcea megyében (25 lakos/km^2) van.
- Az ország legnagyobb tengerszint feletti magassága – 2544 m – Brassó megyében, a Fogarasi-havasokban található Moldoveanu-csúcs, míg Tulcea és Konstanca megyékben, a Fekete-tenger partján a legkisebb tengerszint feletti magasság 0 m.
- Kovászna megyében megközelítőleg 1000 ásványvízforrás található.

Bukarest – földrajzi jellemzés

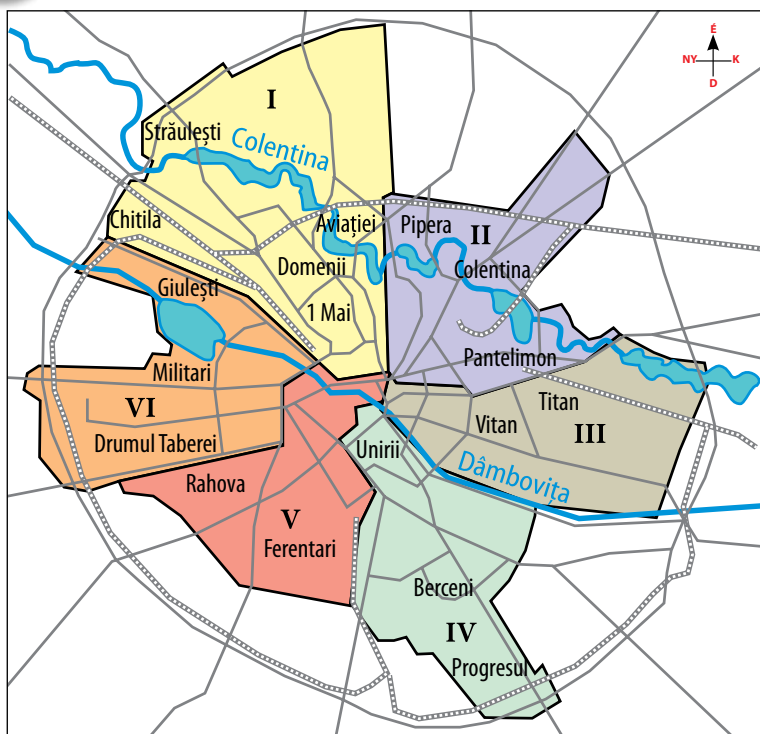
Amikor Bukarestben voltunk, metróval utaztam. Nagyon érdekes volt!

Románia fővárosa Bukarest, az ország legnagyobb városa. Tudjunk meg többet Bukarestről!

Figyeld meg!

Bukarest közigazgatási térképe

Intercontinental szálloda, Bukarest

- Bukarest területét hat kerületre osztották, mindegyiknek saját polgármesteri hivatala és helyi tanácsa van.

Tudd meg!

Bukarest az ország délkeleti részén, a Vlăsiei-síkságon található, amely a Román-alföld része. A Dâmbovița és a Colentina folyók szelik át. Ez utóbbin több mesterséges tavat* hoztak létre.

Románia fővárosának több, mint 2 millió lakosa van.

Bukarest az ország legfontosabb közigazgatási, ipari, kereskedelmi és kulturális központja. Itt található a központi állami intézmények: az államelnökség, a parlament és a kormány.

Bukarestet autópályák, közutak és vasutak kötik össze az ország minden pontjával. Ezenkívül két nemzetközi repülőtér (Henri Coandă és Aurel Vlaicu) is van.

Alkalmazd!

1. Keresd meg Bukarestet Románia domborzati térképén!
2. Azonosítsd a térképen, és írd le a füzetedbe Bukarest néhány városnegyedének nevét és azokat a kerületeket, amelyekben ezek találhatóak! Ezek közül melyiket szeli át a Dâmbovița folyó?
3. Keress arra vonatkozó információkat, hogy mekkora távolságra helyezkedik el lakóhelyed az ország fővárosától! Milyen közlekedési eszközökkel tudnál eljutni Bukarestbe? Ha bukaresti vagy, kérdezd meg egy felnőttől, hogy milyen távolságra van a lakóhelyed az Egyetem tértől, és milyen tömegközlekedési eszközökkel tudsz oda eljutni!
4. Olvasd el *Bucur legendáját*, és írásban foglald össze Bukarest alapítását!
5. Keress információkat egy általad választott bukaresti műemlékre/ parkra/múzeumra/ állomásra/ előadóteremre vonatkozóan, és készíts egy **portfóliólapot**! Használj fel leírásokat, rajzokat/képeket!

Diadalív

Román Athenaeum

A Parlament épülete

Dristor 2 metróállomás

- A dokumentum, amelyben Bukarest városát először említik, 1459-ből, Vlad Țepeș uralkodása idejéből származik.
- A XX. század elején Bukarestet kis Párizsnak nevezték, és az egyik legszebb és legmodernebb európai fővárosként tartották számon.
- Az első metróállomásokat 1979-ben avatták.

Dâmbovița

A megye és a település földrajzi jellemzői

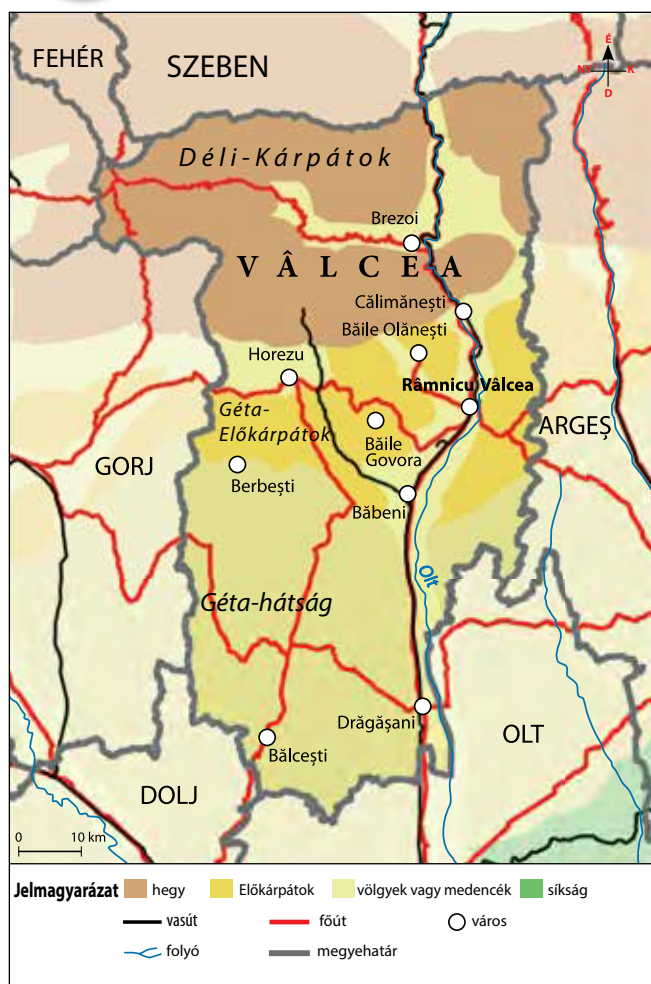
A fazekasműhely, ahová elmentem, a Vâlcea megyei Horezuban volt. Szeretnék többet megtudni erről a megyéről!

Most elkészítjük Vâlcea megye és a megyeszékhely földrajzi jellemzését. A 82. oldalon található térképen azonosíthatod a megye országon belüli elhelyezkedését és szomszédos megyéit.

Figyeld meg!

Vâlcea megye térképe

Vâlcea megye

Területe: 5765 km²

Népessége (2011): 511 320 lakos

Közigazgatási szervezés: 2 municípium, 9 város, 78 község

Megeközpont: Râmnicu Vâlcea municípium

Természeti jellemzők:

Domborzata: északról dél felé haladva csökkenő lépcsőzetes elrendeződésű. Itt találkozik a Cozia-, a Lotrului-, a Páring-, a Kapacina-hegység és a Fogarasi-havasok (a megye legnagyobb magassága ebben a hegységben a Ciortea-csúcs, 2400 m). Déli része belenyúlik a Géta-Előkárpátokba, a Géta-fennsíkba és a Román-alföldre. Az Olt völgyében található a Loviștei-medence.

Vizei: Az Olt 135 km hosszan szeli át a megyét, és rajta 13 víztározót építettek.

Éghajlata: A hőmérsékleti értékek változnak, a déli résztől, ahol melegebb van, az északi részre, ahol a hőmérsékleti értékek alacsonyabbak, és csapadékban is gazdagabb.

Növényzet és állatok: A hegyvidéki részein tűlevelű erdők, a dombvidéken pedig lombhullató erdők találhatók. Állatvilágában ott találjuk a medvét, zergét, őzet és szarvast. Alpesi legelőket is találunk, itt a pásztorkodás az egyik legrégebbi emberi foglalkozás.

Vâlceai tájkép

Horezui kerámia

Cozia kolostor

Gazdasági tevékenységek:

Erőforrások: a só, a kőolaj, a földgáz, a szén, az ásványvíz és a mészkő.

Ipar: élelmiszeripar (malmok és pékségek, húsfeldolgozás, borászat, zöldségkonzervek), energiaipar, vegyipar (Oltchim), petrokémiai gépgyártóipar, cipőgyártás és fafeldolgozás.

Az üdülőhelyek számát tekintve Vâlcea megye a második az országban, Konstanca megye után. A legfontosabb hegyvidéki üdülőhelyek Olănești, Călimănești és Govora, Căciulata, valamint Voineasa. Meg kell még említenünk a Romániában egyedülálló Horezu népi kerámiagyártó központot és a számos kolostort. A legismertebbek: a coziai, amelyet Mircea cel Bătrân uralkodó alapított, a horezui Fakolostor (Mănăstirea Dintr-un Lemn).

Râmnicu Vâlcea

Râmnicu Vâlcea megyeközpont az Olt folyó jobb partján, az olténiai régió északkeleti részén fekszik. Északi részén, a város jelképeként elfogadott Cetățuia-hegy található.

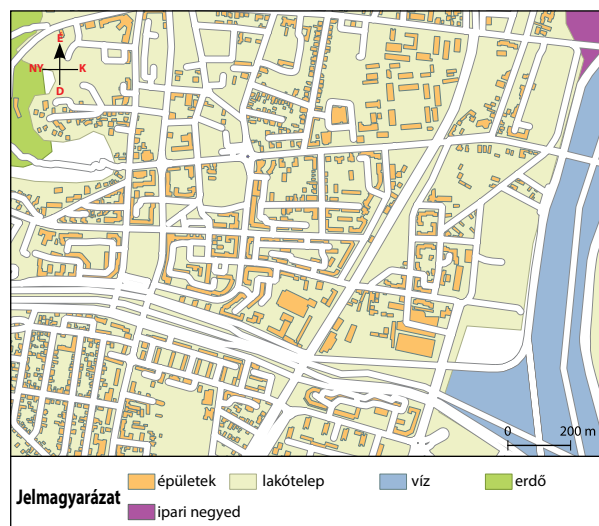
2011-ben a városnak 110 527 lakosa volt.

Tranzitváros, itt haladnak át az északról, Erdélyből, nyugatról, a Bánságból és keletről, Havasalföldről érkező utak.

A város és a coziai kolostor (amelyet Mircea cel Bătrân uralkodó alapított) első említése 1388-ra tehető. A városban római kori castrumokra leltek, ami bizonyítéka annak, hogy a terület már régi idők óta lakott.

Călimănești

Râmnicu Vâlcea városának alaprajza

Râmnicu Vâlcea megyeközpont

Az Olt Căciulatánál

Alkalmazd!

Együtt dolgozunk: Alakítsatok ki 6 fős csoportokat! Lakóhelyetektől függően, A3-as lapon készítsétek el a megye, a megyeszékhely és települések földrajzi jellemzését! Ha Bukarestben éltek, hivatkozzatok a municípiumra, a hat kerületre és a városrészre, ahol iskolátok működik.

Munkafolyamat:

- Információk keresése és kiválasztása, a felhasználandó szövegek, térképek, rajzok/képek azonosítása.
- Az elkészült munkák kiállítása és bemutatása.

- Az 1392. január 8-án keltezett, Mircea cel Bătrân által kiadott **alapítólevél** Vâlcea megyét Románia első, **írással feljegyzéssel dokumentált** megyéjévé avatja.
- 1848. július 29-én, a Râmnicu Vâlcea-i Zăvoi parkban énekelték először **Anton Pann**, a város egyik kiemelkedő egyénisége által megzenésített „**Deșteaptă-te, române!**”-t.
- Annak köszönhetően, hogy a megyében papírgyárak működtek, Antim Ivireanul kezdeményezésére nyomdák is létesültek. Nicolae Iorga Râmnicu Vâlcea-t a **nyomdák fővárosának** nevezte.
- A C. S. Oltchim női kézilabdacsapata 4 Európa-bajnoki címet és 13 román kupát nyert.

A település az uralkodói városok sorába tartozik, ennek bizonyítéka, hogy Mircea cel Bătrân ide helyezte uralkodói udvarát.

A **gazdaságot** egy vízierőmű, az Oltchim gyár, egy kohászati vállalat és egy gépgyár képviseli.

Căciulata

Căciulata balneoklimatikus üdülőhely az Olt völgyében található. Călimănești városának közelében helyezkedik el, ennek közigazgatásilag alárendelt települése. Az üdülőhely állandó lakosságát az itt működő vendéglátóhelyek személyzete alkotja.

Căciulata kénes forrásokban gazdag, amelyeket bizonyos betegségek kezelésére ajánlanak. Innen indulnak a Kapacina- (Căpățâni) és a Cozia-hegységbe vezető turistautak.

ISMÉTLÉS

- Írd le a füzetbe a helyes megoldás betűjelét!
 - Legfiatalabb domborzati forma:
 - Moldvai-hátság; b) a Román-alföld; c) a Duna-delta.
 - A Román-alföld az ország:
 - déli részén található; b) keleti részén található;
 - nyugati részén található
 - Az a megye, ahol Craiova található:
 - Gorj megye; b) Dolj megye; c) Olt megye.
- Nevezd meg és azonosítsd a térképen Románia főbb domborzati egységeit! Mutasd be a fejezetben tanult domborzati formákat, két-két jellemzőjük felsorolásával!
- Hasonlítsd össze és emeld ki két hasonlóságát és két különbségét:
 - a Kárpátok szabadon választott két hegycsoportjának; b) a Román-alföldnek és a Duna-deltának.
- Társítsd a következő helyzeteket a környezetet védő vagy szennyező magatartásformákhoz! Magyarázd meg a társításokat!
 - A 4. osztályos tanulók részt vettek egy olyan kampányban, amelynek keretében tölgyfacsemetéket ültettek a falujukhoz közeli erdőben.
 - A kirándulás során a gyerekek 3 km hosszan tisztították a patak partját.
 - Iskolánkban a hulladékot szelektíven, különböző színű kukákban gyűjtjük az újrahasznosítás támogatásának céljából.
- Érvelj a következő állítások mellett: a) A Román-alföldet az „ország magtárának” nevezik; b) A Duna-deltát a madarak paradicsomának nevezik.
- Válaszd ki az alábbi listából az ország nyugati részén elhelyezkedő városokat: Vászló (Vaslui), Arad, Jászvásár (Iași), Galac, Nagyvárad, Szeben, Bodzavásár (Buzău), Temesvár, Pitești.
- Nézd meg a tankönyv 82. oldalán Románia közigazgatási térképét! Nevezd meg azokat a megyéket, amelyek:
 - Ukrajnával határosak; b) kijáratuk van a Fekete-tengerre; c) a Duna mentén helyezkednek el.
- Együtt dolgozunk:** Egy utazási irodát képviseltek. Alakítsatok ki 4-5 fős csoportokat! Készítsetek szórólapot, amellyel településetek térségébe vonzzátok a turistákat! A kivitelezésben használjatok leírásokat, képeket/rajzokat!

PORTFÓLIÓ:

Nézzétek át a portfóliótokban a 3. fejezethez készített munkáitokat! Amire figyeljetek:

- a fejezet során javasolt összes munka megletére;
- a munkátok feleljen meg a követelményeknek;
- szükség esetén egészítsétek ki/javítsátok ki a portfólióban levő munkákat!

PROJEKT:

Mutassátok be a fejezet projektjében kidolgozott munkáitokat! Beszéljétek meg a projektek kidolgozását! Ebben segíthetnek az alábbi kérdések is:

- Eleget tettél a követelményeknek?
- Melyik volt a kedvenc feladatod?
- Milyen nehézségekkel szembesültél a feladatok során?
- Mit végezhetnél volna másképp?

TUDÁSFELMÉRŐ

- 1 Írd le, hogy a térképen az egyes számok mit jelölnek! Például: 1 – Kárpátok

- 2 Válaszd ki a helyes megoldást:

A. A legmagasabb hegyek Romániában a:

a) Csalhó-hegységben található; b) Nyugati-Kárpátokban vannak; c) Fogarasi-havasokban vannak.

B. Itt található Románia egyetlen vulkanikus hegyvonulata

a) a Keleti-Kárpátokban; b) a Déli-Kárpátokban; c) a Nyugati-Kárpátokban.

C. Románia legkisebb közigazgatási egységei:

a) a városok; b) a községek; c) a falvak.

- 3 Határozd meg az állítások igazságértékét! Jelöld I-vel (igaz) vagy H-val (hamis) az állításokat!

- A Duna-delta a legfiatalabb domborzati forma.
- A Román-alföld az ország déli részén helyezkedik el.
- Románia fővárosa Bukarest.

- 4 Mutasd be 5-7 mondatban Románia legmagasabb domborzati szintjét, utalva a következőkre:

- a) elnevezése;
b) az őt alkotó három csoport neve;
c) legkevesebb három jellemzőjét ennek a domborzati szintnek.

Ellenőrizd és értékeld!

Értékelj, hogy milyen minősítést érdemelsz, miután megbeszélted az órán a helyes megoldást a tanítóval!

	Elégséges	Jó	Nagyon jó
1.	3 helyes válasz	4–5 helyes válasz	6 helyes válasz
2.	1 helyes válasz	2 helyes válasz	3 helyes válasz
3.	1 helyes választás	2 helyes választás	3 helyes választás
4.	1 helyesen megoldott követelmény	2 helyesen megoldott követelmény	3 helyesen megoldott követelmény

Ne feledd kitölteni ezen fejezet tevékenységei alapján a *Viselkedés-megfigyelő lapot* (104. oldal)! Vizsgáld meg az előzőkhöz viszonyítva a változásokat!

ROMÁNIA EURÓPÁBAN ÉS A FÖLDÖN

4. FEJEZET

PROJEKT UTAZÓ EURÓPÁBAN

- Dolgozzatok 4-5 fős csoportokban!
- Képzeljétek el, hogy egy utazási iroda képviselői vagytok! Egy olyan körutat reklámoztok, amely Romániából (abból a városból/régióból, ahol éltek) indul, és 4-5 európai országon halad át. Nevezd meg a körútba foglalt országokat, ezek fővárosait, illetve a meglátogatásra javasolt helyszíneket!
- Használjátok a térképeket, a fejezet leckéiben megismert információkat, valamint a földrajzi atlaszt, más információforrásokkal/dokumentumokkal együtt!
- Csoport szinten döntsétek el, hogyan fog kinézni a reklám (plakát, szórólap, fotógaléria, videó stb.)!
- Munkáitok bemutatása során győzzétek meg osztálytársaitokat ajánlatotok igényességéről!

TARTALMAK:

ROMÁNIA EURÓPÁBAN ÉS A FÖLDÖN

- Románia Európában
 - Románia földrajzi helyzete Európában: határok és szomszédok
 - Szomszédos országok: elnevezései, fővárosai
- Európa – a Föld egyik kontinense
 - Európa – rövid földrajzi bemutató
 - Európa és Románia – közös elemek
 - Európai Unió

- A Föld, a mi bolygónk
 - Általános jellemzők (forma, méret, mozgások)
 - Kontinensek és óceánok

- A Föld – a Naprendszer egyik bolygója

Románia Európában

Elevenítsd fel, melyek a Romániával szomszédos országok!

Figyeld meg!

Románia és a szomszédos országok

Tudd meg!

Románia egy európai állam, amely a **kontinens*** középső részén fekszik.

Természetes (a Duna folyam, a Prut és a Tisza folyók) és egyezményes határok választják el a szomszédos országoktól, amelyek:

- Ukrajna (északon és északkeleten), fővárosa Kijev;
- Moldova Köztársaság (északkeleten), fővárosa Kisjenő (Chişinău).
- Bulgária (délien), fővárosa Szófia;
- Szerbia (délnyugaton), fővárosa Belgrád;
- Magyarország (északnyugaton), fővárosa Budapest.

Romániának és a szomszédos országoknak közös földrajzi eleme a Duna, ezért nevezik őket Duna menti országoknak.

Alkalmazd!

- Készíts Románia egyik szomszédos országának fővárosára vonatkozó információkat és rajzokat/képeket tartalmazó **portfóliólapot!**

Belgrád

Budapest

* **kontinens** – nagy kiterjedésű szárazföld, melyet egészében vagy részlegesen tengerek és óceánok határolnak.

Európa – a bolygó egyik kontinense

Figyeld meg!

Európa domborzati térképe

Tudd meg!

Európa a Föld hét kontinensének egyike, három oldalról tenger, óceán, keleten pedig az Urál-hegység, Urál-folyó és a Kaszpi-tenger határolják.

A kontinens domborzata változatos: hegy-ségek, dombságok és hátságok alkotják. Az Alpok Európa legnagyobb hegylánc, amely a hazánk területén is végigvonul a Kárpátok-hegyvonulatban folytatódik.

Európát folyók szelik át, ezek többsége hajózható. Európa leghosszabb folyamai a Volga és a Duna.

Alkalmazd!

1. Keresd meg a térképen:

- Az Európát határoló óceánok és tengerek neveit;
- Európa néhány domborzati formájának nevét; Határozd meg ezeknek a Fekete-tengerhez viszonyított elhelyezkedését!
- Az európai kontinenst átszelő folyók neveit.

2. Milyen támpontok segítségével találd meg Romániát Európa térképén? Támaszd alá válaszodat!

3. A Fekete-tenger kapcsolódik az Atlanti-óceánhoz? Magyarázd meg a válaszodat!

Azokat a térképeket, amelyeken egy kontinens vagy a világ országai vannak feltüntetve, **politikai térképeknek** nevezzük.

Figyeld meg!

Tudd meg!

Európa politikai térképe

Románia területét és népességét tekintve, az európai kontinens államai között közepes méretű országnak számít.

1958-ban hat európai állam egy partnerség alapjait fektette le, amely az idők során az új tagállamok csatlakozásával bővült. 1993-ban ezt a gazdasági és politikai partnerséget **Európai Uniónak (EU)** nevezték el.

Románia 2007. január 1-jén vált az Európai Unió tagjává.

2021-ben az Európai Unió 27 tagállamból áll. Nagy-Britannia Egyesült Királysága 2020. január 31-én kilépett az Európai Unióból. Az Európai Unió 27 tagállamából 19-ben az euró (€) a hivatalos pénznem. Ezek az államok alkotják az *euróövezetet*.

Alkalmazd!

- Párban dolgozunk!** Kérd fel egyik osztálytársadat, hogy az általad megadott információk alapján keressen meg a térképen egy államot! Majd cseréljétek szerepet! Példa: *Az ország Spanyolországtól nyugatra fekszik, Az ország fővárosa Varsó.*
- Keress fel az Európai Unió hivatalos honlapját (https://europa.eu/european-union/index_hu), keress rá a következő tartalmakra: a) az Európai Unió jelképe; b) az Európai Unió tagállamai; c) az Európai Unió euróövezetének államai.
Készíts egy **portfóliólapot**, amelyben összesíted a begyűjtött információkat, illetve képeket/fényképeket is mellékelsz!
- Keress meg egy földrajzi atlaszban azokat az európai államokat, amelyek nem tagjai az Európai Uniónak! Írd le a füzetbe ezek neveit!

A Föld – a mi bolygónk

Figyeld meg!

Világtérkép

Tudd meg!

Az űrből nézve, az óceánoknak, a pólusok jégtakaróinak és a légkörben található felhőknek köszönhetően, a Föld nagy része sötétkék és fehér színűnek látszik.

A **világtérkép** a Föld síkban való ábrázolása.

A világtérkép a kontinensek és óceánok elhelyezkedését mutatja a bolygónk felszínén. Bolygónk tényleges alakját a földgömb ábrázolja.

Alkalmazd!

1. Azonosítsd a fenti térképen a kontinensek és az óceánok elnevezését, majd írd le a füzetbe!
2. Határozd meg a kontinensek és az óceánok elhelyezkedését Európához viszonyítva
3. Magyarázd meg, hogy miért nevezik a Földet *kék bolygónak*!
4. **Együtt dolgozunk:** Alakítsatok ki 4 tanulókból álló csoportokat! Keressetek információkat új területeket felfedező hajósokról! Készítsetek információkat, képeket/rajzokat tartalmazó plakátot!

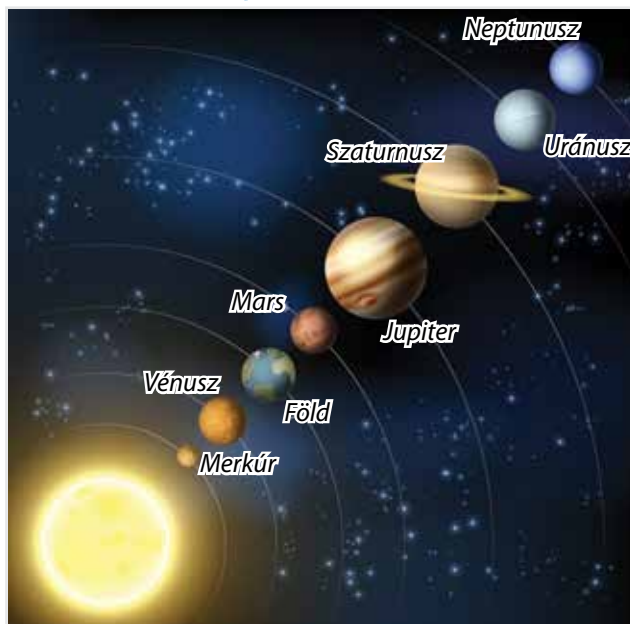
A Föld – a Naprendszer egyik bolygója

Figyeld meg!

A Föld és a Hold

A Naprendszer

Tudd meg!

A **Nap** egy olyan csillag, amely körül bolygók keringenek, ezek együtt alkotják a **Naprendszert**. Eddig nem találtak bizonyítékot arra, hogy más bolygón is létezik élet vagy, hogy a feltételek ugyanolyan kedvezők lennének az élet számára, mint a Földön.

A Föld körül egyetlen természetes **hold***, a **Hold** kering.

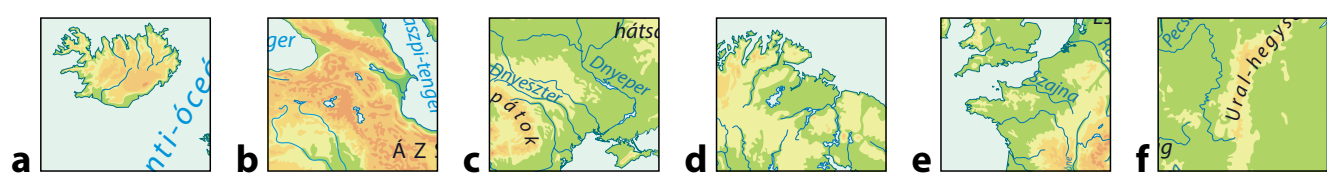
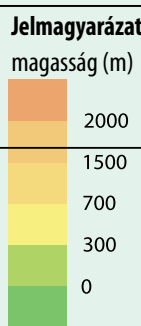
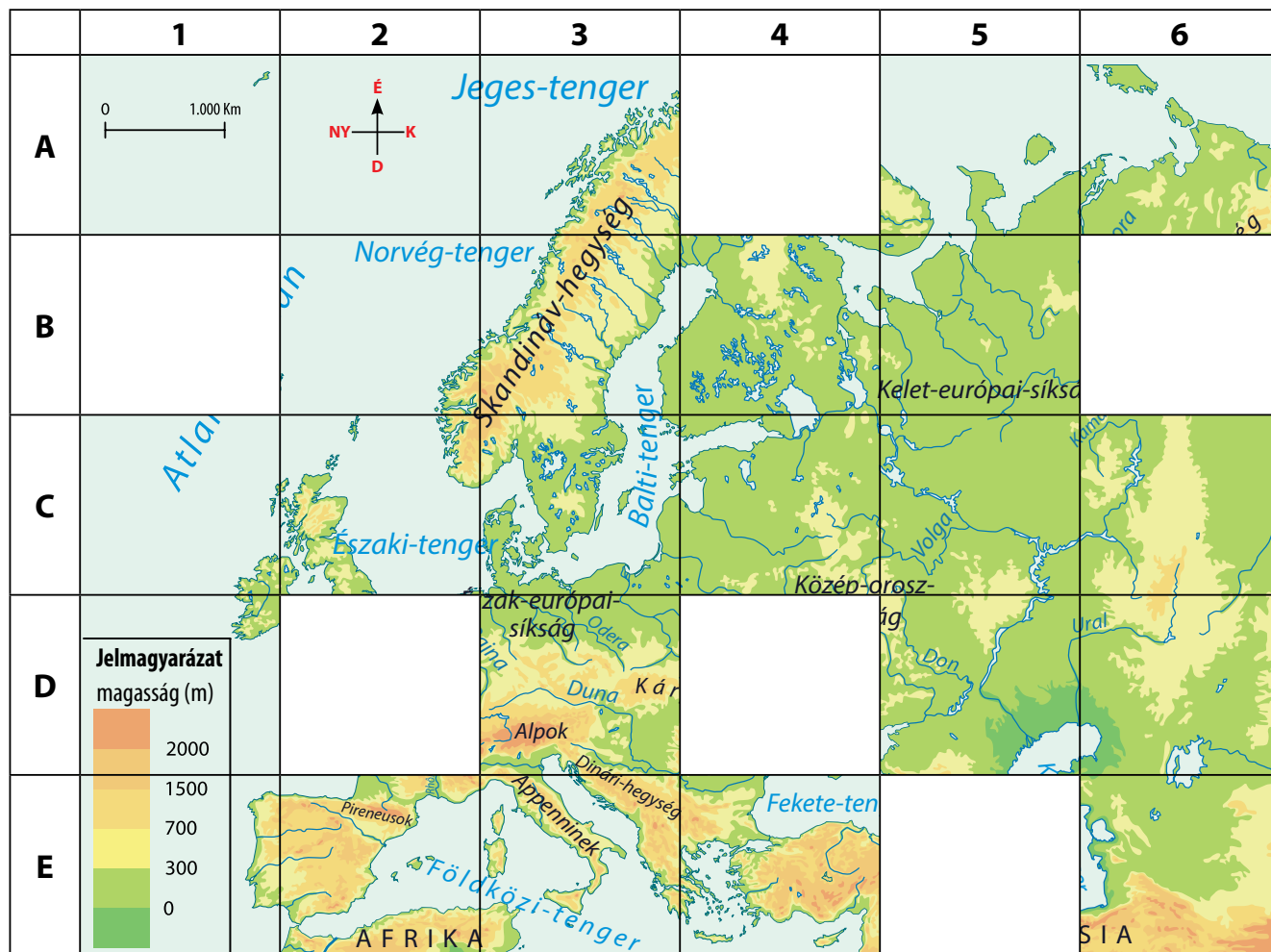
Alkalmazd!

- Figyeld meg a Naprendszert ábrázoló képet, és írd le a füzetbe a következőket:
 - a Naprendszer bolygóinak neveit, a Naptól való távolságuk szerinti sorrendben;
 - a bolygók neveit, méretük szerinti csökkenő sorrendben.
- A Hubble egy Föld körüli pályára állított **űrtávcső***, amely az űrkutatás történetének egyik fontos eszköze. Keresd fel a Hubble űrtávcső honlapját (<http://hubblesite.org/gallery/album/>), ahol látványos képeket nézhetsz meg!
- Együtt dolgozunk:** Képzeljétek el, hogy felkeres egy másik bolygó lakója! Készítsetek egy olyan, a bolygónkat bemutató plakátot, amely a Föld néhány jellemzőjének megértésében segíti a látogatót!
- Gyűjtsétek össze és írjátok le a Naprendszer egyik bolygójára vonatkozó információkat! Egészítsétek ki rajzokkal vagy fényképekkel! Az elkészült adatlapot helyezd a **portfóliódba**!

* **természetes hold** – egy bolygó körül keringő égitest.

* **űrtávcső** – a csillagászatban az égitestek megfigyelésére használt műszer.

ISMÉTLÉS

1. Azonosítsd az Európa térképéről hiányzó részeket, és írd le a füzetedbe ezeket a megjelöléseket, mint a például: **A, 4, d!**
2. **Párban dolgozunk:** Kérd meg a padtársadat, hogy az 1. feladatban szereplő térkép egy adott négyzetében azonosítsa a földrajzi elemeket, például: **D, 3**-ban.

3. Írd a füzetbe azoknak az államoknak a nevét, amelyek fővárosait az alábbi képek ábrázolják! Melyik Romániával határos ország fővárosa nem szerepel a képeken?

Szófia

Kijev

Chişinău (Kisjenő)

4. **Párban dolgozunk:** A 93-95. oldalakon található térképek segítségével töltsd ki a füzetben az alábbi meghatározások fogalmaival az alábbihoz hasonló táblázatot! A táblázatba írt fogalmakkal alkossatok mondatokat!

A Romániával szomszédos országok egyik közös jellemzője.

Európát határoló két tenger vagy óceán neve.

Az Európai Unió egyik jelképe.

Annak az elnevezése, ami a Föld gömbfelületét síkban ábrázolja.

Együtt dolgozunk: Alakítsatok 4-5 tanulóból álló csoportokat! Készítsétek el a Naprendszer modelljét! Készítsetek egy tervet a következő szempontok szerint: hogyan szervezitek meg a tevékenységeket, milyen anyagokat használtok, milyen lépéseket követték, ki segíthet nektek stb. Mutassátok be a modellt az osztálytársaitoknak!

PORTFÓLIÓ:

Nézzétek át a portfóliótokban a 4. fejezethez készített munkáitokat! Amire figyeljetek:

- a fejezet során javasolt összes munka megvalósítására;
- a munkátok feleljen meg a követelményeknek;
- szükség esetén egészítsétek ki/javítsátok ki a portfólióban levő munkákat!

PROJEKT:

Mutassátok be a fejezet projektjében kidolgozott munkáitokat! Beszéljétek meg a projektek kidolgozását! Ebben segíthetnek az alábbi kérdések is:

- Eleget tettél a követelményeknek?
- Melyik volt a kedvenc feladatod?
- Milyen nehézségekkel szembesültél a feladatok során?
- Mit végezhetnél volna másképp?

TUDÁSFELMÉRŐ

- 1 Írd a füzetbe a helyes válasz megfelelő betűjelét:
- A.** Romániával nem szomszédos európai ország:
a) Bulgária; b) Belgium; c) Magyarország.
- B.** Európa: a) egy kontinens; b) egy ország; c) egy óceán.
- C.** Az Európai Unió egyik jelképe:
a) a háromszínű zászló; b) a kék zászló 12 sárga csillaggal; c) a kék zászló.
- D.** Az Európai Unió 19 országában a hivatalos pénznem:
a) a lej; b) a bani; c) az euró.
- E.** Az alábbi kijelentést kiegészítő fogalmak helyes sorrendje:
a) bolygó, csillag; b) csillag, bolygó; c) bolygó, hold.
- A Föld egy _____, és a Nap egy _____.
- F.** A Földgömb síkbeli ábrázolása:

- 2 Írj *A Világegyetem utazója* címmel egy 10-15 soros szöveget, amelyben felhasználod az alábbi fogalmakat: *bolygók, Föld, Nap, Naprendszer, Vénusz, Mars, Hold, hold, Merkúr.*

Ellenőrizd és értékeld!

Értékelj, hogy milyen minősítést érdemelsz, miután megbeszélted az órán a helyes megoldást a tanítóddal!

	Elégséges	Jó	Nagyon jó
1	3 helyes válasz	4–5 helyes válasz	6 helyes válasz
2	3 helyesen használt szó	4–6 helyesen használt szó	7–9 helyesen használt szó

Ne feledd kitölteni ezen fejezet tevékenységei alapján a *Viselkedés-megfigyelő lapot* (104. oldal)!
Vizsgáld meg az előzőkhöz viszonyítva a változásokat!

ÉV VÉGI ISMÉTLÉS

Ismételjük át, mit tanultunk Földrajzból az ebben a tanévben tett hosszú utazás során!

Közvetlen környezet

- Osztály
- Iskola
- Település

Az osztály, a lakás, az iskola, a lakónegyed, a település alaprajza

Égtájak

Románia földrajzi adottságai

- Határok és szomszédos országok
- Domborzat: általános jellemzők, domborzati szintek
- Éghajlat, vizek, növényvilág, állatvilág, talaj
- Lakosság és emberi települések

Románia közigazgatási szervezése: megyék, városok, községek

- Bukarest, Románia fővárosa

Lakókörnyezet

- Látókör
- Látóhatár (horizontvonal)

Térkép

- Neve, lépték, jelmagyarázat

Körülöttünk megfigyelhető változások

- Óra, nap, hét, év
- Naptár

Románia nagy földrajzi egységei

- a Kárpátok
- a dombok és hátságok
- az alföldek
- a Duna-delta

Európa – a bolygó egyik kontinense

- Románia földrajzi elhelyezkedése Európában
- Szomszédos országok: Ukrajna, Magyarország, Szerbia, Bulgária, Moldova Köztársaság

A Föld – bolygónk, a Naprendszer egyik bolygója

- Világtérkép – a Föld képe

Alkalmazd!

1. Figyeld meg az alábbi állatkert alaprajzát!

a) Egészítsd ki a füzetben az alábbi mondatokat a fenti kép alapján, megadva az égtájakat!

A majom az állatkert _____ felében van!

A medve és az elefánt az állatkert _____ felében vannak.

A _____ oldalon van a teve és a zsiráf!

A teknősbéka és a víziló az állatkert _____ felén vannak.

A tigris a krokodiltól _____ van.

b) A fenti ábra alapján fogalmazd meg olyan három igaz kijelentést, amelyben az égtájak is szerepelnek!

2. Egészítsd ki a szöveget az alábbi szavakkal:

_____ az a terület, amely körülvesz minket.

A _____ annak területnek a határát jelölő vonal, ameddig szabad szemmel ellátunk.

Az a vonal, amely mentén az ég és a föld összeérni látszik.

A látókör és a látóhatár annak függvényében _____, hogy hol helyezkedünk el.

A _____ a településünket körülvevő környezetet jelenti.

Minden település része egy _____ nak, amely más _____ kal határos, és együtt alkotják egy ország területét.

(látóhatár, változik, közvetlen környezet, régió, régiók, lakókörnyezet)

3. Fogalmazd meg három kijelentést a következő szavak felhasználásával: térkép, lépték, jel-magyarázat.

4. Az alábbi sajátosságokat csoportosítsd a füzetedben három oszlopba, annak függvényében, hogy milyen domborzati formára utalnak!

- A legmagasabb domborzati forma
- 300 m és 1000 m közti magasság
- Itt alpesi legelőket találunk
- Természetes erőforrások: só, kőolaj, földgáz
- Túlevelű erdők
- Legalacsonyabb és leglaposabb domborzati forma
- Gyümölcs- és szőlőtermesztésre alkalmas talaj
- Gabonatermesztésre alkalmas talaj
- Sztyepp és erdősztyepp növényzet

Minden egyes domborzati formát egészíts ki két további jellemzővel!

5. Figyeld meg az alábbi térképet! Írd le, mit jelölnek a számok!

6. Írj egy legtöbb 10 sorból álló, összefüggő szöveget, amelyben felhasználsz a következő szavakat: *kontinens, óceán, bolygó, Európa, Románia, szomszédok!*

ÉV VÉGI ÉRTÉKELÉS

- Nézd meg Románia térképét! Írj le kettőt:
 - a déli és a keleti szomszédai közül;
 - az északi térségben található domborzati formákból;
 - a déli részen található vizek közül;
 - a nyugati részen található városok közül.
- Írd le a tanult domborzati formák egyikének három jellemzőjét!
- Nevezd meg az alábbi képekkel ábrázolt gazdasági tevékenységeket!

- 4 Írj három mondatot a saját településedről, amelyben felhasználod a következő szavakat: *domborzat, megye, község/város!*
- 5 Írd le három kontinens és három óceán nevét! Használd fel a 95. oldalon található térképet!
- 6 Írj 5-7 mondatból álló szöveget, *Románia a világ egyik országa* címmel, amelyben legalább hat olyan, *Romániára, Európa kontinensére, a Föld bolygóra* vonatkozó információt használsz fel, amelyet ebben a tanévben, földrajzórán sajátítottál el!

Ellenőrizd és értékeld!

Értékelj, hogy milyen osztályzatot érdemelsz, miután megbeszélted tanítóddal a helyes megoldást!

	Elégséges	Jó	Nagyon jó
1.	3 helyes megnevezés	4-6 helyes megnevezés	7-8 helyes megnevezés
2.	1 helyes jellemző	2 helyes jellemző	3 helyes jellemző
3.	1 gazdasági tevékenység	2 gazdasági tevékenység	3 gazdasági tevékenység
4.	1 helyes állítás	2 helyes állítás	3 helyes állítás
5.	3 helyes megnevezés	4-5 helyes megnevezés	6 helyes megnevezés
6.	2 helyes információ	3-4 helyes információ	5-6 helyes információ

Viselkedés-megfigyelési lap

Értékelj minden fejezet során a tevékenységedet! Olvasd el figyelmesen az egyes viselkedési formákat, és jelöld be a számodra legmegfelelőbb választ!

A kitöltés után ellenőrizd a tanítóddal, hogy helyesen értékelted-e magadat?

Viselkedés	Soha	Néha	Gyakran	Mindig
Érdeklődést tanúsítottam.				
Követtem az utasításokat.				
Önállóan dolgoztam.				
Szükség esetén segítséget kértem.				
Ha hibáztam, igyekeztem megtudni, hogy hogyan tudom kijavítani a hibáimat.				
Befejeztem a tevékenységeket.				
Elmondtam, amit gondolok.				
Együttműködtem másokkal a csoportos tevékenységek során.				

A tankönyvnek nyomtatott és digitális változata van. A digitális változat a nyomtatottal azonos tartalmú. Továbbá tartalmaz egy sor interaktív, multimédiás tanulási tevékenységet (interaktív gyakorlatokat, oktató játékokat, animációkat, filmeket, szimulációkat).

